

NOVÉ NÁSTROJE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

PREZENTACE VÚC JIHOČESKÉHO KRAJE
A MĚSTA ČESKÝCH BUDĚJOVIC

ÚZEMNĚ ANALYTICKÉ PODKLADY
A ROZBOR UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

MODELOVÉ PŘÍKLADY ZÁSAD ÚZEMNÍHO
ROZVOJE A ÚZEMNÍHO PLÁNU DLE NOVÉ
LEGISLATIVY

POSUZOVÁNÍ VLIVŮ ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ
DOKUMENTACE NA UDRŽITELNÝ ROZVOJ

**Sborník ze semináře – České Budějovice,
29. 3.–30. 3. 2007**

© Jihočeské letiště České Budějovice.

České Budějovice

NOVÉ NÁSTROJE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

**Sborník ze semináře – České Budějovice,
29. 3.–30. 3. 2007**

© Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR
© Ústav územního rozvoje

OBSAH

- **ÚVODNÍ SLOVO** / Jan Zahradník 5

BLOK I: PREZENTACE VÚC JIHOČESKÉHO KRAJE A MĚSTA ČESKÝCH BUDĚJOVIC

- **ÚP VÚC a ZÚR Jihočeského kraje** /Radek Boček 7
- **Rozvojové projekty dopravní infrastruktury v Jihočeském kraji** /
Ivan Študlar 10

BLOK II: ÚZEMNĚ ANALYTICKÉ PODKLADY A ROZBOR UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

- **Poznatky ze zpracování ÚAP konkrétního území** /
Jitka Mejsnarová 13
- **Optimalizace vodního režimu krajiny návrhem opatření
v ploše povodí Horní Moravy** / Miroslav Dumbrovský 18
- **Rozbor udržitelného rozvoje a environmentální pilíř** /
Vladimír Mackovič 23
- **Ekonomická výkonnost regionů** /Milan Körner 27

BLOK III: MODELOVÉ PŘÍKLADY ZÁSAD ÚZEMNÍHO ROZVOJE A ÚZEMNÍHO PLÁNU DLE NOVÉ LEGISLATIVY

- **Zásady územního rozvoje – modelový příklad zpracování
dle nové legislativy** / Jaroslav Haluza 32
- **Územní plán v podmínkách nového stavebního zákona** /
Vlasta Poláčková 38

BLOK IV: POSUZOVÁNÍ VLIVŮ ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE NA UDRŽITELNÝ ROZVOJ

- **Právní aspekty posuzování vlivů ÚPD na udržitelný rozvoj** /
Libor Dvořák 48
- **Procedurální vazby** / Vlastimil Smítka 52
- **Praktické implementace principů udržitelného rozvoje v územním
plánování Anglie a Německa** / Vít Řezáč 59
- **Hodnocení udržitelnosti: zkušenosti z Velké Británie** /
Martin Smutný 66
- **Hodnocení vlivů rozvoje území Plzeň-Jižní město
na udržitelný rozvoj** / Jana Hrnčířová 69

Vážené dámy, vážení pánové,

je mi ctí, že mohu přivítat v metropoli jižních Čech účastníky konference „Nové nástroje územního plánování“, a to jak členy pořádající Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, tak i její vzácné hosty. Problematika tvorby a regulace vývoje měst, venkovského osídlení i krajiny, kterou se profesně zabýváte, je pro regiony velmi důležitá. Jihočeský kraj založil naplňování svého programu rozvoje na přírodním a kulturním dědictví předchozích generací s cílem dosáhnout úrovně vyspělých regionů, ale současně toto dědictví chránit a rozvíjet.

Považuji za pozitivní, že nový stavební zákon, který vstoupil v platnost od počátku roku 2007, stanoví v rámci procesu územního plánování komplexnější posouzení vlivů na udržitelný rozvoj, nikoli jen užší pohled z hlediska ovlivnění životního prostředí. Probíhající konference se bude zabývat zejména způsoby, jak hodnotit vyváženost podmínek pro příznivé životní prostředí, hospodářský rozvoj, soudržnost společenství obyvatel území a takový rozvoj, který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích. K tomu bych za náš region, sousedící s Dolním i Horním Rakouskem a Dolním Bavorskem, ještě doplnil tezi nedělitelnosti území, která vyžaduje účinnou spolupráci v územně plánovacích aktivitách se sousedními zeměmi.

V našem kraji se nachází pětina kulturních a historických památek v rámci ČR, mezi které se řadí i několik evropských technických prven-

ství. Nežijeme ale minulostí. Mezi strategické cíle Jihočeského kraje patří učinit region přitažlivým pro turisty a investory, rozvíjet podmínky pro malé a střední podnikání, využívat přírodní, surovinové i vodní zdroje. Tyto ekonomické aktivity včetně výstavby nezbytné infrastruktury k zapojení regionu do Evropy musejí být v souladu se zásadami trvale udržitelného rozvoje, u zemědělství a lesnictví s důrazem na krajinoformní prvky a ekologické aspekty.

V této souvislosti musím zmínit problémy, které vznikají ve vztahu mezi potřebami rozvoje kraje promítnutými do územního plánování a požadavky na ochranu životního prostředí. V zájmu regionu je více otevřít oblast Šumavy pro turisty a návštěvníky a k tomu vybudovat potřebnou infrastrukturu pro rekreaci ve všech ročních obdobích. Současně to znamená vytvořit v této příhraniční oblasti více pracovních příležitostí pro její obyvatele. Tento záměr ale naráží na striktní požadavky ochrany životního prostředí, které nevycházejí z komplexního pohledu na udržitelný rozvoj území. Podobné problémy řešíme i v souvislosti s využitím části vojenského výcvikového prostoru Boletice pro civilní, zejména rekreační účely.

Velký důraz klademe v Jihočeském kraji na rozvoj dopravní infrastruktury, zlepšení dopravního spojení s hlavním městem, krajskými sídly či sousedními regiony Rakouska a Bavorska. Nejde jen o výstavbu dálnice D3, rychlostních komunikací R3 a R4 či IV. tranzitní železniční koridor. Postupně vzniká mezinárodní regionální letiště v Českých Budějovicích, usilujeme o splavnění Vltavy

pro rekreační plavbu do Českých Budějovic, zvažujeme výstavbu veřejného logistického centra s regionální působností. Významné infrastrukturní záměry, z velké části již uplatněné v územně plánovací dokumentaci, jsme navrhli zapracovat i do připravované aktualizace Politiky územního rozvoje ČR.

Další problematikou, kterou se budete na konferenci zabývat, jsou územně analytické podklady obcí a krajů. Termín pro zavedení tohoto systému na základě stavebního zákona, dva roky pro obce s rozšířenou působností a 30 měsíců pro kraje, je velmi náročný. Jsem přesvědčen, že kvalitní podklady o stavu a vývoji území, jeho hodnotách a omezeních z důvodů ochrany veřejných zájmů jsou velmi potřebné. Vytváříme proto podmínky k tomu, aby potřebné databáze byly v našem kraji včas naplněny.

Přeji Vám příjemný pobyt v Českých Budějovicích i našem kraji. Vítám aktivity Asociace pro urbanismus a územní plánování jako nezávislého odborného sdružení. Jsem rád, že na její činnosti se aktivně podílí i Jihočeský kraj prostřednictvím našeho krajského úřadu. Přeji konferenci úspěšné formulování takových závěrů, které budou významné pro další rozvoj územního plánování v naší zemi.

*RNDr. Jan Zahradník
hejtman Jihočeského kraje*

Zastupitelstvo Jihočeského kraje schválilo pořízení ÚP VÚC JČK podle stavebního zákona č. 50/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky č. 135/2001 Sb.

Do konce roku 2002 se započalo s přípravnými pracemi. Do územně plánovacích podkladů byly také mimo územně energetické koncepce, plánu odpadového hospodářství, územně technického podkladu NR-R ÚSES ČR, plánu péče o zvláště chráněná území a dalších materiálů zahrnutý také cíle z Programu rozvoje kraje a akčního plánu.

ÚP VÚC chápeme jako průmět mnoha různých koncepcí (strategické plány měst, energetické koncepce, nakládání s odpady, snižování emisí, ochrany přírody, kolejová doprava, využití vodních ploch a mnoha dalších) do území.

Následným krokem bylo zpracování průzkumů a rozborů, ve kterých se zjišťoval nejen současný stav

a podmínky využívání území a jeho hodnoty, ale také rozvojové tendence, problémy a střety zájmů v území. Na základě zpracovaných průzkumů a rozborů bylo v září 2004 schváleno zadání, které obsahovalo kromě textové části také výkres limitů a problémový výkres. Vyhodnocení problémů v textové části zadání formou tabulky pak ukázalo ty nejpalčivější problémy, které je potřeba co nejdříve řešit:

- (1) Trasa dálnice D3 ve vazbě na její vedení ve Středočeském kraji včetně složitého průchodu urbánním prostorem českobudějovické aglomerace a její pokračování coby rychlostní silnice R3 od Dolního Třebonína (křižovatka s dálničním přivaděčem od Českého Krumlova) po státní hranici s Rakouskem.
- (2) IV. tranzitní železniční koridor ve směru Praha–Tábor–České Budějovice–Linec, který je 22. prio-

ritní dopravní stavbou EU, kdy do konceptu byla zahrnuta trasa jižně od Českých Budějovic v osmi variantách, ze kterých se ustálila a usnesením zastupitelstva byla schválena preference tzv. „optimalizované kaplické varianty“, kterou připouští i hodnocení SEA. Optimalizace spočívá v přiblížení tělesa trati k tělesu rychlostní silnice a tím snížení fragmentace krajiny. Trasa je navržena jako dvoukolejná, elektrifikovaná s návrhovou rychlostí 160 km/hod.

- (3) Dalším problémem je silnice I/4 Praha–Strakonice–Strážný–Pasekov, která vykazuje velké množství dopravních závad, zejména ve své jižní části, kdy prochází masivem Šumavy. Silnice R4 po křižovatku na Nové Hospodě u Písku bude představovat druhou nejvýznamnější silniční komunikaci na území Jihočeského kraje a navazující silnice I/4, která zajišťuje propojení kraje s Bavorskem, pak zajistí větší otevření našeho kraje do sousedního Německa.
- (4) Splavnění Vltavy od Prahy po České Budějovice včetně vybudování nákladního přístavu u Hrdějovic s napojením na IV. TŽK a dálniční přivaděč na D3 a turistického přístavu v centru Českých Budějovic si vyžádá řadu úprav jezů, mostů, plavebních komor atd. a je dalším velkým tématem k řešení.
- (5) Dalším významným bodem využívání území je cyklostezka EuroVelo 7, která spojuje sever Evropy s jižní Itálií. Cyklostezka byla zahrnuta v konceptu ÚP VÚC JČK do ploch veřejně prospěšných staveb.
- (6) Jihočeskou severní tangentou nazýváme silniční tah propojující západní Čechy, Vysočinu a Mora-

Zdroj: Koncept ÚP VÚC Jihočeského kraje, projektant A + U design, spol. s r.o.,
Ing. arch. Jiří Brůha

Hlavní výkres – České Budějovice

vu procházející naším krajem v jeho severní části v okresech Strakonice, Písek a Tábor. Stávající silnice I. třídy (I/19, I/29, I/22) a krátký úsek dvojky mezi Strakonice a Pískem (II/139) máme ambici zkvalitnit do podoby moderní rychlé a kapacitní silnice I. třídy s obchvaty jednotlivých sídel.

- (7) Za důležité považujeme také napojení Českých Budějovic na dopravní skelet kraje, kdy toto vyžaduje řešení severní a jižní tangenty města Českých Budějovic, kterými se doplnilo stávající vedení silnice I/20 a plánované D3 ve směru sever-jih i o úseky ve směru západ-východ a České Budějovice by se dočkaly tolik potřebného vnějšího silničního obchvatu.
- (8) Z dalších železničních staveb je potřeba zmínit alespoň trať Píseň-České Budějovice, která je zařazena do evropské doplňkové sítě TINA s návrhovou rychlostí 100 km/hod., a která je v současné době již z 90 % dodržena, ale trať je potřeba z kapacitních důvodů zdvoukolejnit a v ideálním případě i připravit na rychlost 160 km/hod.

Zpracovaný koncept ÚP VÚC Jihočeského kraje byl odevzdán v květnu 2005 a následně bylo zpracováno posouzení vlivu koncepce na životní prostředí dle zákona č. 100/2001 Sb. (tzv. SEA). V průběhu konce roku 2005 a na počátku roku 2006 byl koncept projednáván ve všech okresních městech Jihočeského kraje. Celkem došlo 776 stanovisek, námitek nebo připomínek. Do konce platnosti stavebního zákona č. 50/1976 Sb. se nepodařilo koncept ÚP VÚC završit dohodami s dotčenými orgány (v územním plánování často se vyskytující problém nedohody s orgány ochrany přírody) a přijetím souborného stanoviska.

Nyní budeme pokračovat podle nové platné legislativy, tj. stavebního zákona č. 183/2006 Sb. a jeho prováděcích vyhlášek. Jihočeský kraj se rozhodl vypracovat upřesňující pokyn ke schválenému zadání se zahrnutím výsledků jednotlivých projednání

konceptu, uzavřených dohod, stanovisek a cílů Politiky územního rozvoje ČR včetně výčtu požadavků na změny v obsahu textové a grafické části, vyplývající z legislativního posunu od návrhu ÚP VÚC k návrhu Zásad územního rozvoje kraje.

Předpokládáme zpracování návrhu ZÚR, jeho výrokové části, do konce letošního roku a v prvních měsících následujícího roku pak zpracování odůvodnění. Paralelně s tím chceme do konce letošního roku naplnit územně analytické podklady

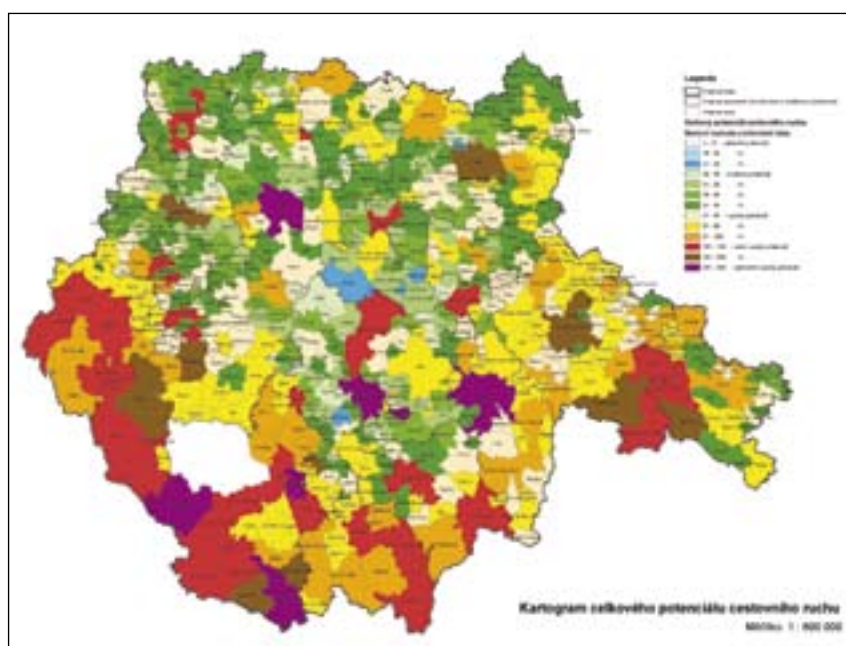
a zpracovat rozbor udržitelného rozvoje území. Do konce roku 2008 se chceme pokusit neveřejně projednat návrh ZÚR s dotčenými orgány a sousedními kraji a státy a v roce 2009 poté přejít k veřejnému projednání „čistého návrhu“ podle §§ 39-41 nového stavebního zákona.

*Ing. arch. Radek Boček
vedoucí oddělení územního plánování
Odboru regionálního rozvoje, územního plánování, stavebního řádu
a investic Jihočeského kraje*

Komplexní urbanistický rozbor

Zdroj: Průzkumy a rozbor pro ÚP VÚC Jihočeského kraje, projektant A + U design, spol. s r.o., Ing. arch. Jirí Brůha

Potenciál cestovního ruchu

Zdroj: Průzkumy a rozbor pro ÚP VÚC Jihočeského kraje, projektant A + U design, spol. s r.o., Ing. arch. Jirí Brůha

Zdroj: Průzkumy a rozborů ÚP VÚC Jihočeského kraje, projektant A + U design, spol. s r.o., Ing. arch. Jiří Brůha

Problémový výkres

Zdroj: Krajský úřad Jihočeského kraje, GIS, oddělení územního plánování

Vyhodnocování podnětů k zadání

Zdroj: Krajský úřad Jihočeského kraje, GIS, oddělení územního plánování

Dálnice D3

Rychlostní silnice R4

Zdroj: Krajský úřad Jihočeského kraje, GIS, oddělení územního plánování

Rozvojové projekty dopravní infrastruktury v Jihočeském kraji

Prioritou Jihočeského kraje je napojení na evropské dopravní síť v souladu s koncepcí rozvoje dopravní infrastruktury České republiky. Klíčové je zlepšení dostupnosti regionu pro přepravu zboží i osob, které je jednou ze základních podmínek všestranného rozvoje kraje. Hlavním dopravním směrem regionu je osa sever-jih v trase Drážďany–Ústí nad Labem–Praha–České Budějovice–Linec. Dostavba kapacitního silničního i železničního propojení přispěje k odstranění pozůstatků „železné opony“ v přeshraničních vazbách, prospěje občanům, podnikatelům, cestovnímu ruchu a umožní vyšší využití potenciálu kraje. Vzhledem k nárůstu dopravy včetně tranzitu omezí infrastrukturní opatření negativní vliv na životní prostředí. Jedním z prostředků, které řeší tuto problematiku, je iniciativa Eurokoridor Sever-jih. Zaměřuje se na silniční, železniční a leteckou dopravu a je v souladu s cíli Politiky územního rozvoje ČR. Druhým mezinárodním projektem je Adriatic – Baltic Landbridge, který je zaměřen na tranzitní dopravu s cílem propojit Jaderské a Baltské moře. Projektu se účastní sedm zemí (za ČR je to Středočeský kraj, Jihočeský kraj a České dráhy).

Páteřní dopravní osou je stavba dálnice D3 a navazující rychlostní komunikace R3 Praha – České Budějovice – Dolní Dvořiště st. hranice. Dálniční síť ČR nyní disponuje cca 630 kilometry, z toho Jihočeský kraj má jen 8,6 kilometrů (Tábor – Chotoviny). Ve výstavbě je nyní úsek Chotoviny – Mezno dlouhý 6,8 km, další plánované úseky jsou v různé fázi přípravy staveb. Nejvíce pokročila příprava úseků Tábor – Soběslav a Soběslav – Bošilec, které v souvislé délce 30,5 km mají být realizo-

vány formou partnerství veřejného a soukromého sektoru (PPP) do roku 2011. Navazující zahraniční komunikací je rychlostní silnice S10 ve směru na Linec, která vyúsťuje na dálnici A7. Rakouská strana plánuje její dokončení do roku 2014.

Druhým důležitým dopravním propojením je IV. tranzitní železniční koridor ČR, který je součástí prioritního projektu Evropské unie č. 22 – železniční osa Atény–Sofie–Budapešť–Viedeň–Praha–Norimberk–Drážďany a úsek Praha–Linec. Je navržen na parametry dvoukolejné elektrizované tratě o rychlosti 160 km/h (současná traťová rychlost v úseku České Budějovice–Horní Dvořiště je jen 70 km/h). Část z Prahy do Českých Budějovic je již ve výstavbě a dle usnesení vlády ČR má být dokončena v roce 2016. Pro úsek České Budějovice–státní hranice (–Linec) byla zpracována vyhledávací studie. Její výsledek bude zohledněn v zásadách územního rozvoje kraje pro zajištění územní ochrany trasy. Propojení mezi Českými Budějovicemi a Lincem bylo navrženo v celkem osmi variantách. Při projednávání konceptu ÚP VÚC Jihočeského kraje přijalo zastupitelstvo JČK usnesení preferovat tzv. „kaplickou trasu“.

Dalším významným projektem je Letiště České Budějovice, které předala Armáda ČR do civilní správy. V současné době má statut veřejného vnitrostátního letiště kategorie 2B, provoz zajišťuje akciová společnost vlastněná Jihočeským krajem a statutárním městem České Budějovice. Byl zpracován projekt s cílem dosáhnout ve třech etapách úpravu na veřejné mezinárodní letiště (kategorie 4C) pro provoz velkých dopravních letadel i za ztížených povětrnostních podmínek.

Součástí dopravní infrastruktury je rozvoj silniční sítě Českobudějovické sídelní a regionální aglomerace včetně průchodu velkých dopravních staveb městským prostředím, realizace severní a jižní tangenty s návazností na dálnici D3 pro propojení dálnice s letištěm a uvažovaným veřejným logistickým centrem.

Mezi zajímavé projekty podpořené Státním fondem dopravní infrastruktury, které byly zpracovány v roce 2006, patří připravované propojení ulic Strakonická–Milady Horákové v rámci dopravního okruhu krajského města. Zde byly v rámci studie opatření k ochraně osídlení a omezení defragmentace území navrženy dva ekodukty. Pro uvažovanou novou trať České Budějovice–Linec byla zpracována technická studie objektů k překonání bariéry a ochraně osídlení v prostoru České Budějovice – Nové Hodějovice, řešící zahloubení tratě včetně nově vybudované zastávky.

Významnou pozornost věnuje Jihočeský kraj zkvalitnění dopravní infrastruktury v jižní části Šumavy, oblasti Polipenska a využití části Vojenského výcvikového prostoru Boletice pro rozvoj cestovního ruchu. V rámci krajského projektu byl zpracován návrh obsluhy tohoto území lehkou kolejovou dopravou, systémem tram-train. V současné době se zpracovává studie prodloužení regionální dráhy Rybník – Lipno nad Vltavou do Černé v Pošumaví, vedené rekreační oblastí na levém břehu Lipenské vodní nádrže.

*Ing. Ivan Študlar
kancelář hejtmána
Jihočeského kraje*

Zdroj: Jihočeský kraj

Projekt Eurokoridor sever-jih (ECNS)

Zdroj: Jihočeský kraj

Projekt A-B Landbridge

Zdroj: ŘSD

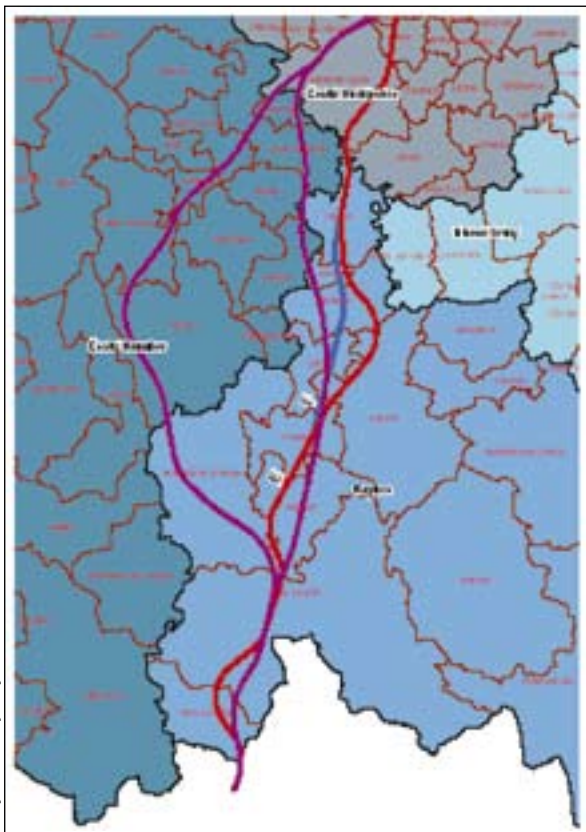
Stav sítě dálnic a rychlostních komunikací

Zdroj: EU - DG TREN

Projekt EU sítě TEN-T č. 22

Zdroj: Jihočeský kraj

Varianty tras koridoru v úseku České Budějovice–Horní Dvořiště st. hranice

Zdroj: Jihočeský kraj

Letiště České Budějovice

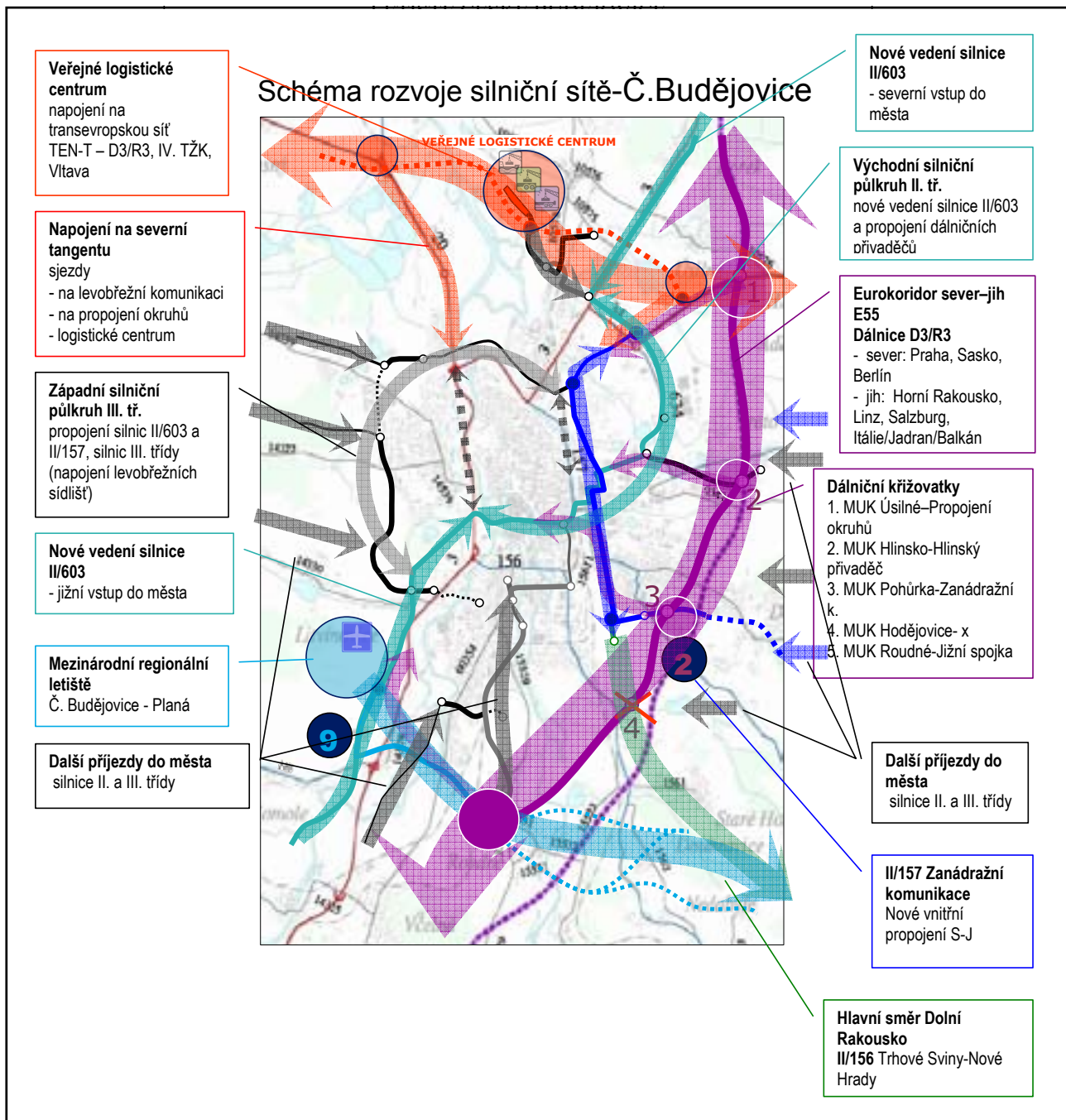

Schéma rozvoje silniční sítě – České Budějovice

Poznatky ze zpracování ÚAP konkrétního území

Příspěvek vychází z poznatků metodického ověřování územně analytických podkladů (ÚAP) Jihomoravského kraje (dále v textu se používá zkratka JMK) v r. 2006 kolektivem vedeným Ing. arch. Jitkou Mejsnarovou.

Podklady pro ÚAP

Hlavními podklady pro ÚAP jsou údaje o území dle právního předpisu a koncepční podklady s tematikou určenou pro rozbor udržitelného rozvoje území dle § 4 (1) vyhlášky č. 500/2006 Sb. (dále jen vyhláška). Mezi další podklady patří také strategie rozvoje regionu, ÚPD, genery, odborné podklady odborů obcí s rozšířenou působností (ORP) nebo nadřazená ÚPD. Úřady územního plánování (ÚÚP) obcí s rozšířenou působností dosud takovými podklady většinou vybaveny nejsou.

V případě JMK se jednalo o tyto podklady:

- *Politika územního rozvoje ČR (ÚÚR Brno).*
- *Územní prognóza Jihomoravského kraje (UAD STUDIO s. r. o.).*
- *Posouzení vlivu Územní prognózy Jihomoravského kraje na životní prostředí (INEST projekt NNC s. r. o.).*
- *Strategie rozvoje hospodářství Jihomoravského kraje (2004) (DHV CR s. r. o.).*
- *Koncepce ochrany přírody Jihomoravského kraje (dále KOP).*
- *Odborné podklady odborů krajského úřadu.*

Nutnou podmínkou fungujícího systému je vzájemné poskytování dat mezi ORP a krajem. Myšlenka společného sdílení databáze kraje

a ÚÚP ORP, která se objevuje v metodikách krajských úřadů, nemá zákonný podklad ani odborné zdůvodnění tohoto náročného sdílení. ÚAP pro zásady územního rozvoje (ZÚR) by měl být jiným typem podkladů samosprávy kraje, s jinými rozborů a jinými koncepčními výstupy než jsme byli zvyklí v ÚP VÚC (jejichž původ byl v podkladu KNV pro pětiletý plán státu). Konečně je třeba si zvyknout, že ÚÚP ORP budou koordinovat řadu regionálních problémů místo krajů.

Úřad územního plánování

ÚÚP má zejména tyto úkoly:

- průběžná aktualizace databáze,
- analýzy, problémové výkresy, zadání ZÚR, periodická aktualizace.

Tyto požadavky na činnost odpovídají nejlépe a) specialistovi na GIS vč. archivace údajů a b) specialistovi s kvalifikačními předpoklady na

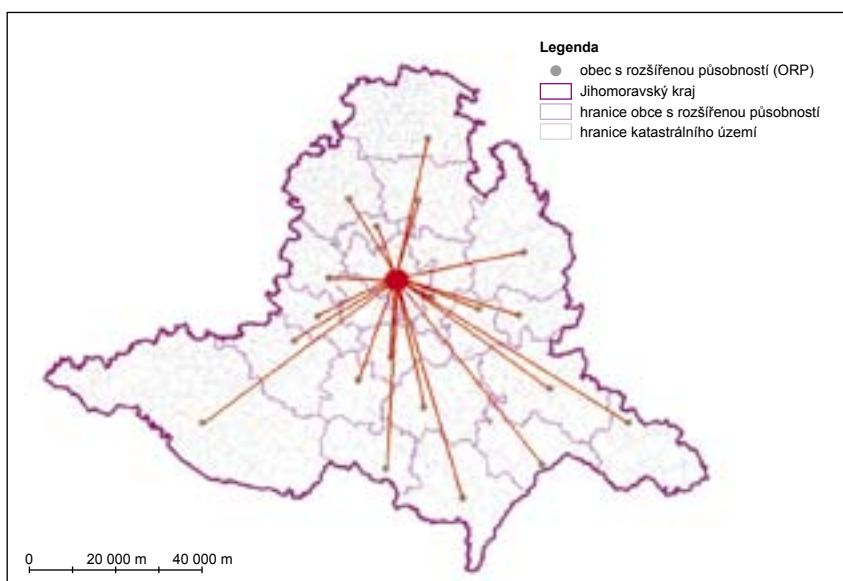
druhou část úkolů. Ta předpokládá vazbu na tým odborníků dle tematických částí.

Rozbor

Zjištění a vyhodnocení stavu území je třeba zpracovat na základě zásad trvale udržitelného rozvoje.

Pro hodnocení je třeba respektovat cíle jednotlivých pilířů:

- Ekonomický pilíř vyjadřuje hospodářský rozvoj, spojený s rostoucími reálnými příjmy obyvatel.
- Sociální rozměr obsahuje potřebu důstojného života a rozvoje lidské osobnosti, zdraví, sociálního uznání a rozvoje kultury.
- Environmentální rozměr (přírodní podmínky) představuje nutnost zachovat a obnovovat dlouhodobě na přijatelné úrovni statky a služby, které lidem poskytuje příroda.

Obr. 1: Systém databází ÚÚP v kraji

Zhodnocení stavu a zhodnocení vztahů a vazeb zpracovávaných koncepcí s jinými strategickými a koncepčními dokumenty v územním plánování je postaveno na hodnocení stavu a posouzení vyváženosti tří pilířů udržitelného rozvoje. Pilíře je třeba „naplnit“ tématy, která budou pokrývat problematiku území (s územními průměty do konkrétních ploch). Právě tento požadavek vedl (pro potřeby ÚAP) k propojení témat hospodářského a sociálního pilíře – územní plánování ve svém obsahu takové dva pilíře vždy obsahovalo a neoddělovalo je. Základní urbanistické funkce, které od počátku právních předpisů (od 30. let minulého století) územního plánování existují, tj. bydlení, rekreace, doprava, výroba mají v sobě vždy složku hospodářskou a sociální. Na základě této tradice byl zvolen zažitý a funkční postup pro ÚAP a byly sloučeny pilíře hospodářský a sociální do pilíře hospodářsko-sociálního.

Vznikl tak postup, ve kterém byla vyhodnocena jednotlivá témata a z něho logickou cestou byly určeny problémy k řešení, závady a střety.

HOSPODÁŘSKO-SOCIÁLNÍ PILÍŘ

- sociodemografické podmínky
- rekreace
- hospodářství
- veřejná infrastruktura – dopravní
- veřejná infrastruktura – technická infrastruktura
- občanské vybavení ve veřejném zájmu

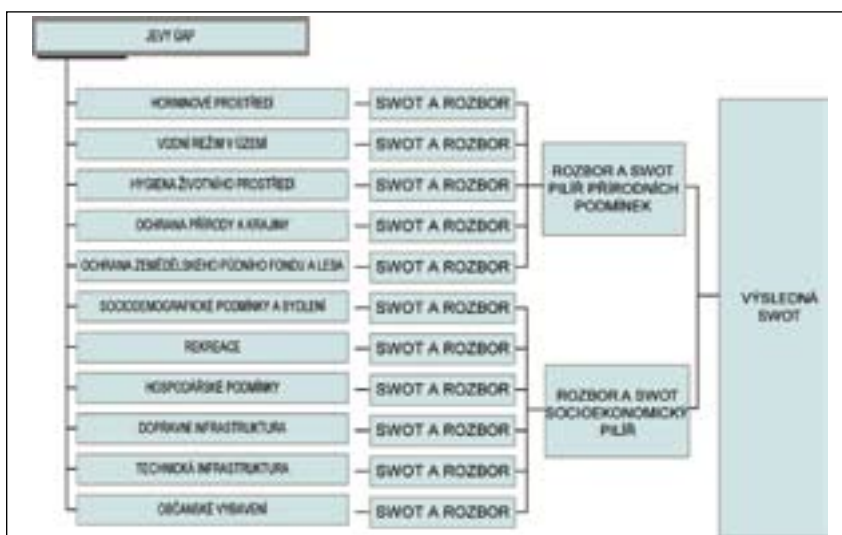
PILÍŘ PŘÍRODNÍCH PODMÍNEK

- horninové prostředí, geologie
- vodní režim v území
- hygiena ŽP
- ochrana přírody a krajiny
- ochrana zemědělského půdního fondu a lesa

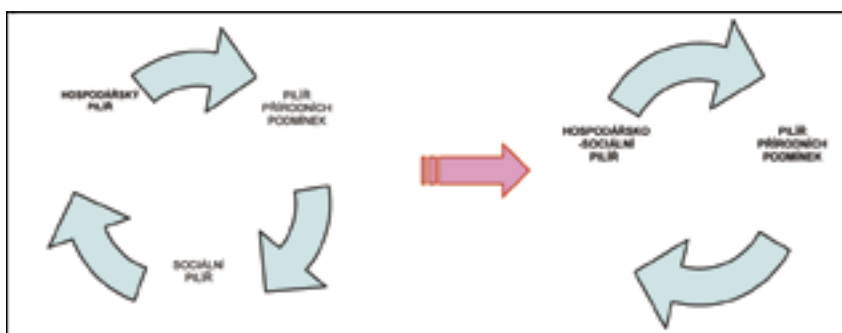
analýza SWOT obsahuje

silné stránky .....významný soubor ohodnocení území, je součástí hodnot území

slabé stránky.....představují závady území a tvoří základ (legendu) problémového výkresu (viz obr. 3)

Obr. 2: Schéma analýzy a harmonogramu postupu rozboru

hrozby .....požadavky na provedení v zadání nadřazené ÚPD
příležitosti .....dtto

SÍDELNÍ STRUKTURA

Pro rozbor se ukázala klíčová problematika struktury osídlení, která je představitelem statků a služeb hospodářsko-sociálního pilíře, struktury, která odpovídá na straně přírodních podmínek struktury ochrany statků a služeb poskytovaných přírodou a která tvoří protipól při hodnocení vyváženosti. Za základ sídelní struktury lze považovat založenou strukturu Politiky územního rozvoje ČR (PÚR ČR) a kterou je nutno doplnit na nižší úrovni minimálně o tyto základní typy:

Jádro rozvojové oblasti

Další centra

Sídla s rozvojovým potenciálem Venkovské oblasti

Pro JMK byly využity tyto, již dříve stanovené kategorie:

Jádro rozvojové oblasti

- hlavní rozvojová oblast Brno
- suburbánní území Brna

Další centra

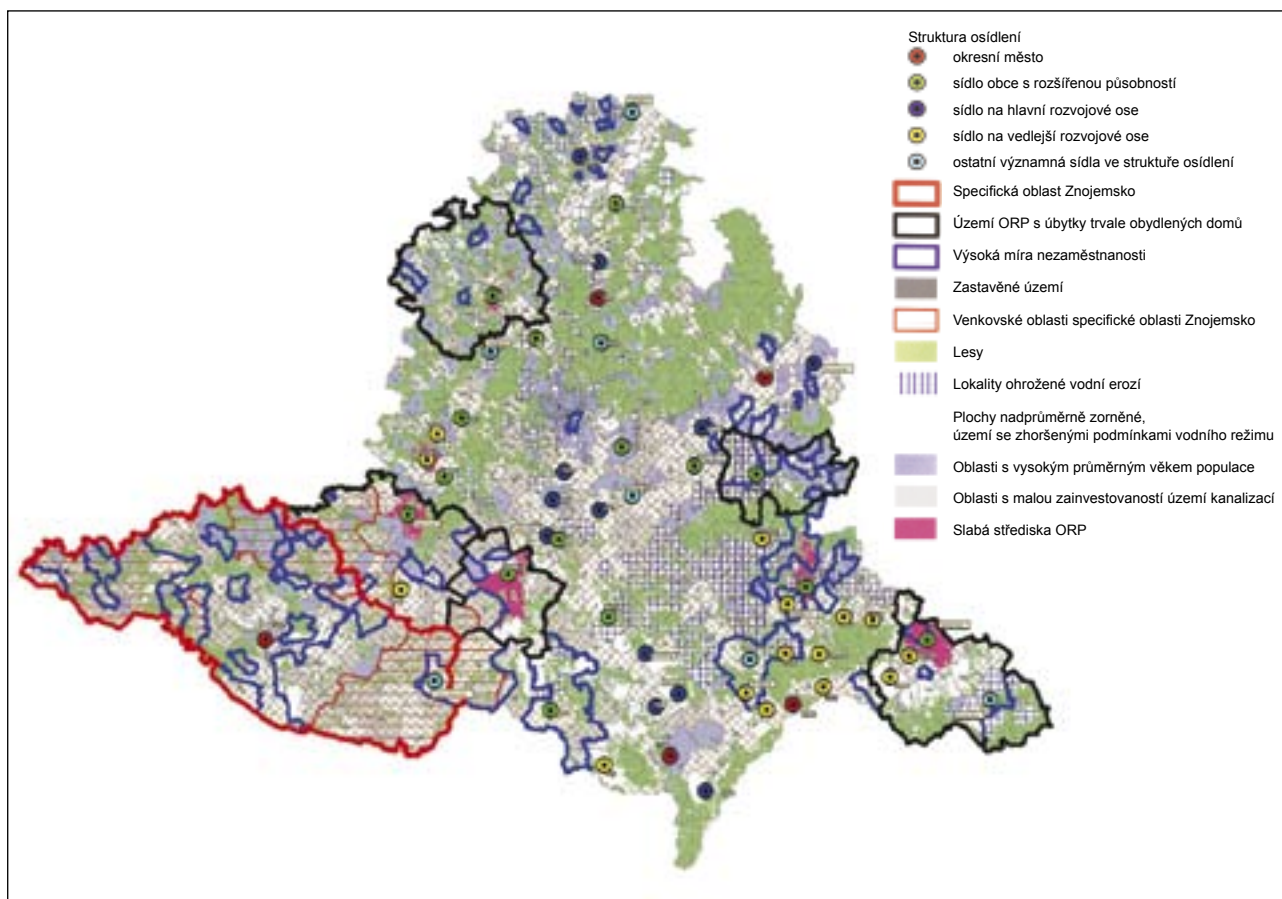
- okresní město
- město – ORP
- sídlo na hlavní rozvojové ose
- sídlo na vedlejší rozvojové ose
- ostatní významná sídla ve struktuře osídlení

Venkovské oblasti

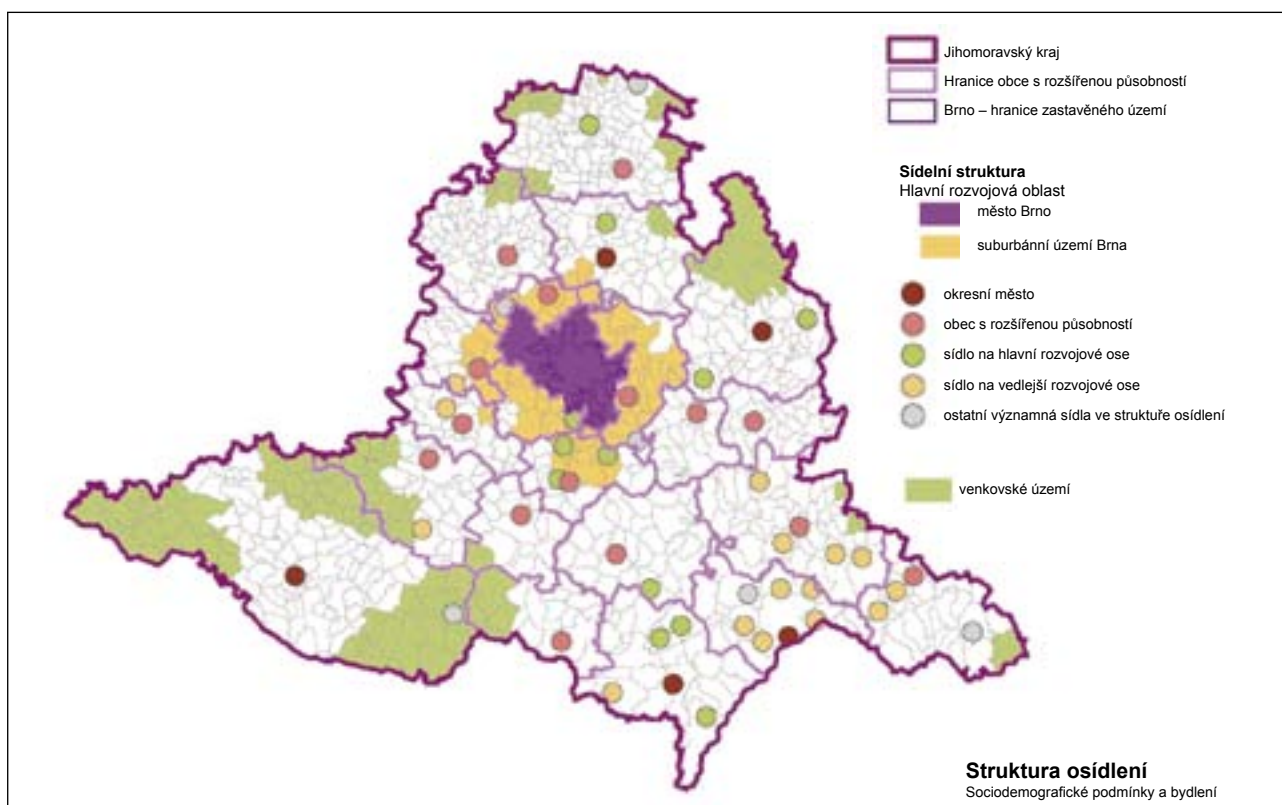
Vyváženost

Jedná se o vyhodnocení udržitelného rozvoje území, vyhodnocení vyváženosti vztahu územních podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území formou výsledné analýzy silných a slabých stránek přírodních podmínek a analýzy silných a slabých stránek hospodářsko-sociálních podmínek.

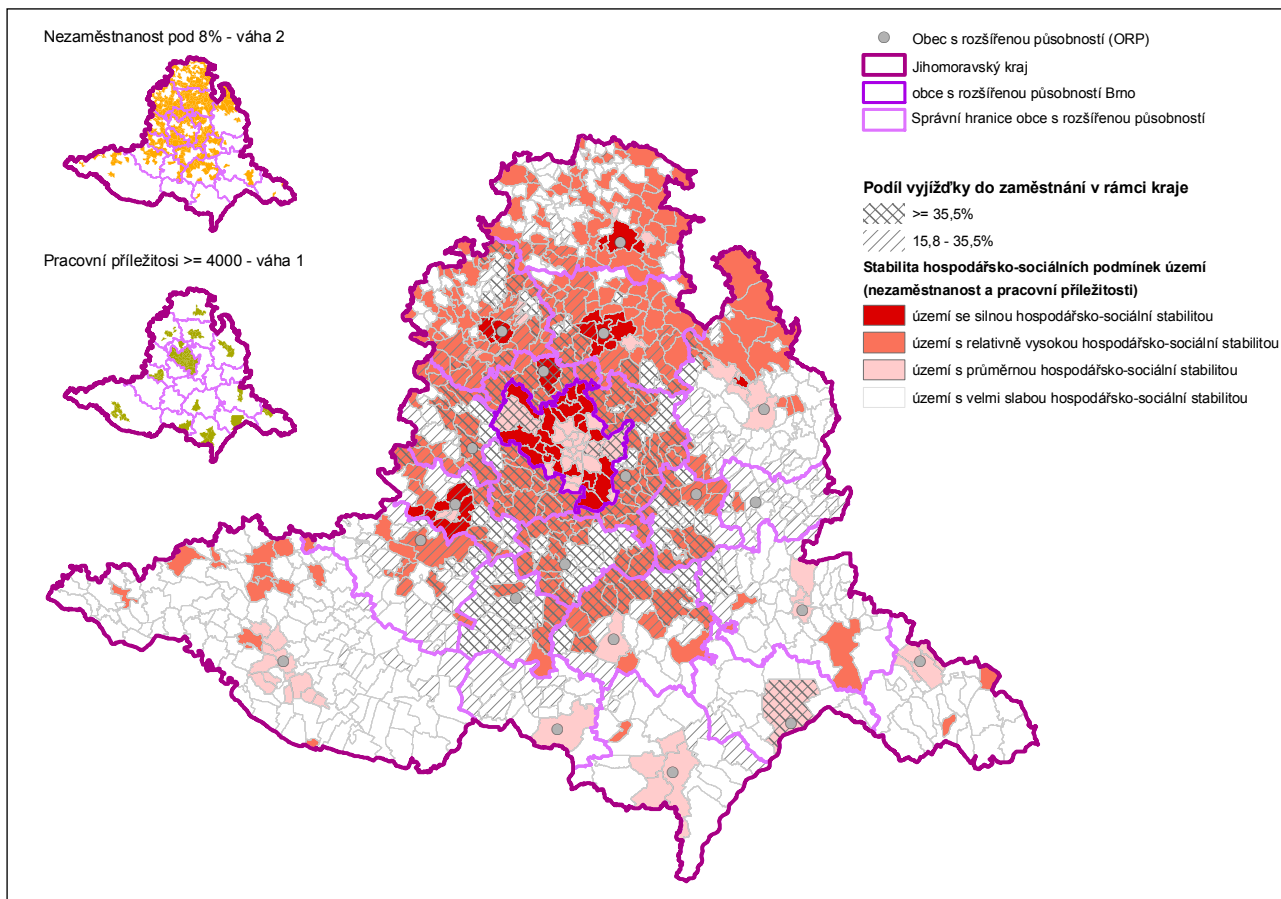

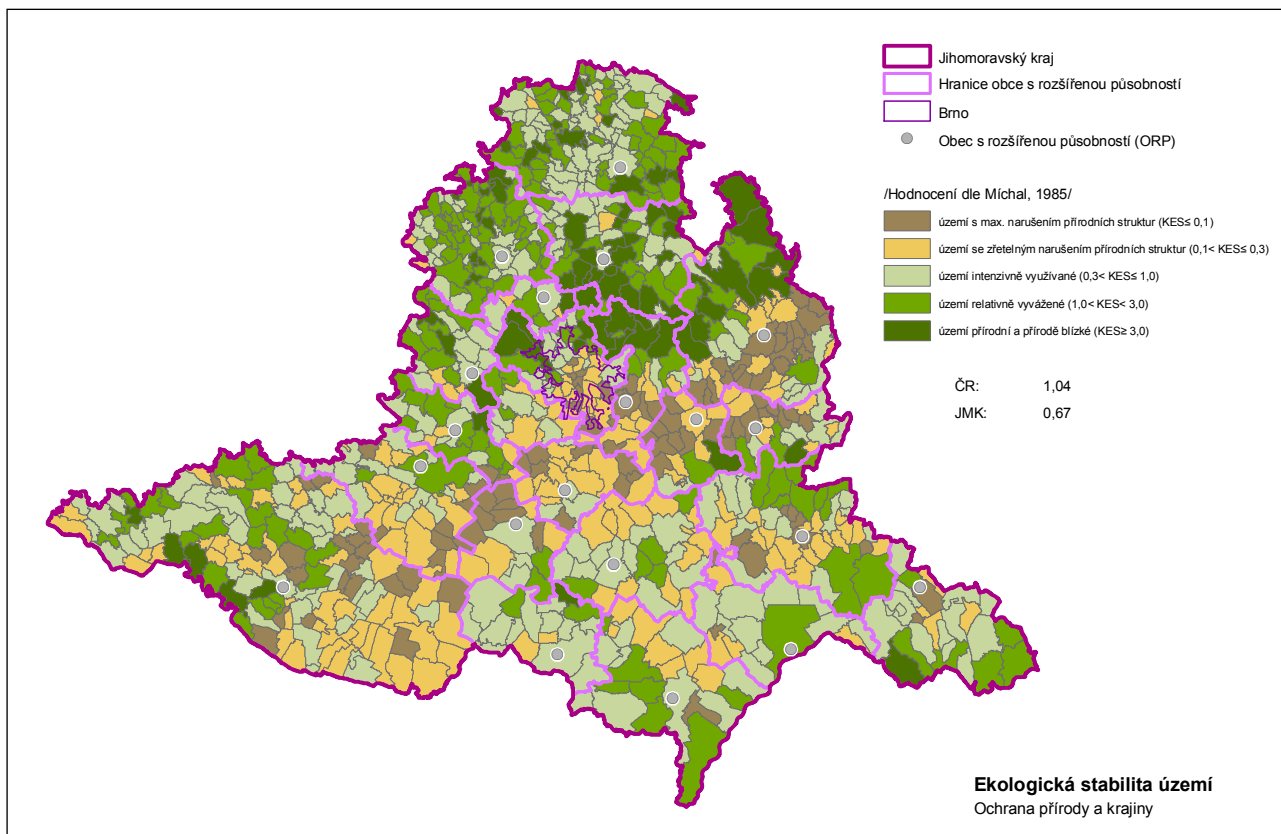
Obr. 3: Problémový výkres a legenda – závady v území
 (Pro potřeby JMK byl zpracován problémový výkres č. 2, kde byly zobrazeny všechny střety v území.)

Obr. 4: Struktura osídlení Jihomoravského kraje

Obr. 5: Stabilita hospodářsko-sociálních podmínek území Jihomoravského kraje

Obr. 6: Ekologická stabilita území Jihomoravského kraje

1. Pilíř přírodních podmínek

Pro indikátor vyváženosti přírodního pilíře kraje byl vybrán koeficient ekologické stability území (TERPLAN, Míchal 1985), který pro měřítko ÚAP kraje je dostačující (viz obr. 6). Údaj o stupni ekologické stability je určen pro každé katastrální území. (Pro vyváženost ORP dosud není zpracováno metodické ověření.)

Hodnocení ekologické stability kraje odpovídá využití území a nadprůměrnému podílu orné půdy v kraji (60 %). Plochy považované za stabilní jsou v území rozloženy nerovnoměrně a soustřeďují se spíše do severní části kraje (severní okraj bývalého okresu Brno venkov, severní část Vyškova, Boskovice, západní a východní okraj Boskovic, západní okraj Tišnova a Rosic). Značně osamoceně se stabilní části krajiny vyskytují také v jižním cípu ORP Břeclav – Lanžhot (okolí), ve východní části přecházející na Slovensko (ORP Veselí n. Moravou) a roztroušeně v menšinovém zastoupení také na území ORP Znojmo.

Z kartogramu ekologické stability je patrná výrazná absence stabilních ploch ve středové a jižní části, postihující celkově odhadem více než 65 % území. V rámci plánování krajinnotvorných opatření území by mělo být pamatováno především na tato území, která nutně potřebují posílit svou ekologickou stabilitu.

2. Hospodářsko–sociální podmínky

Stabilita hospodářsko–sociálních podmínek území byla zpracována na základě indikátorů, které mají jak hospodářský, tak sociální rozměr a jsou dobře dostupné z číselných údajů ÚAP (viz obr. 5):

- míra nezaměstnanosti pod 8 %
- pracovní příležitosti ≥ 4000

Dvouúrovňové vymezení spádového území Brna:

- podíl vyjížd'ky do zaměstnání v rámci kraje $\geq 35,5\%$
- podíl vyjížd'ky do zaměstnání v rámci kraje 15,8–35,5%

Indikátory pro hodnocení vyváženosti v oblasti hospodářsko–sociální jsou obtížně definovatelné k definici udržitelného rozvoje v prostředí s územním průmětem a dosud nebyly takové indikátory sledovány. Ze sledovaných hospodářských ukazatelů (při splnění podmínky nekomplikovaného získávání potřebných dat alespoň ve dvouleté periodě) lze vybrat ukazatele nezaměstnanosti (které budou patrně korelovat s dalšími ukazateli vázanými na sídelní strukturu).

ZÁVĚR, POZNATKY Z METODICKÉHO OVĚŘOVÁNÍ

- V podkladech jsme se často setkávali s málo provázanými údaji textové, tabelární a grafické (vektorové) části.
- Nejvíce pozornosti je třeba věnovat na všech úrovních ÚAP nedostatečným a chybějícím údajům o území za témata **hospodářsko–sociálního pilíře**. Současně dostupné údaje většinou nemají územní průmět nebo jsou příliš obecné.
- Měřítko zpracování, tedy jednotkou pro územní informaci pro ÚAP kraje je katastrální území, pro ORP je to parcela.
- Pro potřeby ÚAP je třeba spojit do jednotné grafiky číselné údaje (které tvoří jejich významnou část) a vektorové údaje. Mají stejnou informační úroveň a budou základem prohlížecích programů.
- Metoda deseti témat umožnila vyvážené a přehledné odborné hodnocení. Je z ní například vždy zřejmé, které odborné téma považuje určitý jev za silnou stránku a které ne. Hodnocení je krátké, nejedná se o dlouhé texty a nutí zpracovat témata jednotnou formou.
- Informace jsou nad tradičními výkresy zavádějící, mají strukturu „plakátů“. Vhodnější jsou prohlížecí programy.
- Výkresy nelze průběžně aktualizovat, jsou závislé na zpracování SWOT analýz, lze je zpracovávat periodicky.

Určení problémů, závad a vzájemných střetů vyústilo do seznamu problémů, které by měly řešit ZÚR.

Seznam témat pro řešení v ZÚR JMK:

KONCEPCE PŘÍRODNÍCH PODMÍNEK

- Které nerostné zdroje jsou perspektivní–územní rezerva?
- Stanovení zásad území pro rozlív (textem), koncepce vodních nádrží.
- Koncepce zvyšování retence pro každé katastrální území.
- Kde bude ochrana intenzivního zemědělství?
- Kde bude podpora ekologického zemědělství?
- Kde bude podpora zvýšení ekologické stability a o která katastrální území se jedná?

KONCEPCE HOSPODÁŘSKO–SOCIÁLNÍCH PODMÍNEK

- Struktura osídlení s definicemi jednotlivých typů sídel (viz obr. 4).
- Záměry na ochranu a obnovu struktury sídel především návrhem veřejné infrastruktury.
- Koncepce dopravního propojení struktury osídlení.
- Koncepce obslužné dopravy kraje a jeho sídelní struktury do stanovené dojížd'kové vzdálenosti.
- Koncepce příměstské dopravy (rozpracování zásad PÚR ČR).
- Koncepce návrhu rekreačních oblastí a jejich definic, obnova aktivit a atraktivit v oblastech dle jedinečnosti území.
- Vymezení oblastí každodenní rekreace a zásady jejich ochrany.
- Návrh celorepublikových koridorů cykloturistiky.
- Návrh regionálních ploch pro průmyslové zóny s podporou kraje.
- Návrh zásad pro ochranu hodnot a silných stránek v kraji, které jsou v ÚAP.

Ing. arch. Jitka Mejsnarová
Fakulta architektury ČVUT

Optimalizace vodního režimu krajiny návrhem opatření v ploše povodí Horní Moravy

Úvod

Povodně, které v posledních letech postihly rozsáhlé oblasti České republiky, vyvolaly v řadách odborníků mnoho otázek a protichůdných názorů ohledně dalšího postupu v otázkách řešení vodního hospodářství krajiny, zejména problematiky ochrany povodí proti nepříznivým účinkům povrchového odtoku.

V současné době jsou uplatňovány dva přístupy k budování protipovodňových opatření:

- tradiční technický přístup akcentovaný podniky Povodí spočívá, obecně vyjádřeno, v budování ochranných opatření v údolní nivě vodních toků (jako jsou vodní nádrže, suché retenční nádrže, řízečné inundace, ohrázování vodních toků, zvýšení hrází, oddálení hrází od toku, rozšiřování a prohlubování koryt, přemístění objektů a zařízení mimo inundační území, aplikace mobilních prvků ochrany),
- přístup navazující na technická liniová a plošná opatření na vodním toku a kladoucí důraz na aplikaci systému komplexních opatření ochrany a organizace povodí a pozemkových úprav (jako je návrh technických, biotechnických, organizačních a agrotechnických opatření v ploše povodí) majících vedle protierozní a protipovodňové ochrany účinek ve zvýšení retenční schopnosti krajiny a zvýšení její ekologické stability.

Tyto, na pohled odlišné přístupy, však nejsou v protikladu (jak je někdy nesprávně mediálně prezentováno), ale naopak se vzájemně velmi účinně doplňují.

Postup prací

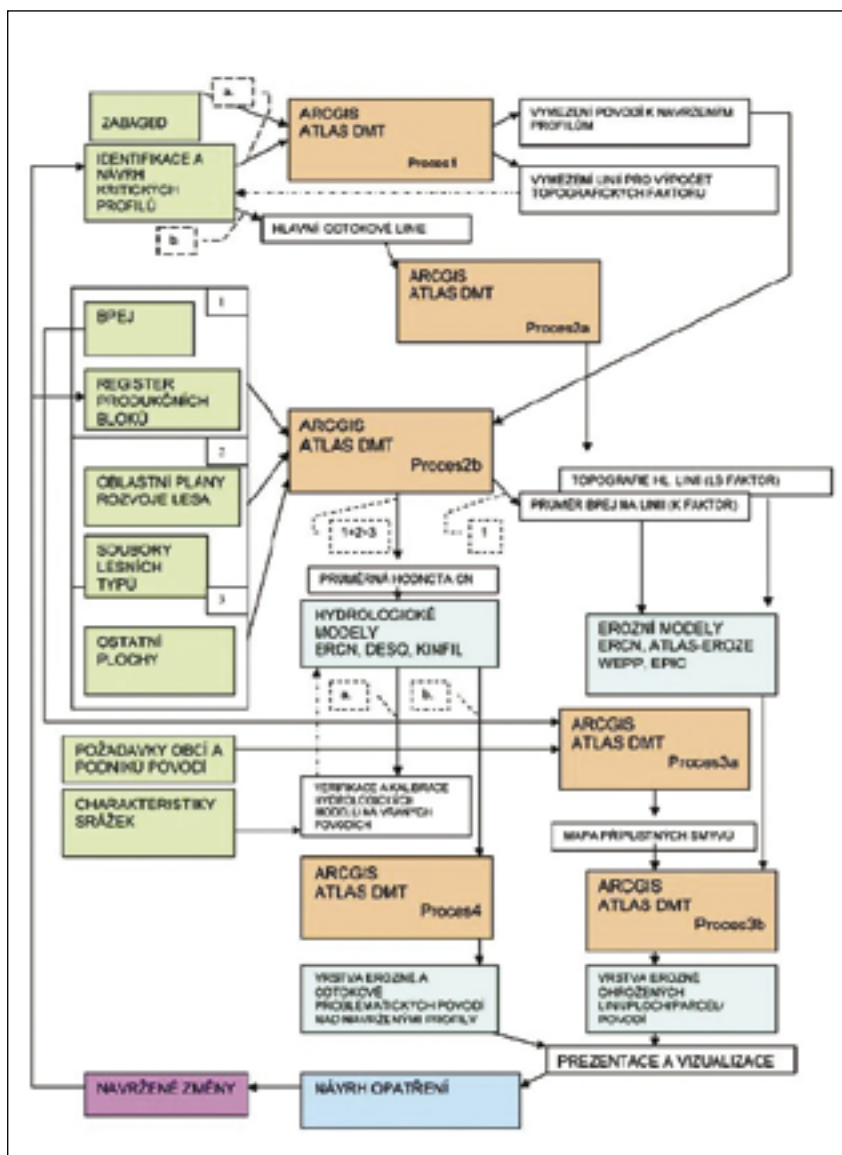
Řešení probíhalo na celém řešeném území projektu Interreg III B, tzn. v povodí Horní Moravy (obr. č. 1). Zájmové území bylo z hlediska optimalizace sdílení dat mezi zpracovateli rozčleněno na povodí hlavních vodních toků – pravostranných a levostranných přítoků řeky Moravy (Moravská Sázava, Třebůvka, Branná, Krupá, Desná, Oskava, Bystřice) a řešena byla také souhrnně plocha malých povodí přímých pravostranných a levostranných přítoků řeky Moravy, pracovně nazvaná Niva Moravy.

Analytické a návrhové práce řešící povodí Horní Moravy, byly metodicky děleny na tyto části:

- Vyhodnocení odtokových a erozních poměrů v území a retenční vodní kapacity krajiny.
- Výpočty a modelování základních hydrologických charakteristik a erozní ohroženosti půdy a transportu splavenin.
- Návrhy komplexní ochrany a organizace povodí.
- Optimalizace ochrany a organizace povodí.

Obr. č. 1: Řešené území

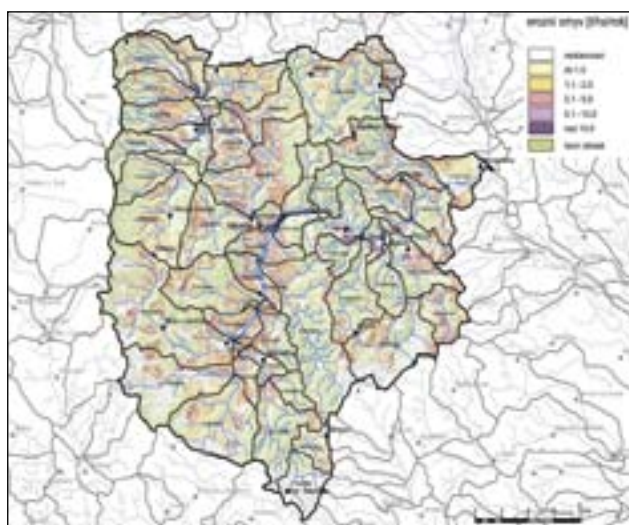
Obr. č. 2: Schéma automatizace rozboru erozních a odtokových poměrů

Rozbor erozních a odtokových poměrů

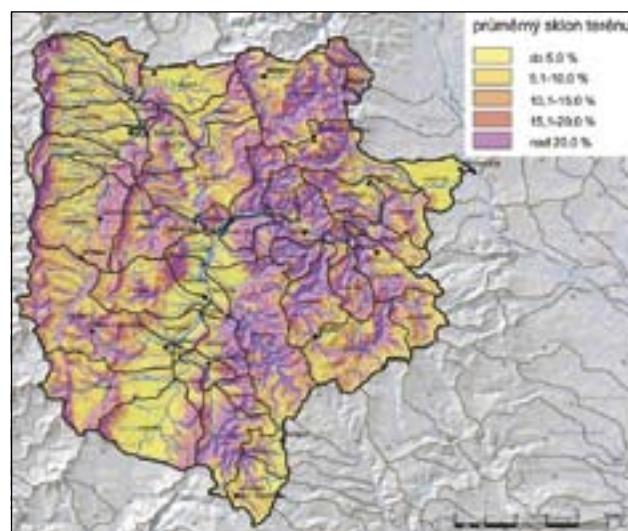
Před návrhem opatření komplexní ochrany a organizace povodí byly podrobně analyzovány všechny faktory ovlivňující erozní a odtokové poměry, na podkladě kterých byly vytipovány v řešených povodích plochy a pozemky, které jsou zdrojem eroze a povrchového odtoku.

Pro účely automatizace rozboru erozních a odtokových poměrů byl vypracován systém, jehož schéma je uvedeno na obrázku č. 2.

Míra erozního ohrožení byla testována na vybraných odtokových liniích, které byly určeny s využitím mapových podkladů, výstupů GIS a výsledků průzkumů tak, aby charakterizovaly míru erozního ohrožení dané lokality. V celém řešeném území bylo navrženo odpovídající množství odtokových profilů, na základě kterých byly zjišťovány jednotlivé faktory. Na podkladě profilů bylo možno zjistit informace o reliéfu území (heterogenitě sklonu), o sklonu, délce a půdních podmínkách v každé části profilu, jakož i průměrné hodnoty za celý profil. Pro výpočet byla použita u nás platná univerzální rovnice Wischmeier – Smith, která počítá smyv v závislosti na šesti faktorech ovlivňujících hodnotu smyvu. Rovnice byla použita jak v klasické formě s výpočtem erozního smyvu pro konkrétní výpočtovou odtokovou linii, tak ve formě GIS s využitím metody DMT

Obr. č. 3: Prostorové zobrazení erozně ohrožených ploch v povodí Třebůvky

Obr. č. 4: Sklonitostní poměry v povodí Třebůvky

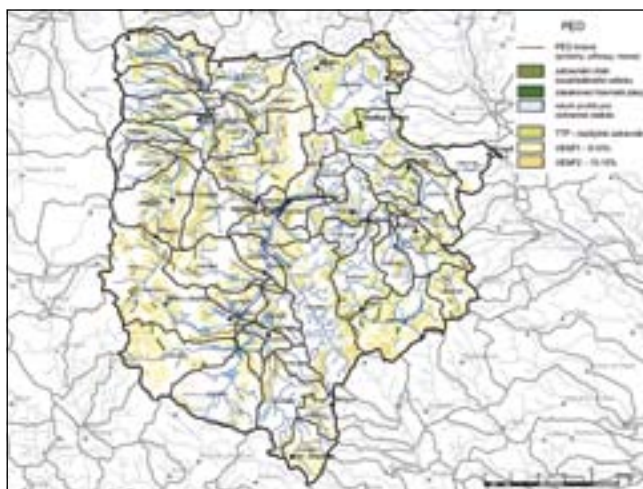

Obr. č. 5: Výškové členění (hypsometrie) v povodí Třebůvky

Obr. č. 6: Plošné zastoupení průměrného čísla CN v povodí Třebůvky

Obr. č. 7: Návrh komplexních opatření ochrany a organizace povodí v povodí Třebůvky

Atlas a metody Gridu v prostředí DMT a hydrologických nástrojů ArcGis9. Pro výpočet touto metodou, která analyzuje hodnoty erozního smyvu nikoli pouze pro oblast výpočtové linie, ale plošně v požadovaném rozmezí v rámci celé plochy řešeného území, byly zajištěny v samostatných digitálních vrstvách hodnoty K faktoru na podkladu BPEJ, C faktoru s využitím dat LPIS a hodnoty LS faktoru na základě DMT vytvořeného z výškopisných dat ZABAGED. Velikost buňky gridu byla 10x10m. Tato metoda umožnila prostorové zobrazení ploch ohrožených erozí v zadaných rozmezích, jak je znázorněno na obrázku č. 3.

Zpracovaný DMT umožňuje navíc zobrazení sklonitostních poměrů (obr. č. 4) dle zadaných kategorií, výškového členění – hypsometrie (obr. č. 5), střední délky svahu a prostřednictvím modulu „kapky“ umožní zobrazení směrů povrchového odtoku a míst jeho koncentrace.

Odtokové poměry byly analyzovány metodou čísel odtokových křivek CN s využitím DMT v rámci schématu postupu. Hlavním výstupem je stanovení průměrného čísla CN na povodí (obr. č. 6), na základě kterého se následně stanovila potenciální retenční a základní charakteristiky přímého odtoku.

Prostřednictvím těchto výstupů bylo možné následně identifikovat zdrojové plochy povrchového odtoku a erozního smyvu a identifikovat kritické profily, ke kterým se počítaly základní hodnoty přímého odtoku metodou CN, případně v modifikaci modelu DeSQ.

Návrh komplexní ochrany a organizace povodí

Na základě této podrobné analýzy faktorů ovlivňujících odtok z povodí byl v řešených povodích navržen celý systém komplexní ochrany a organizace povodí (obr. č. 7).

Tato opatření budou po realizaci mít významnou funkci v redukci erozního smyvu a transportu splavenin, budou účinnými protipovodňovými opatřeními eliminujícími nepříznivé účinky povrchového odtoku zejména

při lokálních (přívalových) srážkách s vysokou intenzitou. Zpracovatelé ve zpracovaných výstupech navrhují a doporučují takové systémy ochrany proti nepříznivým účinkům povrchového odtoku, které v návaznosti na změny technologií hospodaření (v návaznosti na návrh lesnicko-pěstebních opatření) přinesou vedle omezení erozního smyvu také omezení vyplavování látek z půdního profilu s důsledkem snížení difuzního znečištění vodních toků.

Dojde ke zvýšení retenční schopnosti území, snížení povrchového odtoku, respektive ke snížení transportu splavenin a tím ke zvýšení kvality vod a jejího udržení v mezích vyžadovaných normami v konkrétních podmínkách jednotlivých zájmových území.

Všechny výstupy analytické i návrhové byly plošně specifikovány jak na jednotku povodí dle Č.H.P., tak na jednotlivá katastrální území.

Vytvořený systém GIS umožňuje plošnou specifikaci všech výstupů na jakýkoli zadaný polygon (např. pro potřeby vstupních dat hydrologických a erozních modelů).

Celý navržený systém řešení komplexní ochrany a organizace povodí v etapě 05 je zcela v souladu se zásadami Strategie ochrany před povodněmi pro území ČR (dokument č. 382, schválený vládou ČR 19. 4. 2000), která mj. uvádí

- *preventivní opatření pro ochranu před povodněmi je nejefektivnější formou ochrany,*
- *efektivní preventivní opatření je nutné uplatňovat systémově v ucelených (hydrologických) povodích a s ohledem na provázání vlivů jednotlivých opatření podél vodních toků,*
- *pro efektivní ochranu před povodněmi je třeba nalézt vhodnou kombinaci opatření v krajině, která zvyšují přirozenou akumulaci a retenci vody v území a technických opatření k ovlivnění povodňových průtoků,*
- *pro návrhy k ochraně před povodněmi je třeba využívat kvalitní informace o geomorfologii území, rostlinném pokryvu, složení půdy*

a moderní informační technologie umožňující modelování povodní,

- *na zabezpečení realizace preventivních opatření ke snížení škodlivých účinků povodní se musejí podílet vlastníci a správci nemovitostí,*
- *s ohledem na charakter území a geografickou polohu České republiky je nezbytné řešit ochranu před povodněmi v mezinárodním kontextu, zejména v rámci stávajících mezistátních dohod o spolupráci v povodích řek přesahujících hranice státu.*

Je zřejmé, že vedle opatření strukturálních je nezbytné aplikovat a vyvíjet také opatření nestrukturální, spočívající v konstrukci varovných systémů a operativním řízení odtoku vody z povodí. Podstatou účinné protipovodňové ochrany je tedy nejen prevence v povodí, ale i operativní řízení (řízení v reálném čase) odtoku při vlastním průběhu povodňových situací.

Výstupy řešení

- Výpočty a modelování základních hydrologických charakteristik a erozní ohroženosti půdy z transportu splavenin byly základním vstupem pro optimalizaci ochrany a organizaci povodí, tj. tvorbu návrhů v ploše povodí a zejména na zemědělské půdě. Výstupy jsou provedeny na úrovni jednotlivého produkčního bloku (cca 53 tis. bloků v území) a detailu uvnitř bloku na úrovni desetimetrového gridu.
- Podrobná analýza erozních a odtokových poměrů na celé ploše řešeného území horního a středního povodí řeky Moravy.
- Návrh systému opatření v ploše povodí.
- Systém liniových protierozních prvků v kombinaci se zelení v krajině jako nezbytná součást lokálních biokoridorů a základ územních systémů ekologické stability krajiny.
- Metodické příručky pro projektanty i správce v území.
- Podklady pro zpracování plánů oblastí povodí, pozemkových úprav

a územně plánovací dokumentace.

- Sumarizované množství potřebných návrhů finančně i věcně zahrnutých do přehledných seřazení podle naléhavosti řešení při protipovodňové a protierozní ochraně.

Závěr

Optimalizace vodního režimu v krajině, zejména aplikace navržených opatření systému komplexní ochrany a organizace povodí je nejlépe proveditelná prostřednictvím procesu komplexních pozemkových úprav (KPÚ).

Pozemkové úpravy jsou v současné době významným nástrojem nejen při tvorbě a ochraně krajiny, ale i při ochraně vodní komponenty prostřednictvím komplexní ochrany a organizace povodí, navazující na technická liniová a plošná opatření na vodním toku a kladoucí důraz na aplikaci systému protierozních a protipovodňových opatření v procesu pozemkových úprav (jako je návrh technických, biotechnických, organizačních a agrotechnických opatření v ploše povodí), majících vedle protierozní a protipovodňové ochrany účinek ve zvýšení retenční schopnosti krajiny a zvýšení její ekologické stability.

Pozemkové úpravy poskytují dostatek nástrojů k návrhu protierozních a protipovodňových opatření, a to zejména v případě ochrany povodí při přívalových deštích a také do určité míry pro ochranu před povodněmi vzniklými v důsledku extrémních úhrnů srážek.

V prvním případě je návrh protipovodňových opatření založen na důsledné protierozní ochraně půdy, která je povinnou součástí každého projektu KPÚ a uplatňuje se v rámci návrhu polyfunkční kostry plánu společných zařízení, sestávající zejména ze vzájemně propojených dopravních, ekologických, protierozních a vodohospodářských opatření s důrazem na řešení odtokových poměrů.

Ve druhém případě, tj. při ochraně před povodněmi vzniklými v důsledku extrémních úhrnů srážek, se do

jisté míry uplatní navržená komplexní ochrana povodí, ale hlavní možnosti poskytují KPÚ při uspořádání vlastnických práv v inundačních územích zaplavovaných při povodních v suchých nebo i v trvale zatopených nádržních prostorech, jakož i v případě realizace dalších, zejména liniových technických prvků protipovodňové ochrany. Přitom je možno v maximální míře využít státní a obecní půdu, kterou lze alokovat právě do těchto území a omezit tak krajní způsob vyvlastnění soukromých pozemků ve veřejném zájmu. Kromě toho mohou být pozemky vlastníků, kteří chtějí intenzivně hospodařit, přemístěny z území protipovodňové ochrany (kde se předpokládá především zatravně-

ní) do jiných méně ohrožených míst.

Ochrana a organizace povodí před nepříznivými účinky povrchového odtoku a povodněmi není nikdy absolutní. Je nutno konstatovat, že ani příznivé hodnoty retenční schopnosti krajiny po návrhu opatření nejsou schopny zabránit v případě extrémních, dlouhotrvajících regionálních dešťů v povodí řek povodním a s nimi spojeným negativním jevům. Strukturálními opatřeními však lze výrazně omezit erozní smyv a transport splavenin a částečně omezit povodňové kulminační průtoky, transformovat povodňovou vlnu a tím příznivěji ovlivnit časový průběh povodní.

Použité zdroje:

JANEČEK, M. a kol. *Ochrana půdy před erozí*. ISV Praha, 2002.

JANEČEK, M. a kol. *Ochrana zemědělské půdy před erozí*. Metodika ÚVTIZ, Praha 5/1992.

DUMBROVSKÝ, M. a kol. *Doporučený systém protierozní ochrany v procesu komplexních pozemkových úprav*. Metodika ÚVTIZ, Praha 19/1995.

Grafický doprovod: grafická část výstupu etapy 05 „Optimalizace vodního režimu krajiny v systému prevence před povodněmi“ projektu ILUP (Interreg IIIB CADSES). Zodpovědný řešitel: Miroslav Dumbrovský.

*doc. Ing. Miroslav Dumbrovský, CSc.
Ústav vodního hospodářství krajiny
FA VUT Brno*

1. Úvod – legislativní východiska

V první části příspěvku jsou komentována právní ustanovení, která souvisí s rozbohem udržitelného rozvoje. Ta vymezují jeho vnější rámec jako je účel, rozsah, zaměření či metodu zpracování.

1.1 Územně analytické podklady (ÚAP)

(§ 26 zákona č. 183/2006 Sb.)

Rozbor udržitelného rozvoje představuje závěrečnou fázi pořízení a následných aktualizací územně analytických podkladů. Výše uvedený paragraf specifikuje náplň územně analytických podkladů. Jedná se o následující úkoly ÚAP, které:

- vyhodnocují stav a vývoj území,
- zjišťují hodnoty území,
- vymezují limity využití území pro ochranu veřejných zájmů, které vyplývají z:
  - právních předpisů,
  - zvláštních právních předpisů,
  - vlastností území,
- shromažďují a vyhodnocují záměry na provedení změn v území,
- zjišťují a vyhodnocují udržitelný rozvoj území,
- určují problémy k řešení v ÚP.

Z uvedeného paragrafu mimo jiné vyplývá, že se ÚAP mají zaměřit na hledání hodnot území, na vyhodnocení jejich vývoje v čase, na vliv uvažovaných změn na hodnoty území. Mezi důležitá kritéria pro hodnocení území zařazuje veřejné zájmy. Pro jejich ochranu mají být vymezeny limity využití území.

Nejkomplikovanější situaci lze očekávat u vymezování limitů, které mají vyplývat z vlastností území¹⁾. Tyto limity²⁾ budou vymezovány s vyšším nárokem na „individuálně³⁾ zvolená kritéria. Tato skutečnost představuje oboustranné „riziko“ jejich uplatňování.

Na jedné straně nemusí být při jejich aplikaci považovány za „rovnocenné“ s limity vyplývajícími ze zákona či správních předpisů. Na druhé straně mohou být individuálně vymezené limity „zneužívány“ pro účelové „házení klacků pod nohy“ vlastníkům či potenciálním investorům. Pravidelné aktualizace ÚAP by měly být mimo jiné využívány k objektivizaci limitů veřejných zájmů vymezených na základě vlastností území.

Založením ÚAP a pravidelnou aktualizací sledovaných jevů a hodnot území zahrnutých do ÚAP lze vytvořit systém indikátorů účelově zaměřených na potřeby územního plánování.

1.2 Rozbor udržitelného rozvoje území

(§ 4 vyhláška č. 500/2006 Sb.)

Vlastní rozbor udržitelného rozvoje území podrobněji specifikuje výše uvedená vyhláška. Má obsahovat zejména:

- zjištění a vyhodnocení udržitelného rozvoje území uvedením jeho:
  - silných a slabých stránek,
  - příležitostí a hrozeb,

- vyhodnocení vyváženosti vztahu územních podmínek pro:
  - příznivé životní prostředí,
  - hospodářský rozvoj,
  - soudržnost společenství obyvatel území,
- určení problémů k řešení v ÚPD:
  - závad
    - urbanistických,
    - dopravních,
    - hygienických,
  - vzájemných střetů záměrů na provedení změn v území,
  - střety záměrů s limity využití území,
  - ohrožení území
    - povodněmi,
    - jinými rizikovými přírodními jevy.

Paragraf 4 určuje cíle rozboru udržitelného rozvoje a metodu jak zjišťovat a vyhodnocovat udržitelný rozvoj. Územně analytické podklady se významně zaměřují na hodnoty území. K jejich určování lze celkem vhodně využít proces zjišťování silných a slabých stránek území. Tento postup má z hlediska územního plánování řadu předností:

- lze jej srovnatelně aplikovat na území rozdílného rozsahu (správní území obce, obce s rozšířenou působností či území kraje),
- hodnocení lze operativně zaměřit a přizpůsobit potřebám územního plánování⁴⁾,
- charakteristiku jednotlivých stránek lze formulovat tak, že jejich

1) V současném období existuje vysoký tlak na změny v území, jemuž obtížně „odolávají“ limity vyplývající z právních předpisů. Hledá se možnost získat výjimku či jiným způsobem předpis obejít.

2) Jako například urbanistické hodnoty, architektonicky cenné stavby a soubory, oblasti a místa krajinného rázu.

3) Na rozdíl od limitů, které vyplývají z právních předpisů. Ty obvykle vychází z exaktních podkladů nebo jsou vyjádřeny konkrétním údajem (např. 50 m od kraje lesa).

4) Ve srovnání s existujícími indikátory, které jsou sledovány pro jiné účely než je územní plánování.

interpretace bude srozumitelná nejširší veřejnosti⁵⁾,

- specifikované stránky lze vyhodnocovat v časové řadě a na základě toho formulovat trendy vývoje,
- v časové řadě lze vyhodnocovat kvalitativní nebo kvantitativní parametry vyhodnocovaných stránek a tím posuzovat míru jejich vlivu na udržitelný rozvoj,
- zjištěná rizika a příležitosti lze promítnout do cílů a úkolů, které mají být vyřešeny v ÚPD.

1.3 Environmentální pilíř

(§ 4, bod (1) písmeno b) odstavce 1.; vyhláška č. 500/2006 Sb.)

Vyhláška určuje, které oblasti jsou zahrnuty do environmentálního pilíře a které mají být součástí rozboru udržitelného rozvoje pro potřeby územního plánování. Jedná se o:

- horninové prostředí a geologie,
- vodní režim území,
- hygienu životního prostředí,
- ochranu přírody a krajiny,
- půdní fond:
  - zemědělský půdní fond,
  - pozemky určené k plnění funkcí lesa.

Z uvedeného přehledu vyplývá, že se jedná především o složky, které mají přímou vazbu na území. Změnou území mohou být ovlivněny⁶⁾ nebo naopak změny území mohou vyvolat.⁷⁾ Existují také vzájemné vazby (pozitivní i negativní) mezi jednotlivými oblastmi.

2. Principy předkládaného metodického přístupu

Předkládaný metodický přístup vychází z dále uvedených principů a zásad:

- **Zabývat se skutečnostmi, které jsou procesem územního plánování přímo ovlivnitelné⁸⁾**

Jako příklad lze uvést jeden z úkolů územního plánování – vyhodnocovat požadované změny v území. V územně plánovacích dokumentacích jsou vymezovány plochy, lokality nebo části území, kde lze změny území připustit:

- s podmínkami (vyjádřené územními regulativy),
- bez podmínek.

Naopak v území, kde je z hlediska veřejných zájmů potřebné stabilizovat stávající funkční využití území, mohou územní regulativy nevhodné změny nepřipouštět.

- **Soustředit se na problémy, jejichž vyřešení lze ovlivnit formulací územních regulativů**

Posuzovat předpokládanou účinnost regulativů, spektrum jejich účinnosti a potřebu jejich upřesnění či doplnění. Formulace regulativů musí umožnit kontrolu jejich uplatňování a jejich účinnosti.

- **Zabývat se jevy, které jsou vyjádřitelné v daném měřítku**

Zaměřit se na skutečnosti, které svým měřítkem odpovídají měřítku příslušné ÚPD. Jevy, které nejsou v daném měřítku vyjádřitelné mohou působit jako „balast“ při řešení.

- **Využívat existující databáze informací a podkladů**

V rámci hodnocení nelze z časových ani finančních důvodů vytvářet

zcela nové databáze informací. Stávající databáze a informace je nutné při posuzování aplikovat tak, aby měly potřebnou vypovídající schopnost vztaženou k danému tématu.

- **Vyžívat informace, které jsou srovnatelně vypovídající pro celé posuzované území**

V rámci hodnocení využívat podklady, které jsou k dispozici pro celé posuzované území. Výsledky by jinak neměly hodnověrnou vypovídací schopnost. Podstatné jsou podklady, které pokrývají území celé ČR.

3. Charakteristika rámcového postupu

3.1 Vyhodnocení stavu a vývoje území

Pravidelná aktualizace ÚAP vytváří předpoklad k hodnocení vývoje území, které bude možné „nastavit“ na potřeby územního plánování. Do té doby, než vzniknou dostatečně vypovídající trendy vývoje složek posuzovaného území, bude nutné využívat existující informační zdroje⁹⁾. Jejich aplikace pro územní plánování nemusí být bez odpovídajícího přizpůsobení využitelná v procesu územního plánování. To se týká také oblastí zahrnutých do pilíře životního prostředí (dosud sledované indikátory ŽP nemají obvykle přímý průmět do územního plánování).

3.2 Zjištění hodnot území

Cílem tohoto kroku je zjistit limity využití území pro **ochranu veřejných zájmů**, které vyplývají z:

- právních předpisů a správních rozhodnutí (tyto limity by měly

5) Ve srovnání například s multikriteriálním hodnocením životního prostředí, ve kterém se odborným odhadem přiřazuje váha jednotlivým kritériím. Číselné vyjádření výsledku se veřejnosti předkládá prakticky k „uvěření“ a ne k pochopení jeho zdůvodnění či objasnění.

6) Například ovlivnění vodního režimu, zrušení biotopu.

7) Například těžbou surovin, způsobem hospodaření na zemědělské půdě či v lese.

8) V územně plánovací dokumentaci nelze například ovlivnit záležitost, o které rozhoduje vlastník, uživatel či investor jako jsou například technologie zemědělského či lesního hospodaření, o způsobech výroby na průmyslových plochách, výše vložených investic apod.

9) Je potřeba se soustředit na jevy, které mohou být přímo využity v procesu územního plánování.

být bez větších problémů identifikovatelné),

- vlastností území.

Podmíněno hledáním široké odborné a politické shody o přesném vymezení spektra vlastností území, které budou považovány za limity jeho využití. Součástí shody musí být přijetí „standardizovaného“ postupu pro jejich vymezení. Uplatní se zejména v těch oblastech pilíře ŽP, které nemají stanoveny limity právními předpisy. Je potřeba hledat shodu zejména na těch vlastnostech území, které lze považovat za veřejný zájem např.:

- **krajinné segmenty s nadprůměrně kvalitním ZPF** (otázkou je v jakém podílu z rozsahu kraje, ORP či obce),
- **krajinné segmenty s potřebou realizace protierozních opatření** (problémem je skutečnost, že zajištění protierozní ochrany se zařazuje mezi veřejné zájmy, ale obvykle se jedná o soukromé pozemky),
- **zachování dostatečného podílu „volné“ či nefragmentované krajiny** (otázkou je v jakém rozsahu, jakou míru „volnosti“ má mít území konkrétního kraje či obce; opět bude nutné řešit vztah veřejného zájmu na soukromých pozemcích).

3.3 Průmět záměrů na zjištěné hodnoty území

Systém shromažďování, třídění a princip zařazování záměrů do rozboru udržitelného rozvoje není dosud podrobněji specifikován. Vlastní záměry mají rozdílnou „určitost či konkrétnost“ průmětu do území. Záměry mohou být směřovány přímo na konkrétní parcely či plochy¹⁰⁾, Lokalizace další skupiny záměrů má pouze rámcový charakter¹¹⁾,

Záměry řady koncepcí lze do území promítnout s přesností na k. ú., obec či ORP. U další skupiny kon-

cepcí přímou vazbu na území nelze předem charakterizovat. Přitom se jejich realizace projevívá¹²⁾ v konkrétních lokalitách.

Shromážděné záměry se promítnou na zjištěné limity a hodnoty území. Jednotlivé průniky záměrů s hodnotami a limity jsou v rámci rozboru charakterizovány a vyhodnoceny. Z celého spektra průniků jsou vytříběny územní střety, které lze vyřešit nástroji územního plánování. Jejich vyřešení bude zadáno jako úkoly těm ÚPD, ve kterých lze specifikovaný územní střet řešit.

3.4 Rozbor udržitelného rozvoje území

K rozboru udržitelného rozvoje má být použita SWOT analýza. Probíhala a stále probíhá diskuse o vhodnosti této metody. K jejím přednostem lze přiřadit¹³⁾:

- Metodu lze srovnatelně využívat pro území různého rozsahu a umožňuje rozbor opakovat. Tak lze zjistit vlivy realizovaných opatření a trend vývoje sledované složky (*indikátor udržitelného rozvoje sledovaný na úrovni kraje nemá obdobu na úrovni obce. Zvolíme-li určitý podíl kvalitní zemědělské půdy za silnou stránku pro zemědělskou produkci, lze aplikovat obdobné hodnocení jak na horizontálních, tak na vertikálních úrovních.*)
- Jednotlivé stránky lze formulovat tak, aby jejich charakteristika byla srozumitelná laické veřejnosti, která se účastní projednání ÚPD. (*Multikriteriální hodnocení, další diskutovaná metoda, kterou by bylo možné hodnotit udržitelný rozvoj, využívá mimo jiné kritéria různé váhy, která určují odborníci, specialisté. Pro laickou veřejnost se většinou jedná o nesrozumitelnou záležitost.*)

- Jednotlivé stránky SWOT analýzy lze výhodně využít v územně plánovacím procesu. Silné stránky mohou signalizovat zvýšené hodnoty ve sledovaném území. Slabé stránky, ohrožení či příležitosti lze promítnout do formulace dílčích cílů a úkolů pro zpracování příslušných ÚPD.

- Vhodně zvolená SWOT analýza může založit systém, jenž při pravidelných aktualizacích ÚAP bude postupně vytvářet trendy vývoje území, které lze využívat v územně plánovacím procesu.

Na úrovni kraje lze při SWOT analýze výhodně využít za základní územní jednotku pro posuzování – katastrální území. Existuje celá řada oficiálních, pravidelně aktualizovaných informací¹⁴⁾, které jsou vztaženy ke katastrálním územím. Z jednotlivých katastrálních území lze sestavit potřebné správní území.

Příklady některých stránek souvisejících s položkami pilíře životního prostředí:

silné stránky

vysoký podíl ZPF
vysoká kvalita ZPF
vysoká lesnatost území
dostatek vodních zdrojů
vysoká retence území
zdroje nerostných surovin
ekologická stabilita území
speciální plodiny

slabé stránky

nízký podíl ZPF
nízká kvalita ZPF
nízká lesnatost území
nedostatek vodních zdrojů
nízká retence území
absence surovin
ekologická labilita
poddolování, sesuvy

hrozby

erozní ohroženost
záplavové území
negativní vlivy z tranzitní dopravy
transfer škodlivin v ovzduší

příležitosti

dotace krajinných opatření
realizace resortních koncepcí

10) Například záměry vlastníků, kteří mají v úmyslu směřovat investiční činnost na své pozemky; rozšíření stávajících zařízení, chráněných území apod.

11) Například orientačně vymezené koridory dopravní infrastruktury.

12) Například různé programy, dotační tituly.

13) Formální naplnění SWOT analýzy samozřejmě tyto přednosti nemůže přinést.

14) Například úhrnné hodnoty druhů pozemků; údaje Statistického úřadu apod.

Silné stránky jedné oblasti se mohou stát slabou stránkou jiné oblasti případně i hrozbou (například realizace těžby může ohrozit či znehodnotit kvalitní půdní podmínky, hodnotný biotop, vodní zdroje).

4. Vyváženost územních podmínek

Jeden z požadavků na posouzení udržitelného rozvoje spočívá ve vyhodnocení vyváženosti jednotlivých pilířů udržitelného rozvoje. Pro modelové posouzení ÚAP kraje byl použit jako kritérium vyváženosti krajiny koeficient ekologické stability (KES)¹⁵⁾.

KES lze považovat za orientační společný jmenovatel přírodního prostředí. Diferencuje území zejména z hlediska obecné ochrany přírody a krajiny, které nemá jiný, prakticky dostupný orientační indikátor. KES je poměrové číslo a stanovuje poměr ploch tzv. stabilních a nestabilních krajinnotvorných prvků ve zkoumaném území.

Vzorec (Míchal 1985)

$$KES = \frac{LP+VP+TTP+Sa+Vi}{OP+AP+chmelnice} = \frac{\text{stabilní ekosystémy}}{\text{nestabilní ekosystémy}}$$

Stabilní prvky

LP ... lesní půda
VP ... vodní plochy a toky
TTP ... trvalé travní porosty
Sa ... sady, zahrady
Vi ... vinice

Nestabilní prvky

OP ... orná půda
AP ... antropogenezované půdy
(zastavěné a ostatní zpevněné plochy)

15) S aplikací nového stavebního zákona souvisel požadavek nezvyšovat požadavky na veřejné finance. I z tohoto důvodu mají být v ÚAP využívány existující veřejné databáze, informace apod. Na začátku třetího tisíciletí by bylo vhodnější využívat perspektivní a přesné metody. Například dálkový průzkum země lze vhodně aplikovat i pro vyhodnocení kvalitativního stavu krajiny a jejího vývoje (viz např. vegetační mapa Prahy). Tato metoda je však nesrovnatelně finančně náročnější než metoda KES. Její aplikaci podmiňuje vytvoření jednotného metodického přístupu, zajištění potřebného pravidelného snímkování jednotlivých správních území, včetně pravidelného zaangažování příslušných úzce specializovaných odborníků.

Metoda výpočtu KES je založena na jednoznačném a konečném zařazení krajinného prvku do skupiny stabilní nebo nestabilní. Neumožňuje hodnocení konkrétního stavu těchto prvků, což je považováno za výrazný nedostatek této metody.

K přednostem využití KES pro tento účel patří zejména:

- využívá v odborné literatuře charakterizovaný vztah mezi druhy pozemků, z hlediska orientační charakteristiky ekologické stability či labilitu území,
- úhrnné hodnoty druhů pozemků za jednotlivá katastrální území jsou oficiální údaj, který je každoročně aktualizován,
- pomocí KES lze charakterizovat dosavadní trend, orientačně vyhodnocovat účinnost krajinných opatření týkající se obecné ochrany krajiny,
- má srozumitelnou vypovídací schopnost,
- lze jej použít v regionálním i v podrobnějším měřítku.

V současné době není k dispozici kritérium s obdobnou vypovídací schopností, které by bylo stejně operativně a levně k dispozici.

Hodnoty KES jsou obecně interpretovány takto:

KES ≤ 0,1 území s maximálním narušením přírodních struktur, základní ekologické funkce musí být intenzivně a trvale nahrazovány technickými zásahy

0,1 < KES ≤ 0,3 území nadprůměrně využívané, se zřetelným narušením přírodních struktur, základní ekologické funkce musí být soustavně nahrazovány technickými zásahy

0,3 < KES ≤ 1,0 území intenzivně využívané, zejména zemědělskou velkovýrobou, oslabení autoregulačních pochodů v ekosystémech způsobuje jejich značnou ekologickou labilitu a vyžaduje vysoké vklady dodatkové energie

1,0 < KES < 3,0 vcelku vyvážená krajina, v níž jsou technické objekty relativně v souladu s dochovanými přírodními strukturami, důsledkem

je i nižší potřeba ergo-materiálových vkladů

KES ≥ 3,0 přírodní a přírodě blízká krajina s výraznou převahou ekologicky stabilních struktur a nízkou intenzitou využívání krajiny člověkem

Vypovídací schopnost KES snižují zejména následující skutečnosti:

- evidované údaje nemusí zcela odpovídat reálnému stavu v území (*údaje o změnách druhů pozemků ohlašují katastrálnímu úřadu vlastníci pozemků*),
- u ostatních ploch nejsou při evidenci rozlišeny ekologicky stabilní prvky (*např. nelesní zeleň*) a ekologicky labilní prvky (*např. zpevněné plochy*).

Zejména v měřítku kraje však tyto nepřesnosti podstatněji neovlivní výsledky hodnocení pomocí KES.

Za vcelku **vyváženou krajinu** jsou považovány hodnoty KES vyšší než 1. Proto do celkového posuzování vyváženosti územních podmínek jsou za přírodní pilíř považovány za relativně vyvážené části krajiny ty, které mají KES vyšší než 1.

5. Závěr

Z hlediska environmentálního pilíře chybí větší a jednoznačnější provázanost a vazba veřejných prostředků (směřujících do environmentálních opatření) na obsah řešení územně plánovací dokumentace. Tyto prostředky by bylo možné efektivněji v území využít (v koordinaci s ostatními funkcemi území a s dalšími veřejnými aktivitami v území). Jako součást ÚPD by bylo uplatnění veřejných prostředků projednáno s veřejností, dotčenými orgány, vlastníky a zastupiteli. Na druhé straně by návrh řešení ÚPD z hlediska veřejného zájmu získal reálnou naději na jeho realizaci a větší zájem veřejnosti o územní plánování.

Ing. Vladimír Mackovič
U-24 s. r. o. Praha

Pro posouzení udržitelného rozvoje území je nejméně hodnověrných podkladů pro pilíř ekonomický. Největší vypovídající hodnotu mají: ekonomická výkonnost, rozpočet a zadlužení.

Vzhledem k výrazně přerozdělovacímu systému v oblasti daní a rozpočtu měst a regionů a poměrně častým změnám, se této oblasti (rozpočet, dluh) nebudeme věnovat a soustředíme se na problematiku ekonomické výkonnosti.

Ekonomická výkonnost, tvorba hrubého domácího produktu (HDP) je vyjadřována buď v absolutních hodnotách (Euro na obyv.) nebo lépe v přečtu kupní síly (PPS) opět na obyvatele. Tento ukazatel je obvykle vztažen k průměru zemí Evropské unie (EU).

Údaje o úrovni HDP, s jistým zpožděním vydává Eurostat a jsou zpra-

covány za statistické jednotky NUTS 1, 2, 3. Údaje za nejmenší jednotky (regiony), tj. NUTS 3, bývají se zpožděním cca 3 roky, na NUTS 2 cca 2 roky.

V tomto příspěvku se budeme zabývat územím střední Evropy, do kterého zahrnujeme všechny země sousedící s Českou republikou a Maďarsko.

V Německu jsou regiony NUTS 1 všechny spolkové země.

V Rakousku jsou NUTS 1:

Ostösterreich (Wien, Niederösterreich, Burgenland),

Südösterreich (Steiermark, Kärnten),

Westösterreich (Oberösterreich, Salzburg, Tirol, Vorarlberg).

V Polsku jsou NUTS 1 vymezeny souhrnem 2–4 vojvodství, která jsou regiony NUTS 2. Úroveň NUTS

3 odpovídá starým (menším) vojvodstvím a samostatně jsou vymezena některá velká města.

Maďarsko je v úrovni NUTS 1 rozděleno na západ a východ a samostatně je vymezen třetí region (okolí Budapešti), v úrovni NUTS 2 jsou agregované 3 župy (okolí Budapešti je totožné s NUTS 1), úroveň NUTS 3 je totožná se župami, samostatně je vymezena Budapešť.

Mezi regiony NUTS 2 jsou z hlediska počtu obyvatel až řádové rozdíly.

Nejvíce obyvatel mají regiony NUTS 2 Köln (4341 tis.) a Oberbayern (4183 tis.).

Nejméně obyvatel mají regiony NUTS 2 Burgenland (277 tis. a Vorarlberg (357 tis.).

Problémem ČR je vymezení jednotek NUTS 3, kterými jsou kraje, což znemožňuje analýzy uvnitř území těchto jednotek. 8 jednotek NUTS 2 je členěno na 14 jednotek NUTS 3. V případě Prahy, Středních Čech a Moravskoslezska jsou jednotky NUTS 2 a 3 totožné. Ostatní jednotky NUTS 2 jsou souhrnem dvou, resp. tří krajů. Úroveň jednotek NUTS 2 a 3 je v podstatě obdobná. V přibližně stejně velkém Bavorsku je 7 jednotek NUTS 2 členěno na 96 jednotek NUTS 3. Toto členění, kde samostatnými jednotkami jsou okresy a vybraná města (určitá obdoba našich statutárních měst) umožňuje velice dobře sledovat regionální rozdíly, které jsou i v Bavorsku poměrně výrazné.

Obvyklým tématem ekonomických statistik a komentářů jsou nejbohatší regiony. Zde dochází k určitým nedostatům v interpretaci, způsobeným zejména tím, že některá velká města jsou zároveň regiony 1–3 (Hamburk, Bremen), resp. 2–3 (Wien, Praha).

	<i>počet N 1</i>	<i>počet N 2</i>	<i>počet N 3</i>
Česká republika	1	8	14
Německo	16	41	439
Maďarsko	3	7	20
Rakousko	3	9	35
Polsko	6	16	45
Bavorsko	1	7	96
Sasko	1	3	29

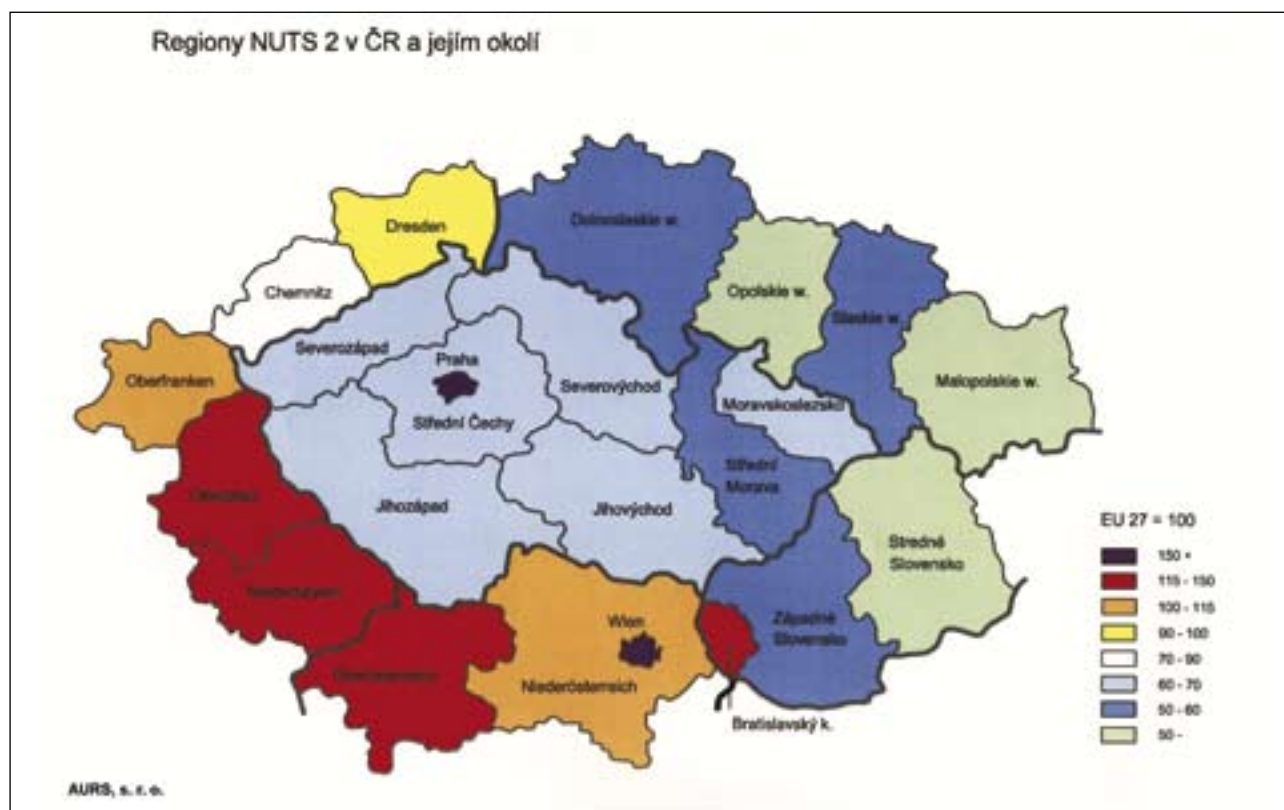
Tab. 1: Vymezení (počty) jednotek NUTS 1–3 v zemích střední Evropy

<i>NUTS 1</i>		<i>NUTS 2</i>	
Hamburk	195	Hamburk	195
Bremen	156	Wien	180
Hessen	139	Oberbayern	169
Bayern	138	Darmstadt	157
Baden-Württemberg	130	Praha	157
ČR	75	Střední Čechy	70

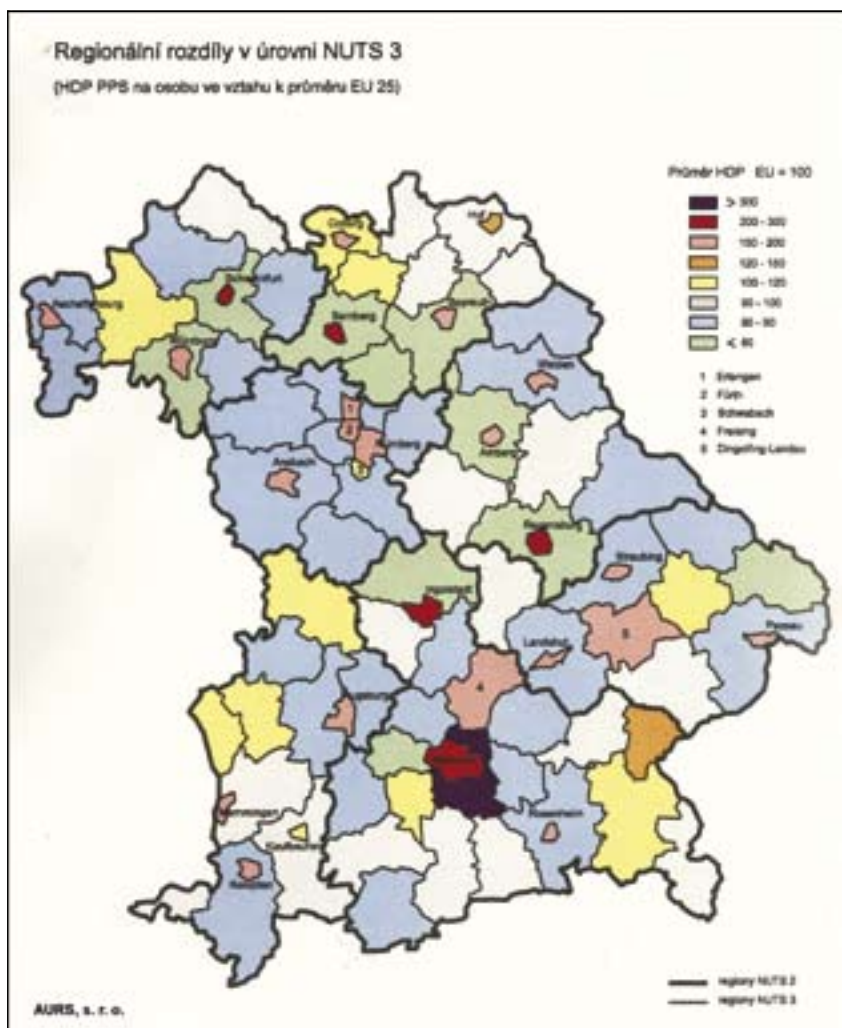
Tab. 2: Nejbohatší regiony střední Evropy v roce 2004 (EU 27 = 100)

	EU 25 = 100		EU 27 = 100	
	NUTS 2	(1995)	(2002)	(2004)
ČR	Praha	128,5	152,8	157,1
	Střední Čechy	54,1	55,3	69,9
	Jihozápad	66,6	61,1	69,6
	Severozápad	66,5	53,9	60,7
	Severovýchod	60,3	56,7	63,7
	Jihovýchod	62,5	59,8	67,4
	Střední Morava	59,3	52,4	59,8
	Moravskoslezsko	66,0	56,5	61,1
	SRN	Dresden	79,5	75,1
Chemnitz		72,9	69,5	81,0
Oberpfalz		115,4	107,4	119,3
Oberfranken		118,8	105,0	113,0
Niederbayern		112,9	104,9	115,0
Rakousko	Oberösterreich	118,1	112,9	120,2
	Niederösterreich	104,3	97,3	104,4
	Wien	184,4	172,9	179,7
Slovensko	Bratislavský kraj	94,3	119,7	129,3
	Západné Slovensko	42,7	46,2	52,7
	Stredné Slovensko	36,6	42,5	46,7
Polsko	Dolnosaskie woj.	42,2	47,4	51,7
	Opolskie woj.	39,7	37,4	43,6
	Slaskie woj.	49,7	50,6	57,0
	Malopolskie woj.	35,9	39,5	43,4

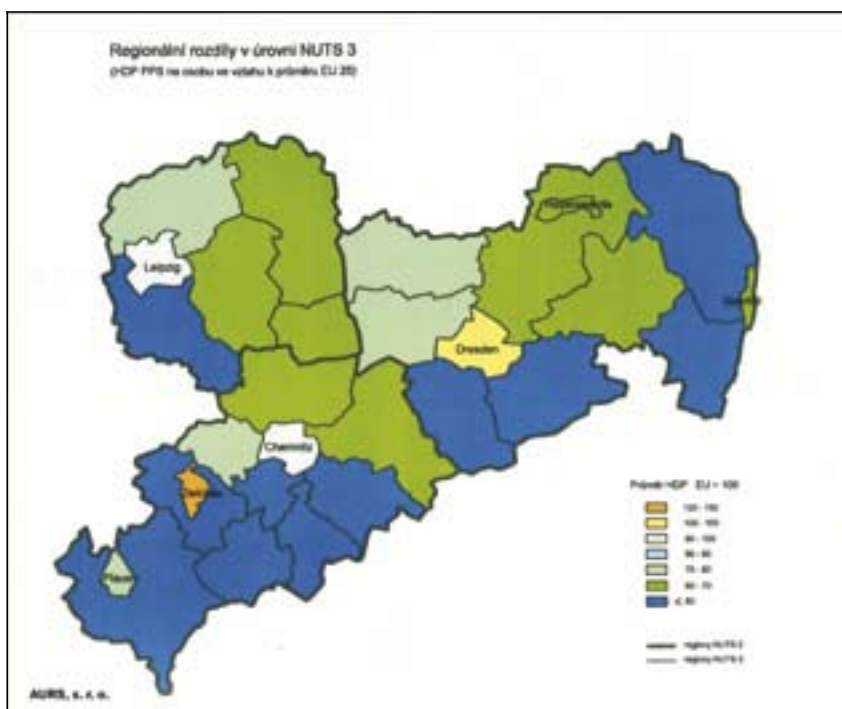
Tab. 3: Regiony NUTS 2 v České republice a jejím okolí (HDP v PPS na osobu)

Obr. č. 1: Regiony NUTS 2 v České republice a jejím okolí (HDP v PPS na osobu)

Obr. č. 2: Regionální rozdíly v úrovni NUTS 3 Bavorsko

Obr. č. 3: Regionální rozdíly v úrovni NUTS 3 Sasko

Pokud „města – země“ vyloučíme je nejbohatším regionem NUTS 1 střední Evropy Hessen a regionem NUTS 2 Oberbayern. ČR dosahuje cca 54 % úrovně spolkové země Hessen a nejúspěšnější Středočeský kraj cca 41 % úrovně kraje Oberbayern.

V úrovni NUTS 2 jsou z výše uvedené tabulky patrné odstupy regionů hlavních měst (Praha, Wien, Bratislavský kraj), nad průměrem EU jsou regiony bavorské a rakouské.

České regiony této úrovně nemají větší rozptýl, výrazně však zaostávají za regiony bývalé NDR.

Značný rozdíl je mezi regiony Saska a Bavorska a i výkonnost těchto regionů je obdobně jako v Rakousku výrazně diferencovanější než v ČR.

Výrazně nejslabší jsou v prostoru střední Evropy regiony polské a slovenské.

Tyto regionální rozdíly jsou velmi významné pro přeshraniční spolupráci, kde nízká ekonomická výkonnost podstatně koriguje možnosti realizace jejich velkolepých záměrů.

Bavorsko představuje mimořádně hodnotný model i v oblasti analýzy regionálních ekonomických parametrů.

I v úrovni regionů NUTS 2 jsou zřetelné výrazné rozdíly, které odpovídají tomu, že zde nedochází k demotivujícímu přerozdělování jako v ČR. Přitom však všechny regiony této úrovně jsou nad průměrem EU 25 (2002) – nejlepší Oberbayern 158, nejhorší Oberfranken 105.

Podstatně větší jsou rozdíly v úrovni NUTS 3, kde některé regiony již vykazují úroveň i pod 80 % průměru EU (nejlepší MÜNCHEN Landkreis 342,5, nejhorší Regensburg Landkreis 62,0).

Z kartogramu jsou patrné rozdíly mezi městskými a „venkovskými“ regiony i relativně nízká úroveň okresů v okolí některých velkých měst. Naopak okres MÜNCHEN (bez vlastního města) je výrazně nejbohatším regionem nejen Bavorska a SRN, ale s výjimkou regionu Inner London West i celé Evropy.

Rovněž Sasko, které je druhou spolkovou zemí sousedící přímo s ČR, má obdobné členění jako Bavorsko.

Zatímco úroveň Bavorska dosahuje 126,3 % průměru EU 25 (2002), v případě Saska je to jen 73,3 % (poněkud více než ČR – 67,6 %). I zde jsou však poměrně výrazné rozdíly v úrovni jednotek NUTS 3. Nejvyšší hodnoty dosahuje město Zwickau (121,1 %) následováno hl. městem Dresden (108,2 %). Nejnižší hodnoty dosahuje okres Mittlerer Erzgebirgskreis (49,9 %). Pod 60 % je celá řada okresů, soustředěných většinou podél hranice Saska s Českou republikou a Polskem.

Zajímavou skutečností je, že ani velká města Leipzig a Chemnitz nedosahují úrovně EU 25 a úroveň spolkové země Saska přesahují jen o cca 30 %.

Rozdíly mezi městy jsou již velmi značné. V horní části tabulky je 12 nejbohatších měst střední Evropy (nad 100 tis. obyvatel, do tohoto pořadí by pronikla i některá další, menší, německá města). V dolní části tabulky jsou uvedena velká a hlavní města zemí střední Evropy, pokud dosahují úrovně 120 (EU 25 = 100).

Bratislava je vykazována jako kraj, samotné město by se pravděpodobně zařadilo před Budapest a možná i Warszawu.

Střední Evropa má nejen regiony bohaté, kam lze zařadit větší část regionů SRN a Rakouska a regiony hlavních měst ostatních zemí, ale i regiony velmi chudé. Zde uvedené regiony nedosahují ani 32 % úrovně EU 25.

Uvedené regiony většinou leží na východním obvodu Polska, Slovenska a Maďarska, výjimkou je Nográd severně od Budapešti.

město	počet obyv. (tis.)	země	EU 25 = 100	srovnání města s Ø země (státu)
Frankfurt a. M.	644	Hessen	326	2,9
Wolfsburg	123	Niedersachsen	296	2,8
Ludwigshafen	163	Rheinl.-Pfalz	281	2,7
Düsseldorf	572	Nordrhein-Westf.	270	2,5
Regensburg	128	Bayern	246	2,3
Stuttgart	589	Baden-Würt.	239	2,2
Ingolstadt	119	Bayern	231	2,1
München	1241	Bayern	225	2,1
Darmstadt	139	Hessen	211	1,9
Koblenz	108	Rheinl.-Pfalz	207	1,9
Ulm	120	Baden-Würt.	204	1,9
Karlsruhe	282	Baden-Würt.	195	1,8
Hamburk	1731	Hamburk	188	1,7
Köln	967	Nordrhein-Westf.	179	1,6
Wien	1591	Rakousko	173	1,4
Bremen	544	Bremen	157	1,4
Praha	1164	Česká republika	153	2,3
Warszawa	1689	Polsko	132	2,7
Budapest	1712	Maďarsko	124	2,1
Bratislava (kraj)	600	Slovensko	120	2,3

Tab. 4: Nejbohatší města střední Evropy (nad 100 tis. obyv.) – NUTS 3 (2002)

region	obyv. (v tis.)	EU 25 = 100	země
Elcki	264	26,7	Polsko
Novosadecki	1099	27,3	Polsko
Chelmsko-zamojski	669	27,4	Polsko
Bielskopodlaski	313	27,7	Polsko
Krosniensko-przemyski	946	28,4	Polsko
Lomzynski	311	29,8	Polsko
Ostrolecko-siedlecki	755	31,3	Polsko
Prešovský kraj	794	31,4	Slovensko
Szabolcz-Szatmár-Bereg	585	31,7	Maďarsko
Nográd	219	31,9	Maďarsko

Tab. 5: Nejchudší regiony střední Evropy – NUTS 3 (2002)

Závěrečné poznámky

- Vymezení regionů NUTS 3 v Německu a Polsku umožňuje získat údaje o HDP (i další data) za menší územní jednotky (vč. vybraných měst).
- Podrobnější členění spolkových zemí je i v Rakousku, kde lze získat údaje za širší aglomerace velkých měst.
- V ČR a na Slovensku je úroveň NUTS 2 a 3 hierarchicky nerozlišená, pro analýzy v rámci krajů prakticky nevyužitelná; je velmi pravděpodobné, že v rámci krajů (regiony NUTS 3) mohou být obdobně jako v jiných zemích značné rozdíly.
- Regionální rozdíly jsou výrazné mezi menšími regiony, nikoliv mezi "krají", které (až na hlavní města) mají podobnou "výkonnost" jako jednotlivé země, resp. regiony NUTS 1.
- Stanovení regionů NUTS 3 je záležitostí jednotlivých zemí, obvykle jsou využívána administrativní členění (okresy, plánovací či jiné regiony).
- Žádoucí je nejen změnit vymezení regionů NUTS 3 v ČR, ale pokusit se o určité vyrovnání přístupu v této problematice v zemích střední Evropy.
- Všechny země střední Evropy mají hierarchicky uspořádaný systém územní správy, resp. mají statistické jednotky i mimo tento systém (okresy v ČR). Nejde tedy o vymezování nových jednotek, ale o využití stávajících jednotek, které by měly alespoň v zemích střední Evropy obdobnou úroveň.
- Doporučit lze samostatné sledování velkých měst (správních center aj.) neboť tato města se většinou výrazně odlišují od průměru země či regionu.

*Ing. arch. Milan Körner, CSc.
AURS, s. r. o.*

Zásady územního rozvoje – modelový příklad zpracování dle nové legislativy

Modelový příklad řešení zásad územního rozvoje (dále v textu jen ZÚR) dle:

- zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon),
- vyhlášky č. 500/2006 Sb. o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti,
- zákona č. 500/2004 Sb. správní řád,

byl zpracován v listopadu 2006. Pro modelový příklad byla použita data ze zpracovávaných ZÚR Olomouckého kraje na základě svolení pořizovatele úkolu – Krajského úřadu Olomouckého kraje – Odboru strategického rozvoje.

Modelový příklad neobsahuje:

- části, k nimž nebyly k dispozici ke dni zpracování modelového příkladu podklady, popř. nebyla ujasněna jejich aplikace v ZÚR (krajinné typy),
- vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území.

Popsané a zobrazené jevy v referátu nejsou a ani nemohou být konečným výčtem, ale naznačují jedno z mnoha možných řešení. Každé území, pro které budou zpracovávány ZÚR budou řešením jedinečným, protože budou vznikat území s rozdílnými tlaky na změny v území, rozdílnou historií, rozdílnou geomorfologií, rozdílným rozsahem koncentrace chráněných částí přírody, s rozdílným ekonomickým potenciálem a negativními jevy plynoucími z nevyváženého vztahu podmínek udržitelného rozvoje.

K obsahu (Příloha č. 4 k vyhl. č. 500/2006 Sb.):

Zásady územního rozvoje obsahují:

- Textovou část
- Grafickou část

Odůvodnění zásad územního rozvoje obsahuje:

- Textovou část
- Grafickou část
- Převzetí záměrů z platných ÚP VÚC dle § 187 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb. do zásad územního rozvoje (*pouze u prvních ZÚR*)

Obsah zásad územního rozvoje*

Textová část:

- a) stanovení priorit územního plánování kraje pro zajištění udržitelného rozvoje území
- *priority stanovit jako cíle vyplývající z vlastního řešení ZÚR a cíle, které by měly být akceptovány v územních plánech a regulačních plánech;*
  - *cíle budou sledovat základní kritéria k zajištění udržitelného rozvoje území, tj. vyváženého vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území, a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích,*

- *obsah kapitoly by se neměl rozcházet s prioritami stanovenými v operačních rozvojových a strategických plánech kraje,*

b) zpřesnění vymezení rozvojových oblastí a rozvojových os (tj. oblastí se zvýšenými požadavky na změny v území z důvodů soustředění aktivit mezinárodního a republikového významu, nebo které svým významem přesahují území jednoho kraje) vymezených v Politice územního rozvoje ČR a vymezení oblastí se zvýšenými požadavky na změny v území, které svým významem přesahují území více obcí,

c) stanovit požadavky na využití vymezených rozvojových oblastí a rozvojových os, stanovit kritéria a podmínky pro následné rozhodování o možných variantách změn v území a pro jejich posuzování zejména s ohledem na jejich budoucí využití, význam, možná ohrožení, rozvoj a rizika

- *východím podkladem pro vymezení rozvojových os a oblastí je Politika územního rozvoje ČR (dále v textu PÚR),*

- *ZÚR převezme vymezení rozvojových oblastí a os a upřesní je,*

- *pozornost věnovat oblastem se zvýšenými požadavky na změny v území nadmístního významu,*

- *stanovit požadavky na upřesnění vymezení rozvojových os a oblastí v územních plánech; pozornost věnovat významu pro konkrétní území takto vymezených os a oblastí (výhody, ome-*

* Kurzívou je uveden názor, popř. upozornění, doporučení autora modelového řešení.

- zení, očekávání, realnost naplnění),
- d) zpřesnění vymezení specifických oblastí (tj. oblastí se specifickými hodnotami a se specifickými problémy mezinárodního a republikového významu, nebo které svým významem přesahují území jednoho kraje) vymezených v Politice územního rozvoje ČR a vymezení dalších specifických oblastí nadmístního významu
- výchozím podkladem pro vymezení specifických oblastí je PÚR,
  - ZÚR převezme vymezení specifických oblastí a upřesní jejich vymezení,
  - ZÚR vymezení další specifické oblasti, které vyplynou z řešení,
  - stanovit požadavky na využití vymezených specifických oblastí, stanovit kritéria a podmínky pro následné rozhodování o možných variantách změn v území a pro jejich posuzování zejména s ohledem na jejich budoucí využití, význam, možná ohrožení, rozvoj a rizika,
- doporučuje se:
- jasně oddělit co vymezuje PÚR, a jaké oblasti vymezuje ZÚR; nelze zvětšit rozsah oblastí vymezené v PÚR (možno iniciovat změnu ve vymezení v PÚR),
  - vymezení specifických oblastí upřesňovat zejména v kooperaci s programy rozvoje územního obvodu kraje a oborovými výstupy,
  - specifické oblasti lze vymezovat jednak z hlediska specifických jevů (jednotlivých hodnot a problémů), nebo z hlediska problémů udržitelného rozvoje území,
- e) zpřesnění vymezení ploch a koridorů (tj. ploch a koridorů dopravní a technické infrastruktury mezinárodního a republikového významu, nebo které svým významem přesahují území jednoho kraje) vymezených v Politice územního rozvoje ČR a vymezení ploch

a koridorů nadmístního významu, ovlivňujících území více obcí, včetně ploch a koridorů veřejné infrastruktury, ÚSES a územních rezerv

- výchozím podkladem pro vymezení ploch a koridorů je PÚR,
- ZÚR převezme vymezení ploch a koridorů z PÚR, upřesní jejich vymezení a doplní o další plochy a koridory nadmístního významu,
- koridorem se chápe plocha vymezená pro umístění vedení dopravní a technické infrastruktury nebo opatření nestavební povahy,
- územní rezervou se chápe plocha, nebo koridor, ve kterém nesmí být měněno dosavadní využití způsobem, který by znemožnil nebo podstatně ztížil prověřované budoucí využití,

doporučuje se:

členit upřesnění vymezení ploch a koridorů na:

- plochy a koridory dopravní infrastruktury nadmístního významu v členění na:
  - komunikační síť,
  - železniční síť,
  - leteckou dopravu,
  - vodní dopravu,
  - ostatní dopravu,
- plochy a koridory technické infrastruktury nadmístního významu v členění na:
  - vodní hospodářství (plochy vhodné pro akumulaci povrchových vod, zásobování pitnou vodou, odvádění a čištění odpadních vod),
  - energetika (zásobování elektrickou energií, zásobování plynem),
  - elektronické komunikace,
- návrh prvků územního systému ekologické stability krajiny členit na:
  - vymezení skladebných prvků nadregionálního významu,
  - vymezení skladebných prvků regionálního významu,
- pozornost věnovat:

→ vymezení koridoru (jeho definici a aplikaci v řešení); optimální situace nastane po ověření podrobnou dokumentací – územní studii,

- stanovení zásad pro vymezení ploch a koridoru pro návrh prvků ÚSES,
- stanovení možnosti přerušování regionálních a nadregionálních biokoridorů,
- stanovení zásad pro řešení kolizí koridorů navzájem, koridorů s plochami nadmístního významu (navrženými ZÚR) a koridorů s ochranou nerostných surovin, retenčními prostory rozlivných ploch a suchých nádrží,
- prvkům převzatým dle § 187 odst. 2 zák. 183/2006 Sb. (v etapě projednání ZÚR s dotčenými orgány by měly být součástí odůvodnění, v etapě řízení o ZÚR by měly být již začleněny do celkového řešení; tento postup aplikovat pouze u prvních ZÚR; doporučuje se v koordinačním výkreseu zobrazit jako celek, ale barevně odlišený dle významu v řešení ZÚR),

f) upřesnění územních podmínek koncepce ochrany a rozvoje přírodních, kulturních a civilizačních hodnot území kraje

- výchozím podkladem pro zpracování kapitoly budou výsledky a doporučení z analýz prováděných v rámci ÚAP. Kapitola bude obsahovat:
  - koncepci ochrany přírodních hodnot (se zaměřením na hodnoty nadmístního významu),
  - koncepci ochrany a využití nerostných surovin (se zaměřením na stanovení zásad ochrany a využití nerostného bohatství a zohledněním dopadů případné těžby na ochranu přírody, životního prostředí a stávající ovlivnění sídelní struktury),

- koncepci ochrany kulturních a civilizačních hodnot (se zaměřením zejména na národní kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny a významná území s archeologickými nálezy),
- koncepci ochrany krajiny, doporučuje se:
  - pro stanovení jednotlivých koncepcí by měly být zásadním podkladem výstupy a analýzy z ÚAP,
  - kapitola by neměla opakovat zjištění stavu vyplývajícího z ÚAP, ale konkrétní zásady, které budou navrženy ZÚR a budou v území závazné pro územní plány,
  - obsahově by se neměla kapitola překrývat s kapitolou g) (zejména v oblasti ochrany krajiny; kapitoly by se měly vhodně doplňovat),
  - stavební zákon ukládá v úkolech územního plánování (§19) věnovat pozornost regulaci rozsahu ploch pro využívání přírodních zdrojů. ZÚR by měly stanovit podmínky – zásady pro exploataci ložisek nerostných surovin; opět i tyto ustanovení budou mít vazbu na kapitolu g) (souvisí s ochranou krajiny)
- g) vymezení cílových charakteristik krajiny
  - Vzhledem k dosud nejasným vstupním podkladům nezbytným pro zpracování této kapitoly nebyly zde prezentovány žádné příklady; předběžně lze uvést tyto úvahy k obsahu kapitoly:
    - kapitola bude navazovat na kapitolu f); ochrana hodnot v území úzce souvisí s ochranou krajinného rázu.
    - cílem stanovených zásad bude chránit ráz krajiny jako přírodní, kulturní a historické bohatství, který je zároveň v souladu s Evropskou úmluvou o krajině,
- lze předpokládat, že ZÚR zde stanoví základní opatření k ochraně jednotlivých krajinných typů, zásady pro změny funkčního využití ploch nadmístního významu (změny v obhospodařování krajiny, v zalesnění, změny vodního režimu krajiny, apod.), lokalizaci významných staveb nadmístního významu, vymezení cenné části krajiny k ochraně popř. k prověření podrobnou dokumentací, jejímž cílem bude vymezení nových chráněných částí krajiny včetně specifikace podmínek jejich využití,
  - vzhledem k tomu, že krajina nezná pojem správní hranice, protože vznikala dlouhodobě na základě přírodních i lidských procesů, nelze očekávat zpracování tzv. „zdola“; vymezení charakteristik by se mělo provádět v rámci ČR a krajů (za úzké spolupráce a koordinace krajů a vymezení by mělo mít své místo zejména v ÚAP; pouze zásady vedoucí k ochraně krajiny by měly být promítnuty do ZÚR),
- h) vymezení veřejně prospěšných staveb, veřejně prospěšných opatření, staveb a opatření k zajišťování obrany a bezpečnosti státu a vymezených asanačních území nadmístního významu, pro které lze práva k pozemkům a stavbám vyvlastnit
  - základním obsahem kapitoly bude vymezení ploch a koridorů nadmístního významu pro veřejně prospěšné stavby a vymezení veřejně prospěšných opatření nadmístního významu, pro které lze práva k pozemkům a stavbám vyvlastnit,
  - veřejně prospěšnou stavbou bude stavba pro veřejnou infrastrukturu určená k rozvoji nebo ochraně území obce, kraje nebo státu,
  - veřejně prospěšným opatřením bude opatření nestavební povahy sloužící ke snížení ohrožení území a k rozvoji, a/nebo k ochraně přírodního, kulturního a archeologického dědictví, doporučuje se:
    - vymezení veřejně prospěšných staveb a veřejně prospěšných opatření provést nejlépe v samostatných tabulkách s uvedením dotčených obcí (lze doporučit vymezení po katastrálních územích) na jejichž území se stavba (koridor), nebo opatření navrhuje,
    - v případě variantních řešení uvést k rozhodnutí (na základě projednání s dotčenými orgány) všechny varianty,
    - stanovit co je součástí (co se chápe takto definovanou stavbou) vymezené stavby, koridoru, opatření,
    - vyznačit odkaz na výkres veřejně prospěšných staveb, opatření a asanačí,
- i) stanovení požadavků nadmístního významu na koordinaci územně plánovací činnosti obcí a na řešení v ÚPD obcí, zejména s přihlédnutím k podmínkám obnovy a rozvoje sídelní struktury
  - specifikace ploch a koridorů, jejichž územní příprava bude vyžadovat koordinovaný přístup k řešení,
  - koordinovat protipovodňová opatření včetně stanovení zásad ochrany území (ohrazování obcí, vymezování rozlivných ploch, suchých nádrží, apod.),
  - stanovit kritéria (objektivizovat) pro stanovení velikosti rozvojových ploch bydlení (rozvoj sídelní struktury),
  - stanovit podmínky pro významné změny v území v blízkosti hranice více obcí (jiného kraje, státu) z důvodů lokalizace velkých (nadmístních) investic (výrobních zón, nákupních center...),
- j) vymezení ploch a koridorů, ve kterých je prověření změn je-

jich využití územní studií podmínkou pro rozhodování, a dále stanovení lhůty pro pořízení územní studie, její schválení pořizovatelem a vložení dat o územní studii do evidence územně plánovací činnosti,

- ZÚR mohou ve vybraných plochách nebo koridorech uložit prověřením změn jejich využití územní studií,
- vymezení ploch a koridorů záměrů u nichž lze očekávat (předpokládat) zvýšené nároky na koordinační součinnost více stran a poskytující možnost více variant,
- územní studie bude zpracována na území, kde lze očekávat rozsáhlé změny v území vlivem např. vstupu strategického investora (dopady do struktury osídlení, veřejné infrastruktury...),

doporučuje se:

- vymezení ploch a koridorů v textové části řešit ve formě tabulky,
- vzhledem k tomu, že využití území které je součástí územní studie bude podmíněno schválením studie pořizovatelem, bude žádoucí postupovat uvážlivě ve vymezení území k prověřením územní studií; stanovit hlavní cíle řešení a podmínky využití území řešeného studií (co se v území nepřipouští do doby pořízení studie je v pravomoci jejího pořizovatele),

- k) vymezení ploch a koridorů, ve kterých je pořízení a vydání regulačního plánu orgány kraje podmínkou pro rozhodování o změnách jejich využití, a dále stanovení lhůty pro pořízení regulačního plánu a jeho předložení zastupitelstvu kraje
- ZÚR mohou ve vybraných plochách nebo koridorech uložit pořízení a vydání regulačního plánu jako podmínky pro rozhodování o změnách ve využití vybraných ploch nebo koridorů; v tomto případě stanoví podmínky pro jeho pořízení a pro jeho vydání, které jsou zadáním regulačního plánu,

- *přímá vazba ZÚR na regulační plán se bude vyskytovat tehdy, bude-li regulační plán pořizován krajským úřadem z podnětu zastupitelstva kraje. Půjde zpravidla o investice kraje a nebo o soukromé investice, na nichž bude mít zastupitelstvo kraje zájem,*

- *také významná územní rozhodnutí s regionálním dopadem musí vycházet ze zásad územního rozvoje,*

- *ZÚR mohou stanovit podmínku vydání regulačního plánu krajem jen v dohodě s dotčenými obcemi,*

l) vymezení ploch a koridorů, ve kterých je podmínkou pro rozhodování o změnách jejich využití pořízení a vydání regulačního plánu na žádost (§ 62 odst. 3 stavebního zákona),

m) zadání regulačního plánu v rozsahu dle přílohy č. 9 pro plochu nebo koridor vymezený podle písmene k) a l)

- *ZÚR stanoví zadání regulačního plánu (vymezení podmínky pro pořízení regulačního plánu a pro jeho vydání),*

- *náležitosti zadání stanoví vyhl. č. 500/2006 Sb. v příloze č. 9*

n) stanovení pořadí změn v území (etapizace), je-li to účelné.

Údaje o počtu listů zásad územního rozvoje a počtu výkresů grafické části.

Grafická část (1 : 100 000, 1 : 200 000):

a) uspořádání území kraje obsahující zejména rozvojové oblasti, rozvojové osy a specifické oblasti

- *v modelovém příkladu bylo pro tento výkres použito měřítko 1 : 200 000, které je pro schematické vymezení os a oblastí pro tyto účely dostatečné a vhodné; větší „zoomování“ již není vhodné vzhledem k tomu, že jde o vymezení území (oblastí) zpravidla po hranicích obcí (skladebně sestává z území*

obcí) a rozvojové osy sledují zpravidla nejvýznamnější dopravní tepny převážně celorepublikového významu; větší podrobnost svádí k většímu detailu, který bez podrobného zobrazení limitů a upřesnění vymezení území vhodného k rozvoji není smysluplný; tato podrobnost a upřesnění vymezení území vhodného k zařazení do rozvojové oblasti by již bylo nevhodným zásahem do pravomocí obcí

- vymezení rozvojových os lze provést:

→ *po obcích (autor příspěvku toto vymezení nedoporučuje vzhledem k odvozování mylných závěrů v území obcí),*

→ *liniemi sledujícími významné dopravní tahy; pozornost věnovat vymezení šíře linie (koridoru) a definování podmínek (očekávání) v takto vymezené ose,*

→ *schematicky a to pouze v těch částech kde rozvojová osa nebude sledovat významné dopravní tahy,*

→ *kombinací výše uvedených možností,*

- *jasně oddělit co vymezuje PÚR, a jaké oblasti vymezují ZÚR,*

- *při vymezení rozvojových oblastí a rozvojových os vnímat reálné možnosti pro aplikaci podmínek v území (geomorfologie, zatížení území limity, ochrana půdy, napojení na nadřazenou síť dopravní a technické infrastruktury, apod.; v ZÚR neřešit, ale upozornit na potřebu jejich zohlednění v územních plánech),*

b) plochy a koridory nadmístního významu, včetně územního systému ekologické stability

- *vymezení ploch a koridorů včetně ÚSES bude obdobné jako v ÚP VÚC; oddělit graficky vymezení stabilizovaného stavu od návrhu ZÚR; nově se zde budou vymezovat rezervy,*

- c) oblasti se shodným krajinným typem,
- d) veřejně prospěšné stavby, opatření a asanace nadmístního významu,
  - vymezení veřejně prospěšných staveb, opatření a asanací nadmístního významu bude obdobné jako v ÚP VÚC,
  - veřejně prospěšné stavby, opatření a asanace nadmístního významu identifikovat kromě odkazu na grafickou část výčtem katastrálních území,
- e) oblasti, plochy a koridory nadmístního významu, ve kterých je uloženo prověření změn jejich využití územní studií, nebo je uloženo pořízení a vydání regulačního plánu
  - uvážlivě postupovat při vymezení území k prověření změn využití územní studií, popř. RP; příliš velký rozsah má za následek blokaci při rozhodování v území do doby pořízení stanovených dokumentů; vnímat povinné aktualizace ZÚR v cyklu 2 let a uvážlivě rozvrhnout „síly“ a prostředky,
- f) dle potřeby výkres pořadí změn v území (etapizace).

Oproti požadavkům vyhl. č. 500/2006 Sb. jsou v modelovém příkladu presentovány ukázky využití měřítek 1 : 200 000, které jsou vhodné zejména při potřebě znázornění odvětvových koncepcí (např. doprava, energetika...).

Grafickou část lze doplnit schémata.

Obsah odůvodnění ZÚR

Textová část:

- zhodnocení souladu se schváleným zadáním (u prvních ZÚR),
- zhodnocení souladu s cíli a úkoly územního plánování,
- vyhodnocení koordinace využívání území z hlediska širších (nadregionálních) vztahů, včetně vyhodnocení souladu s Politikou územního rozvoje ČR,

- komplexní zdůvodnění přijatého řešení, včetně vybrané varianty,
- kvalifikovaný odhad záborů půdního fondu,
- vyhodnocení splnění podmínek vyplývajících z případných vyjádření příslušných orgánů sousedních států a výsledků konzultací s nimi,
- vyhodnocení splnění požadavků a podmínek pro zpracování návrhu aktualizace zásad územního rozvoje, popřípadě návrhu nových zásad územního rozvoje, obsažených ve zprávě o uplatňování zásad územního rozvoje (není u prvních ZÚR),
- vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území,
- vyhodnocení jak bylo zohledněno stanovisko MŽP k vyhodnocení vlivů na životní prostředí včetně případného zdůvodnění, proč toto stanovisko nebo jeho část nebylo respektováno,
- zhodnocení souladu s požadavky zákona č. 183/2006 Sb. a vyhlášky č. 500/2006 Sb.,
- návrh rozhodnutí o námitkách, včetně odůvodnění,
- vyhodnocení připomínek,
- zhodnocení splnění požadavků zvláštních právních předpisů a zhodnocení stanovisek dotčených orgánů chránících veřejný zájem podle zvláštních právních předpisů, popřípadě s výsledkem řešení rozporů.

Grafická část (1 : 50 000, 1 : 500 000):

- koordinační výkres
  - výkres obsahuje navržené řešení, neměněný současný stav a důležitá omezení v území, zejména limity využití území; použité měřítko je 1 : 50 000; vzhledem k velké kumulaci jevů je měřítko 1 : 100 000 v tomto případě nevhodné (nelze garantovat čitelnost a srozumitelnost, což ve vztahu k § 21 zákona je nepřijatelné); u prvních ZÚR lze do koordinačního výkresu zpracovat a graficky odlišit jevy vložené do ZÚR dle § 187 odst. 2 stavebního zákona,
- širší vztahy

- výkres obsahuje zejména jevy významné k zajištění koordinace se sousedními kraji a státy; použité měřítko je totožné s měřítkem výkresové části Politiky územního rozvoje ČR a je pro tyto účely vhodné.

Převzetí záměrů z platných ÚP VÚC dle § 187 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb. do zásad územního rozvoje (pouze u prvních ZÚR) obsahuje:

Textovou část:

- základní údaje o prověřovaných ÚP VÚC, jejich schválení a následných změnách,
- výčet záměrů splňujících hledisko aktuálnosti a kritérium jejich nadmístního významu, převzatých bez věcné změny z platných ÚP VÚC do ZÚR.

Grafickou část:

- výkres záměrů převzatých bez věcné změny z platných ÚP VÚC do ZÚR (1 : 100 000).

Obecná doporučení:

- ZÚR nenahrazují operační rozvojové a strategické plány a programy!!! (budou s nimi ale věcně provázány, v cílech by se neměly rozcházet),
- bez územně analytických podkladů kraje a rozboru udržitelného rozvoje území kraje nelze provést vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území,
- věnovat zvýšenou pozornost projednání ZÚR ve stadiu rozpracování s dotčenými orgány a při společném jednání o návrhu (pozornost věnovat zejména převzatým jevům dle § 187 odst. 2),
- pokud má být naplněna podmínka § 36 odst. 5 SZ, že ZÚR jsou závazné pro ÚP a pro rozhodování v území, pak musí být ZÚR vydány v podobě srozumitelné a čitelné,
- do ZÚR by se neměly vkládat jevy, které nebude možné rozumně vyřešit v ÚP; jev, podmínka, požadavek na upřesnění, které nelze v územním plánu aplikovat nemá v ZÚR opodstatnění a neměly by zde být,
- nutno si jednoznačně ujasnit a vymežit v řešení nadmístní

význam (především se následným nedorozuměním – např. ohrazování jedné obce, obchvat na území jedné obce, ČOV na území jedné obce...),

- zásady a podmínky v textové části budou vždy důležitější než graficky vyjádřené jevy, které sice budou důležité, ale „díky“ měřítku zobrazení nebudou tak přesné,
- jevy, u nichž není žádoucí je zakreslovat do příliš konkrétních měřítek, které by vyvolaly zavádějící závěry, popř. by již příliš předurčovaly další kroky bez podrobných znalostí o území, se doporučuje zakreslovat v měřítku 1 : 200 000,
- doporučuje se u prvních ZÚR zhotovit výkres – „Syntéza návrhu ZÚR a jevů převzatých dle § 187 odst. 2“. Výkres zařadit do odůvodnění pro projednání s dotčenými orgány. Výkres bude plnit svůj význam do zahájení řízení o ZÚR; pak bude nahrazen výkresem „Plochy a koridory nadmístního významu, včetně územního systému ekologické stability“, tento výkres bude vhodné násled-

ně archivovat jako doklad pořizovatele o tom, jak byl sestaven a projednán jeden z nejvýznamnějších výkresů „Plochy a koridory nadmístního významu, včetně územního systému ekologické stability“;

- měřítko 1 : 100 000 má v ZÚR pro zobrazení jevů s významem pro území celého kraje dostatečnou vypočítací schopnost. Je žádoucí vnímat při stanovování požadavků na zpracování do ZÚR a stanovování podmínek k provádění změn v území velmi velký rozdíl v zobrazení ZÚR (běžné měřítko bude 1 : 100 000, 1 : 200 000) a ÚP (bude zpravidla zpracován nad katastrální mapou a běžné měřítko vydání bude 1 : 5 000 nebo 1 : 10 000),
- doporučuje se použít schémata v měřítku 1 : 200 000 pro znázornění koncepce dílčích řešených částí; schémata zařadit do návrhu vydávaného opatřením obecné povahy,
- výkresy by měly obsahovat pouze jevy zobrazitelné v daném měřítku,

- ZÚR není turistická mapa!!! Nemělo by se podléhat tlakům na zakreslování jevů, jejichž význam je pouze informativní a nadmístní význam mnohdy diskutabilní; k tomuto využívat územně analytické podklady a to zejména výkres záměrů na provedení změn v území a problémový výkres, popř. a pouze výjimečně koordinační výkres.

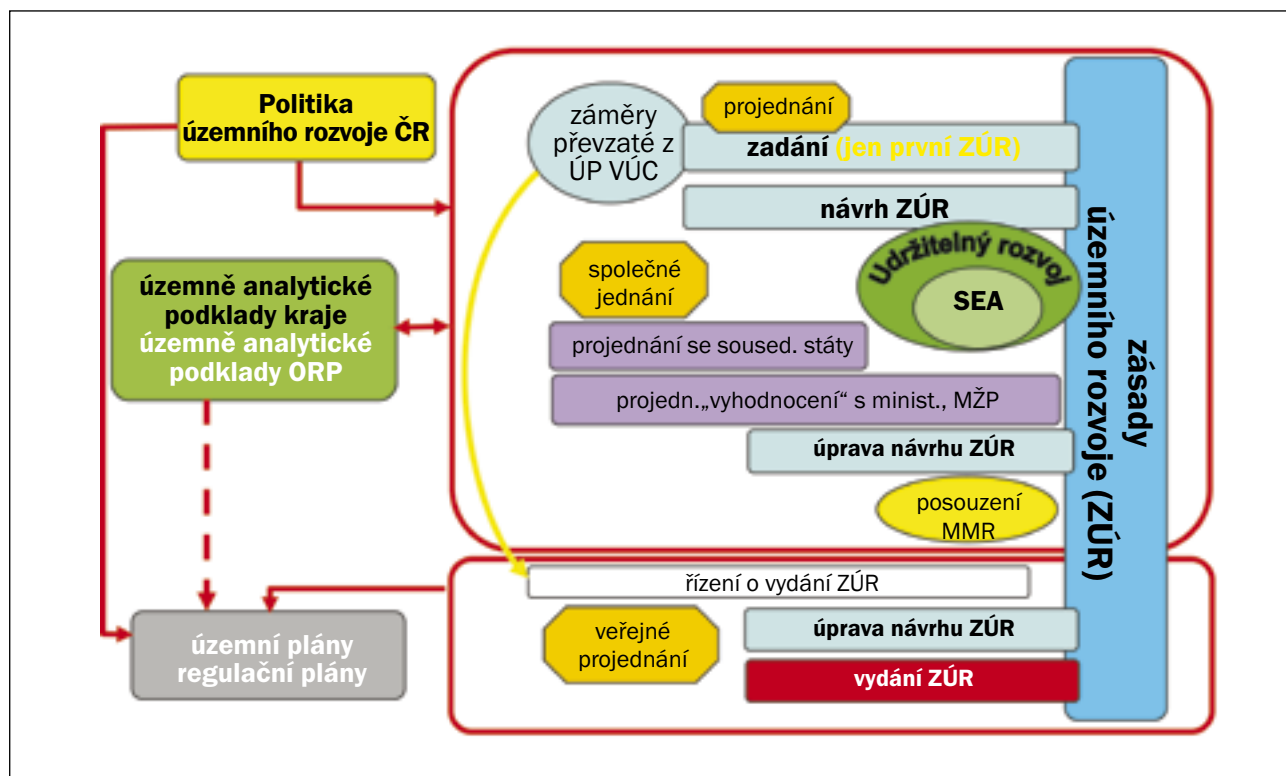
Pozn.

Kurzívou uvedené názory autora příspěvku nelze chápat jako výklad vyhlášky č. 500/2006 Sb. stanovující obsah ZÚR, ale jako poznatky získané při zpracování modelového příkladu ZÚR.

Grafické ukázky jednotlivých výkresů nejsou vzhledem k jejich velikosti v příspěvku publikovány a byly zájemcům na semináři k dispozici na CD.

Ing. arch. Jaroslav Haluza

Odborná konzultace:
Ing. Tomáš Sklenář
Ministerstvo pro místní rozvoj

Územní plán v podmínkách nového stavebního zákona

Modelový příklad

Úvodní poznámky

Modelový příklad územního plánu je zpracován pro malé město s centrálním historickým jádrem, v harmonické krajině. Velikosti sídla odpovídá míra podrobnosti řešení (například při vymezení ploch), která je vyšší, než je tomu u velkých měst. V modelovém řešení nejsou vyčerpány všechny možnosti, se kterými se řešitelé územních plánů setkají (například všechny typy ploch s rozdílným využitím, všechny druhy opatření ve veřejném zájmu apod.). Uvedená podrobnější typologie ploch (další členění v souladu s § 3, odst. 4) je pouze příkladem.

Uvedený modelový příklad neobsahuje výkres koncepce dopravní a technické infrastruktury – samostatně zpracovaný. Podrobnost řešení dopravní a technické infrastruktury musí být omezena na koncepci (na vybrané plochy a koridory, které jsou součástí této koncepce). Zásadně se nejedná o uliční řady.

Obsah dokumentace upravuje příloha č. 7 vyhlášky č. 500/2006 Sb.:

- Vlastní územní plán
  - Textová část
  - Grafická část
- Odůvodnění územního plánu
  - Textová část
  - Grafická část

Vlastní územní plán – textová část

Text má být zpracován formou zásad, požadavků a podmínek pro rozhodování o území. Do textu se nezařazují popisy a odůvodnění. Dále uvádíme zejména odlišnosti nového řešení od dřívějšího, a to formou díl-

čích poznámek k jednotlivým kapitolám. Kapitoly zachovávají posloupnost podle vyhlášky č. 500/2006 Sb., ale jsou označeny čísly.

1. Vymezení zastavěného území

- datum, ke kterému bylo vymezeno zastavěné území,
- odkaz na výkresy, ve kterých je zastavěné území vymezeno.

Poznámka: viz § 2, odst. 1, d); § 58, § 59, § 60 stavebního zákona a příloha č. 7, část I., odst. 1, a) vyhlášky č. 500/2006 Sb.

2. Koncepce rozvoje území obce, ochrany a rozvoje jeho hodnot

- zásady celkové koncepce rozvoje obce (možno navázat na strategické a rozvojové plány),
- hlavní cíle rozvoje, hlavní cíle ochrany a rozvoje hodnot.

Poznámka: viz příloha č. 7, část I., odst. 1, b) vyhlášky č. 500/2006 Sb.

3. Urbanistická koncepce, včetně vymezení zastavitelných ploch, ploch přestavby a systému sídelní zeleně

- návrh urbanistické koncepce, do které je promítnuta celková koncepce rozvoje území a ochrany jeho hodnot,
- zásady návrhu plošného a prostorového uspořádání území (přitom jsou zohledněny urbanistické, architektonické a estetické požadavky na využívání a prostorové uspořádání území a na jeho změny),

- výčet jednotlivých zastavitelných ploch a ploch přestavby a stanovení podmínek pro jejich využití.

U zastavitelných ploch a ploch přestavby je vhodné stanovit:

- označení plochy,
- převládající druh ploch s rozdílným způsobem využití,
- specifické koncepční podmínky pro využití konkrétní rozvojové plochy,
- zda je požadováno prověření změn jejich využití územní studií,
- zda je podmínkou pro rozhodování o změnách v území regulační plán,
- pokud je to účelné, stanovení zásad etapizace,
- návrh systému sídelní zeleně a jeho promítnutí do ploch s rozdílným způsobem využití.

Příklad specifikace přestavbové plochy

P1 – přestavbová plocha „V Zahradách“

využití plochy: bydlení v rodinných domech na místě bývalé zahrádkové osady,

je stanoven požadavek prověření změn územní studií, lhůta pro pořizování územní studie, její schválení pořizovatelem a vložení dat o této studii do evidence územně plánovací činnosti: 04/2009,

specifické podmínky:

- sledovat dopad architektonického řešení na krajinný ráz zejména ve vztahu k městské památkové rezervaci,
- zajistit dopravní napojení odpovídající lokalitě pro bydlení, zajistit vyhovující vnitřní dopravní obsluhu,
- v rámci lokality je třeba umístit novou kabelovou trafostanici, připojenou kabelovou smyčkou od trafostanice v ulici Lužní,

- vymežit pozemky pro umístění rodinných domů o minimální rozloze 700 m².

Poznámka: viz příloha č. 7, část I., odst. 1, c) vyhlášky č. 500/2006 Sb., zastavitelné plochy – viz § 2, odst. 1, písm. j); § 18 odst. 4, § 43 odst. 1 stavebního zákona a další; plochy přestavby – § 43 odst. 1 stavebního zákona

4. Koncepce veřejné infrastruktury a dalšího občanského vybavení včetně podmínek pro jejich umístění

- Dopravní infrastruktura
- stanovení celkové koncepce v jednotlivých druzích dopravy, viz § 2, odst. 1, písm. k) bod 1 stavebního zákona,
- Technická infrastruktura
- stanovení celkové koncepce v jednotlivých druzích technické infrastruktury včetně zařízení pro ukládání a zneškodňování odpadů, viz § 2, odst. 1, písm. k) bod 2 stavebního zákona,
- Občanské vybavení veřejné infrastruktury
- stanovení koncepce občanského vybavení veřejné infrastruktury v členění ve smyslu § 2 odst. 1 písm. k) bod 3 stavebního zákona,
- Další občanské vybavení
- stanovení koncepce dalšího občanského vybavení uvedeného v § 6 odst. 2 vyhlášky č. 501/2006 Sb.,
- Veřejná prostranství
- stanovení celkové koncepce veřejných prostranství, viz § 2, odst. 1, písm. k) bod 4 stavebního zákona.

5. Koncepce uspořádání krajiny, včetně vymezení ploch a stanovení podmínek pro změny v jejich využití, územní systém ekologické stability, prostupnost krajiny, protierozní opatření, ochrana před povodněmi, rekreace, dobývání nerostů apod.

- návrh uspořádání krajiny při respektování zásad Úmluvy o krajině, vymezení ploch s rozdílným způsobem využití v krajině a stanovení koncepčních podmínek pro změny v jejich využití,
- návrh systému ÚSES, vymezení ploch pro ÚSES,
- prostupnost krajiny – návrh koncepce systému cest v krajině, včetně pěších cest a cyklostezek,
- vymezení ploch pro protierozní opatření, podmínky pro využití těchto ploch,
- vymezení ploch pro opatření proti povodním, podmínky pro využití těchto ploch,
- vymezení dalších opatření pro obnovu a zvyšování ekologické stability krajiny,
- koncepce rekreačního využívání krajiny,
- vymezení ploch pro dobývání nerostů, stanovení podmínek pro využívání těchto ploch.

Poznámka:

- viz příloha č. 7, část I., odst. 1, e) vyhlášky č. 500/2006 Sb.,
- řešení krajiny v souladu s novým stavebním zákonem využívá řady nástrojů, které legislativa poskytuje:
  - uspořádání krajiny do ploch s rozdílným způsobem využití a stanovení podmínek pro změny v těchto plochách umožňuje regulaci základních funkcí krajiny – produkčních i mimoprodukčních,
  - návrh veřejně prospěšných opatření může závazně zakotvit konkrétní opatření např. ke zvýšení retenční schopnosti krajiny, ke snížení ohrožení území povodněmi apod.,
  - jako opatření k ochraně přírodního a kulturního dědictví můžeme vymežit a tím chránit historické krajinné úpravy apod.,
  - závazně můžeme navrhnout i kompoziční zásady řešení krajiny: osy, průhledy...

6. Stanovení podmínek pro využití ploch s rozdílným způsobem využití, s určením převažujícího využití (hlavní využití) pokud je možné jej stanovit, přípustného využití,

nepřípustného využití, popřípadě podmíněně přípustného využití těchto ploch a stanovení podmínek prostorového uspořádání, včetně základních podmínek krajinného rázu

Plochy s rozdílným způsobem využití pokrývají beze zbytku a jednoznačně celé řešené území.

V tomto příkladu, který je jedním z možných přístupů k řešení, se u ploch s rozdílným způsobem využití stanoví:

- typ plochy (v grafice je v modelovém příkladu odlišen barvou a kódem),
- časový horizont využití plochy,
- podmínky pro využití plochy.

Poznámka: viz příloha č. 7, část I., odst. 1, f) vyhlášky č. 500/2006 Sb. a § 3–§ 19 vyhlášky č. 501/2006 Sb.

Plochy s rozdílným způsobem využití

Dle § 4–§ 19 vyhlášky č. 501/2006 Sb., jsou základní druhy ploch s rozdílným způsobem využití následující:

- plochy bydlení
- plochy rekreace
- plochy občanského vybavení
- plochy veřejných prostranství
- plochy smíšené obytné
- plochy dopravní infrastruktury
- plochy technické infrastruktury
- plochy výroby a skladování
- plochy smíšené výrobní
- plochy vodní a vodohospodářské
- plochy zemědělské
- plochy lesní
- plochy přírodní
- plochy smíšené nezastavěného území
- plochy těžby nerostů
- plochy specifické

Podrobnější členění ploch s rozdílným způsobem využití a doplnění ploch s jiným způsobem využití než stanoví § 4–§ 19 vyhlášky č. 501/2006 Sb. (podle § 3 odst. 4)

- Základní druhy ploch (uvedené v § 4–§ 19) jsou v modelovém příkladu dále členěny na typy ploch s ohledem na specifické podmínky a charakter území. Ke každému

typu plochy je přiřazen specifický kód. Dále je v modelovém příkladu užit jiný druh plochy, než je uvedeno v § 4–§ 19. Toto musí být vždy zdůvodněno v odůvodnění územního plánu (opatření obecné povahy), kterým se vydává územní plán. Konkrétně se jedná o plochy zeleně, které byly následně dále členěny.

Seznam typů ploch – příklad podrobnějšího členění

plochy bydlení

BH – bydlení – v bytových domech

BI – bydlení – v rodinných domech – městské a příměstské

BV – bydlení – v rodinných domech – venkovské

BX – bydlení – se specifickým využitím

plochy rekreace

RI – rekreace – plochy staveb pro rodinnou rekreaci

RZ – rekreace – zahrádkové osady

RN – rekreace – na plochách přírodního charakteru

RX – rekreace – se specifickým využitím

plochy občanského vybavení

OV – občanské vybavení – veřejná infrastruktura

OM – občanské vybavení – komerční zařízení malá a střední

OK – občanské vybavení – komerční zařízení plošně rozsáhlá

OS – občanské vybavení – tělovýchovná a sportovní zařízení

OH – občanské vybavení – hřbitovy

Ox – občanské vybavení se specifickým využitím

plochy veřejných prostranství

PV – veřejná prostranství

PX – veřejná prostranství – se specifickým využitím

plochy smíšené obytné

SC – plochy smíšené obytné – v centrech měst

SM – plochy smíšené obytné – městské

SV – plochy smíšené obytné – venkovské

SR – plochy smíšené obytné – rekreační

SL – plochy smíšené obytné – lázeňské

SX – plochy smíšené obytné – se specifickým využitím

plochy dopravní infrastruktury

DS – dopravní infrastruktura – silniční

DZ – dopravní infrastruktura – drážní

DL – dopravní infrastruktura – letecká

DV – dopravní infrastruktura – vodní

DK – dopravní infrastruktura – kombinovaná – logistická centra

DX – dopravní infrastruktura – se specifickým využitím

plochy výroby a skladování

VT – výroba a skladování – těžký průmysl a energetika

VL – výroba a skladování – lehký průmysl

VD – výroba a skladování – drobná a řemeslná výroba

VZ – výroba a skladování – zemědělská výroba

VK – plochy skladování

VX – výroba a skladování – se specifickým využitím

plochy smíšené výrobní

VS – plochy smíšené výrobní

plochy systému sídelní zeleně

ZV – zezeň – na veřejných prostranstvích

ZS – zezeň – soukromá a vyhrazená

ZO – zezeň – ochranná a izolační

ZP – zezeň – přírodního charakteru

ZX – zezeň – se specifickým využitím

plochy vodní a vodo hospodářské

W

plochy zemědělské

NZ

plochy lesní

NL

plochy přírodní

NP

plochy smíšené nezastavěného území

NS

plochy těžby nerostů

NT

plochy specifické

X

Časový horizont využití plochy sledovaný u ploch s rozdílným způsobem využití

V grafice je v modelovém příkladu rozlišeno, zda se jedná o plochy:

- stabilizované (v ploše není navržena změna využití),

- plochy změn (je navržena budoucí změna využití).

Grafické odlišení je v modelovém příkladu provedeno překryvnou bílou mřížkou – rastrem nad plochami změn.

Podmínky pro využití ploch – příloha č. 7 k vyhlášce č. 500/2006 Sb. část I, odst. 1, písm. f)

Ke každému typu plochy jsou územním plánem stanoveny podmínky pro využití ploch s určením:

- převažujícího účelu využití (hlavní využití), pokud je možné jej stanovit,
- přípustného využití,
- nepřípustného využití,
- popřípadě podmíněně přípustného využití,
- podmínky prostorového uspořádání včetně základních podmínek ochrany krajinného rázu (například výšková regulace zástavby, intenzita využití pozemků v plochách).

Podmínky musí být stanoveny v souladu s vyhláškou o obecných požadavcích na využívání území č. 501/2006 Sb.

Příklad podmínek k ploše s rozdílným využitím

BH – BYDLENÍ HROMADNÉ

Hlavní využití:

- bydlení v bytových domech,
- místní komunikace, pěší cesty,
- veřejná prostranství a plochy okrasné a rekreační zeleně s prvky drobné architektury a mobiliárem pro relaxaci,
- dětská hřiště.

Přípustné využití:

- zařízení lokálního významu,
- maloobchodní a stravovací služby,
- ubytovací a sociální služby (penziony, domy s pečovatelskou službou a domovy důchodců),
- zařízení péče o děti, školská zařízení,
- zdravotnická zařízení,
- sportovní a relaxační zařízení,
- stavby a zařízení pro kulturu a církevní účely,
- zařízení pro administrativu,
- nezbytná technická vybavenost,
- parkoviště pro osobní automobily.

Nepřípustné využití:

- veškeré stavby a činnosti, jejichž negativní účinky na životní prostředí překračují limity uvedené v příslušných předpisech nad přípustnou mírou,
- veškeré stavby a činnosti nesouvisející s hlavním a přípustným využitím, zejména stavby pro výrobu, skladování a velkoobchod, rozsáhlá obchodní zařízení náročná na dopravní obsluhu (supermarkety, hypermarkety), dopravní terminály a centra dopravních služeb.

Podmíněně přípustné využití:

- výrobní služby, pokud nesnižují kvalitu prostředí a pohodu bydlení ve vymezené ploše, jsou slučitelné s bydlením a slouží zejména obyvatelům dané plochy.

Podmínky prostorového uspořádání:

- koeficient míry využití území KZP = 0,4 (koeficient zastavění plochy),
- výšková hladina zástavby se stanovuje 18 m nad okolním terénem.

7. Vymezení veřejně prospěšných staveb, veřejně prospěšných opatření, staveb a opatření k zajišťování obrany a bezpečnosti státu a ploch pro asanaci, pro které lze práva k pozemkům a stavbám vyvlastnit

V kapitole se uvede seznam těchto staveb. Každá stavba je v modelovém řešení označena kódem a pořadovým číslem – např. VD1.

Podle **§ 170 stavebního zákona** se jedná o tyto možnosti (dále uveden příklad označení jednotlivých prvků):

- veřejně prospěšné stavby dopravní a technické infrastruktury, včetně plochy nezbytné k zajištění její výstavby a řádného užívání pro stanovený účel
  - dopravní infrastruktura...označení WD
  - technická infrastruktura...označení WT
- veřejně prospěšná opatření, a to:

- snižování ohrožení v území povodněmi a jinými přírodními katastrofami...označení WK
- zvyšování retenčních schopností území...označení WR
- založení prvků územního systému ekologické stability...označení WU
- ochrana archeologického dědictví...označení WO

- stavby a opatření k zajišťování obrany a bezpečnosti státu...označení VB

- asanaci (ozdravení) území...označení VA

Poznámka:

Na veřejně prospěšné stavby a opatření (v modelovém příkladu označení W) se vztahuje i předkupní právo podle § 101 stavebního zákona; předkupní právo se však nevztahuje na stavby a opatření k zajišťování obrany a bezpečnosti státu a na asanaci území.

8. Vymezení veřejně prospěšných staveb a veřejně prospěšných opatření, pro které lze uplatnit předkupní právo

V kapitole se uvede seznam těchto staveb. Každá stavba je v modelovém řešení označena kódem a pořadovým číslem – např. PO1.

Podle § 101 stavebního zákona se jedná o tyto možnosti (dále uveden příklad označení jednotlivých prvků):

- veřejně prospěšné stavby dopravní a technické infrastruktury, včetně plochy nezbytné k zajištění její výstavby a řádného užívání pro stanovený účel
  - dopravní infrastruktura...označení WD
  - technická infrastruktura...označení WT
- veřejně prospěšná opatření, a to:
  - snižování ohrožení v území povodněmi a jinými přírodními katastrofami...označení WK
  - zvyšování retenčních schopností území...označení WR
  - založení prvků územního systému ekologické stability...

označení WU

- ochrana archeologického dědictví...označení WO

- veřejně prospěšné stavby občanského vybavení...označení PO

- veřejná prostranství...označení PP

- veřejně prospěšná opatření k ochraně přírodního nebo kulturního dědictví.....označení PK

Poznámka:

Na veřejně prospěšné stavby dopravní a technické infrastruktury a veřejně prospěšná opatření uvedená v § 170 stavebního zákona se vztahuje i možnost vyvlastnění.

Náležitosti z hlediska zápisu na listy vlastnictví

U všech ploch s předkupním právem je třeba uvést:

- druh veřejně prospěšné stavby nebo opatření
- v čí prospěch má být předkupní právo vloženo (obec/město, kraj nebo Česká republika)
- katastrální území a čísla všech dotčených pozemků

Poznámka:

Viz § 101 odst. 1 stavebního zákona.

Nerozlišuje se, zda je dotčen celý pozemek nebo jeho část.

Komentář k dalšímu textu

- *Další části textu uvedené pod čísly 9 až 14 nejsou povinnou součástí územního plánu, podle potřeb regulace konkrétního území mohou být zařazeny všechny nebo jen některé z uvedených bodů – viz příloha č. 7 k vyhlášce č. 500/2006 Sb., část I, odst. 2.*
- *Uvedené členění textové části respektuje přílohu č. 7 vyhlášky. Pořizovatel (např. po dohodě s projektantem) má možnost navrhnout v zadání jiné členění s tím, že musí po věcné stránce plně dodržet celkový obsah vyžadovaný vyhláškou. V praxi to znamená, že (pokud zadání schválí zastupitelstvo obce) může být vytvořena jiná osnova textové části územního plánu při respektování požadavků na její obsah.*

9. Vymezení ploch a koridorů územních rezerv a stanovení možného budoucího využití, včetně podmínek pro jeho prověření

- územní rezervy se vymezují, jen je-li to účelné,
- územní rezerva je chápána jako samostatný jev, překryvný vzhledem k plochám s rozdílným způsobem využití; grafické vyznačení územní rezervy proto nesmí zakrýt navržený typ plochy s rozdílným využitím vymezený v návrhu,
- celé překryvné ploše územní rezervy je v modelovém příkladu přiřazeno budoucí využití (např. bydlení),
- označení územní rezervy v modelovém příkladu:
R + pořadové číslo plochy (např. R1)
- k ploše územní rezervy se stanoví podmínky pro prověření budoucího využití plochy.

Poznámka: viz § 43, odst. 1 stavebního zákona a příloha č. 7, část I., odst. 2, a) vyhlášky č. 500/2006 Sb.

10. Vymezení ploch a koridorů, ve kterých je prověření změn jejich využití územní studií podmínkou pro rozhodování a dále stanovení lhůty pro pořízení studie, její schválení pořizovatelem a vložení dat o této studii do evidence územně plánovací činnosti

- výčet ploch a koridorů, ve kterých je prověření změn jejich využití územní studií podmínkou pro rozhodování,
- tyto plochy a koridory se vymezují, jen je-li to účelné,
- pro každou plochu a koridor se stanoví lhůta pro pořízení územní studie, její schválení pořizovatelem a vložení dat o této studii do evidence územně plánovací činnosti (stanovená lhůta se vztahuje k datu splnění všech uvedených povinností zakončených vložением dat do evidence).

Poznámka: viz příloha č. 7, část I., odst. 2, b) vyhlášky č. 500/2006 Sb.

11. Vymezení ploch a koridorů, ve kterých je pořízení a vydání regulačního plánu podmínkou pro rozhodování o změnách jejich využití a zadání regulačního plánu

- výčet ploch a koridorů, ve kterých je pořízení a vydání regulačního plánu podmínkou pro rozhodování o změnách jejich využití,
- tyto plochy a koridory se vymezují, jen je-li to účelné.

Pro každou tuto plochu je součástí územního plánu zadání regulačního plánu v rozsahu dle přílohy č. 9 vyhl. č. 500/2006 Sb., které obsahuje:

- vymezení řešeného území,
- požadavky na vymezení pozemků a jejich využití,
- požadavky na umístění a prostorové uspořádání staveb,
- požadavky na ochranu a rozvoj hodnot území,
- požadavky na řešení veřejné infrastruktury,
- požadavky na veřejně prospěšné stavby a na veřejně prospěšná opatření,
- požadavky na asanace,
- další požadavky vyplývající z územně analytických podkladů a ze zvláštních právních předpisů (například požadavky na ochranu veřejného zdraví, civilní ochrany, obrany a bezpečnosti státu, ochrany ložisek nerostných surovin, geologické stavby území, ochrany před povodněmi a jinými rizikovými přírodními jevy),
- výčet druhů územních rozhodnutí, které regulační plán nahradí,
- případný požadavek na posuzování vlivů záměru obsaženého v regulačním plánu na životní prostředí podle zvláštního právního předpisu, včetně případného požadavku na posouzení vlivů záměru na evropsky významnou lokalitu nebo ptačí oblast,
- případné požadavky na plánovací smlouvu a dohodu o parcelaci,
- požadavky na uspořádání obsahu návrhu regulačního plánu a obsahu jeho odůvodnění s ohledem na charakter území a problémy k řešení včetně měřítek výkresů a počtu vyhotovení.

Poznámka: viz příloha č. 7, část I., odst. 2, c) vyhlášky č. 500/2006 Sb.

12. Stanovení pořadí změn v území (etapizace)

- pokud je to účelné, uvede se pořadí změn v území,
- v modelovém řešení není etapizace navržena.

Poznámka: viz příloha č. 7, část I., odst. 2, d) vyhlášky č. 500/2006 Sb.

13. Vymezení architektonicky nebo urbanisticky významných staveb, pro které může vypracovávat architektonickou část projektové dokumentace jen autorizovaný architekt

- může být uveden výčet staveb, pro které může vypracovávat architektonickou část projektové dokumentace jen autorizovaný architekt,
- například to mohou být stavby na pozemcích v pohledově významné poloze (na horizontech, dominantní polohy, polohy v osových průhledech), stavby společensky významné, stavby které budou mít vliv na vzhled významných veřejných prostranství apod.

Poznámka: viz příloha č. 7, část I., odst. 2, e) vyhlášky č. 500/2006 Sb.

14. Vymezení staveb nezpůsobilých pro zkrácené stavební řízení podle § 117 odst. 1 stavebního zákona

- může být uveden výčet staveb nezpůsobilých pro zkrácené stavební řízení podle § 117 odst. 1 stavebního zákona,
- v případě těchto staveb nemůže stavebník uzavřít s autorizovaným inspektorem smlouvu o provedení kontroly projektové dokumentace a následně stavbu oznámit stavebnímu úřadu.

Poznámka: viz příloha č. 7, část I., odst. 2, f) vyhlášky č. 500/2006 Sb.

15. Údaje o počtu listů územního plánu a počtu výkresů k němu připojené grafické části

- kapitola je vždy součástí textu územního plánu,
- do uvedených počtů se nezahrnuje textová a grafická část odůvodnění.

Poznámka: viz příloha č. 7, část I., odst. 1, i) vyhlášky č. 500/2006 Sb.

Vlastní územní plán – grafická část

viz příloha č. 7, část I., odst. 3 vyhlášky č. 500/2006 Sb.

- Výkres základního členění
- Hlavní výkres (může být dále členěn)
- Výkres veřejně prospěšných staveb, opatření a asanací
viz § 2, písm. a) vyhlášky č. 500/2006 Sb.

Odůvodnění

Obsah odůvodnění

Požadavky na obsah odůvodnění jsou uvedeny v § 53 odst. 4 a 5 stavebního zákona, v příloze č. 7 k vyhlášce č. 500/2006 Sb., v části II. a v § 172 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Odůvodnění se skládá z textové a grafické části zpracované projektantem (viz příloha č. 7 k vyhlášce č. 500/2006 Sb., část II., s výjimkou odst. 1, druhé části písm. d). Ostatní části zpracuje pořizovatel na základě výsledků projednání.

Odůvodnění – textová část zpracovaná zejména projektantem

1. Vyhodnocení koordinace využívání území z hlediska širších vztahů v území

Soulad s Politikou územního rozvoje ČR a územně plánovací dokumentací vydanou krajem

Vyhodnotí se soulad s Politikou územního rozvoje ČR a dokumentací vydanou krajem.

Širší vztahy

Postavení města v systému osídlení

Kapitola obsahuje zhodnocení postavení města v osídlení a z toho vyplývající vlivy na očekávaný rozvoj města.

Širší dopravní vztahy, širší vztahy technické infrastruktury

Kapitola obsahuje zhodnocení širších vazeb z hlediska dopravní a technické infrastruktury, jejich vliv na rozvoj města a případné návrhy, které se tohoto tématu týkají.

Širší vztahy ÚSES a dalších přírodních systémů

Kapitola obsahuje zhodnocení širších vazeb zejména z hlediska ÚSES, ploch ptačích oblastí a evropsky významných lokalit.

2. Údaje o splnění zadání, v případě zpracování konceptu též údaje o splnění pokynů pro zpracování návrhu

Kapitola obsahuje vyhodnocení splnění zadání s výčtem a odůvodněním případných odchylek oproti požadavkům zadání, respektive pokynů. Odchyly jsou možné jen ze závažných důvodů, např. rozpor s právními předpisy nebo s celkovou koncepcí obsaženou v zadání.

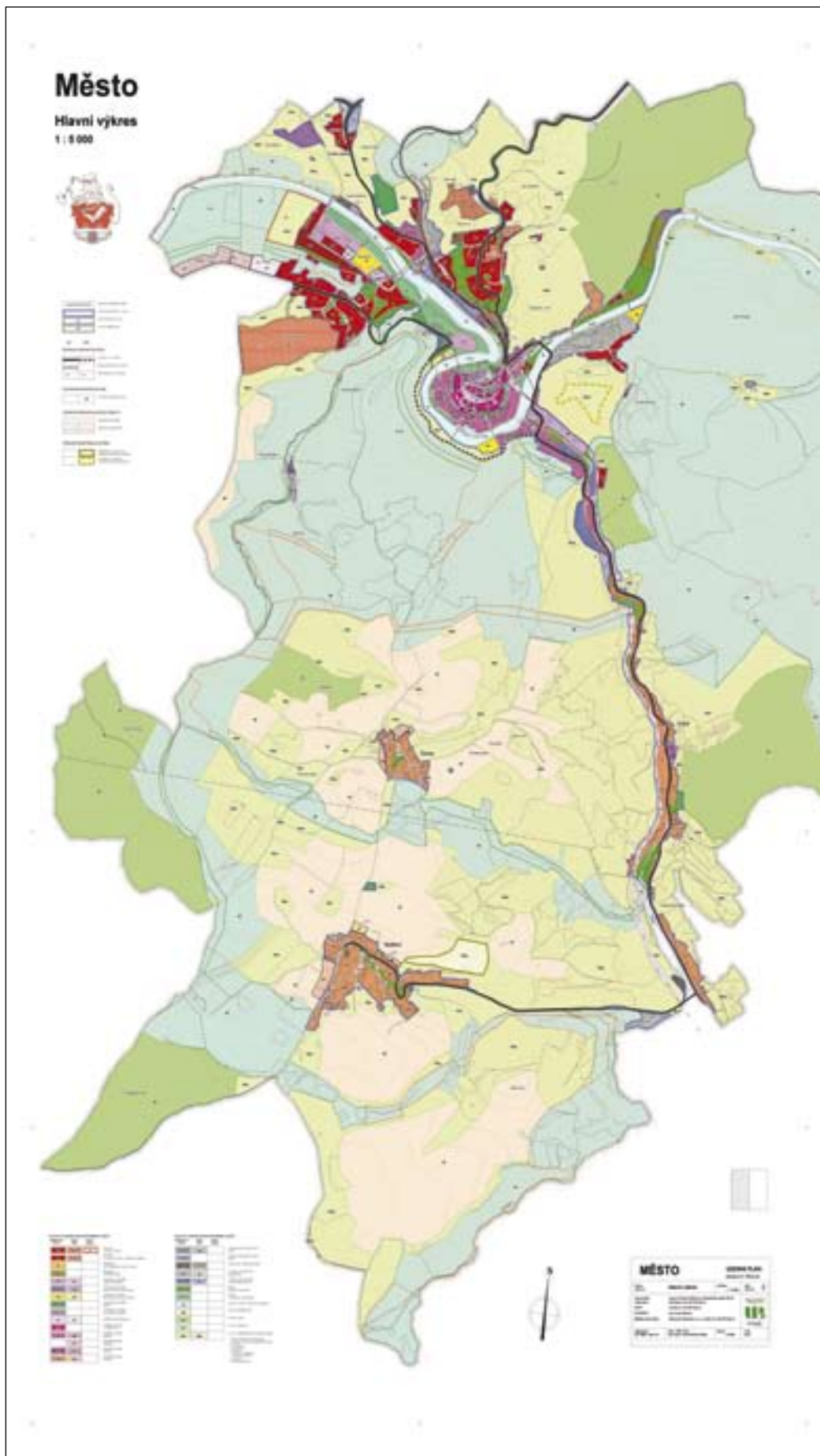
3. Komplexní zdůvodnění přijatého řešení a vybrané varianty

- zdůvodní se přijaté řešení a vybrané varianty; je zdůvodněn například výběr:
  - varianty v dynamice rozvoje území,
  - varianty umístění plošného rozvoje,

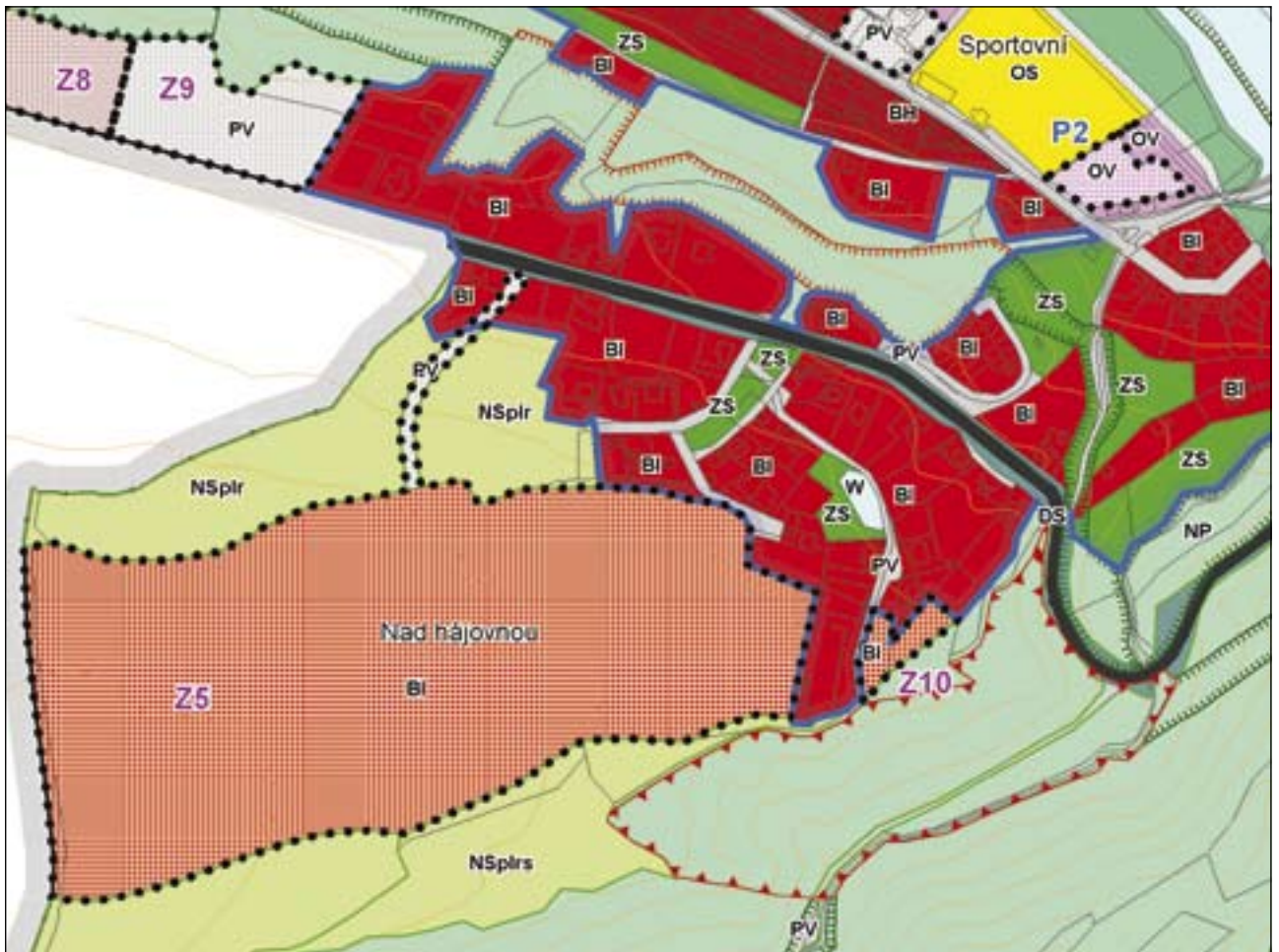
- varianty umístění ploch a vedení koridorů dopravní technické infrastruktury,
- pokud byly stanoveny plochy s jiným způsobem využití, než je stanoveno ve vyhlášce o obecných požadavcích na využívání území, uvede se odůvodnění – v modelovém řešení jsou např. plochy zeleně (dále podrobněji členěné) vymezeny proto, aby mohl být v územním plánu vymezen systém sídelní zeleně; podmínky pro tyto plochy zaručují jejich ochranu zejména před zastavěním,
- vyhodnotí se účelné využití zastavěného území a potřeba vymezení zastavitelných ploch,
- vyhodnotí se předpokládané důsledky řešení zejména ve vztahu k rozboru udržitelného rozvoje; zpracuje se i v případech, kdy není zpracováno vyhodnocení vlivu na udržitelný rozvoj,
- vyhodnotí se soulad s cíli a úkoly územního plánování, zejména s požadavky na ochranu architektonických a urbanistických hodnot v území a požadavky na ochranu nezastavěného území.

4. Informace o výsledcích vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území spolu s informací, zda a jak bylo respektováno stanovisko k vyhodnocení vlivů na životní prostředí, popřípadě zdůvodnění, proč toto stanovisko nebo jeho část nebylo respektováno

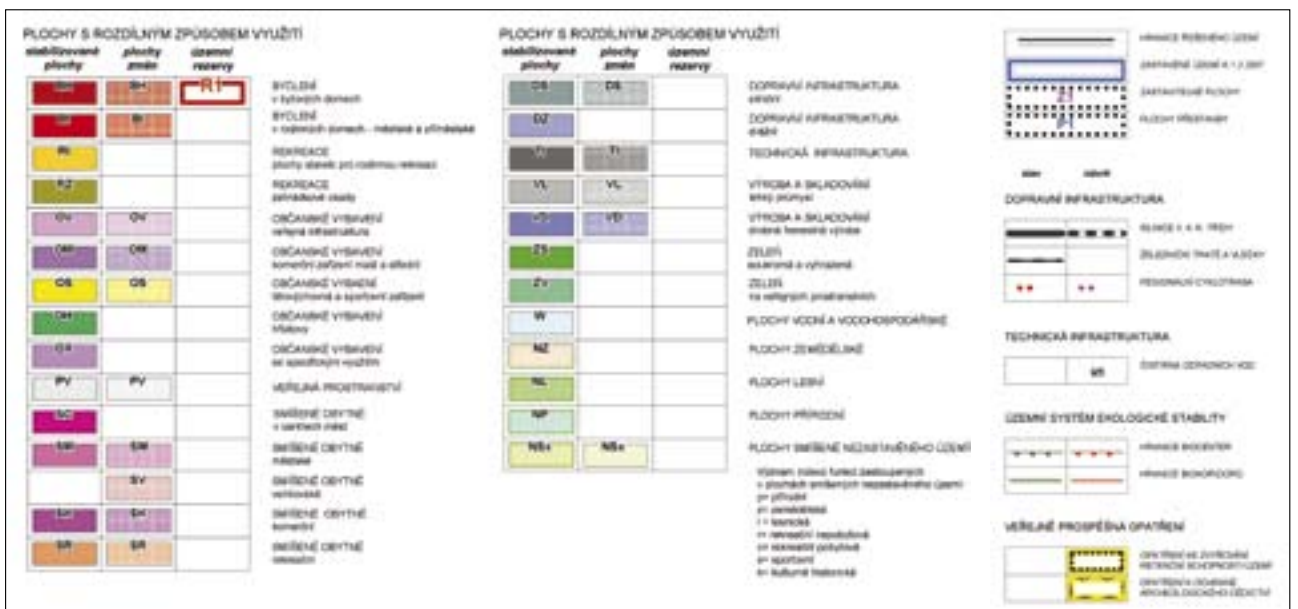
- vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území se až na výjimky zpracovává u konceptu, stanovisko k vyhodnocení je uplatněno dotčeným orgánem ŽP při projednávání konceptu,
- část kapitoly u konceptu zpracovává projektant, část navazující na stanovisko pořizovatel po projednání,
- v kapitole se uvede shrnutí výsledků vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj (projektant),
- dále se uvede, zda a jak bylo respektováno stanovisko k vyhodnocení vlivů na životní prostředí, popřípadě zdůvodnění, proč nebylo toto stanovisko nebo jeho část respektováno (pořizovatel).

Hlavní výkres

Výřez hlavního výkresu.

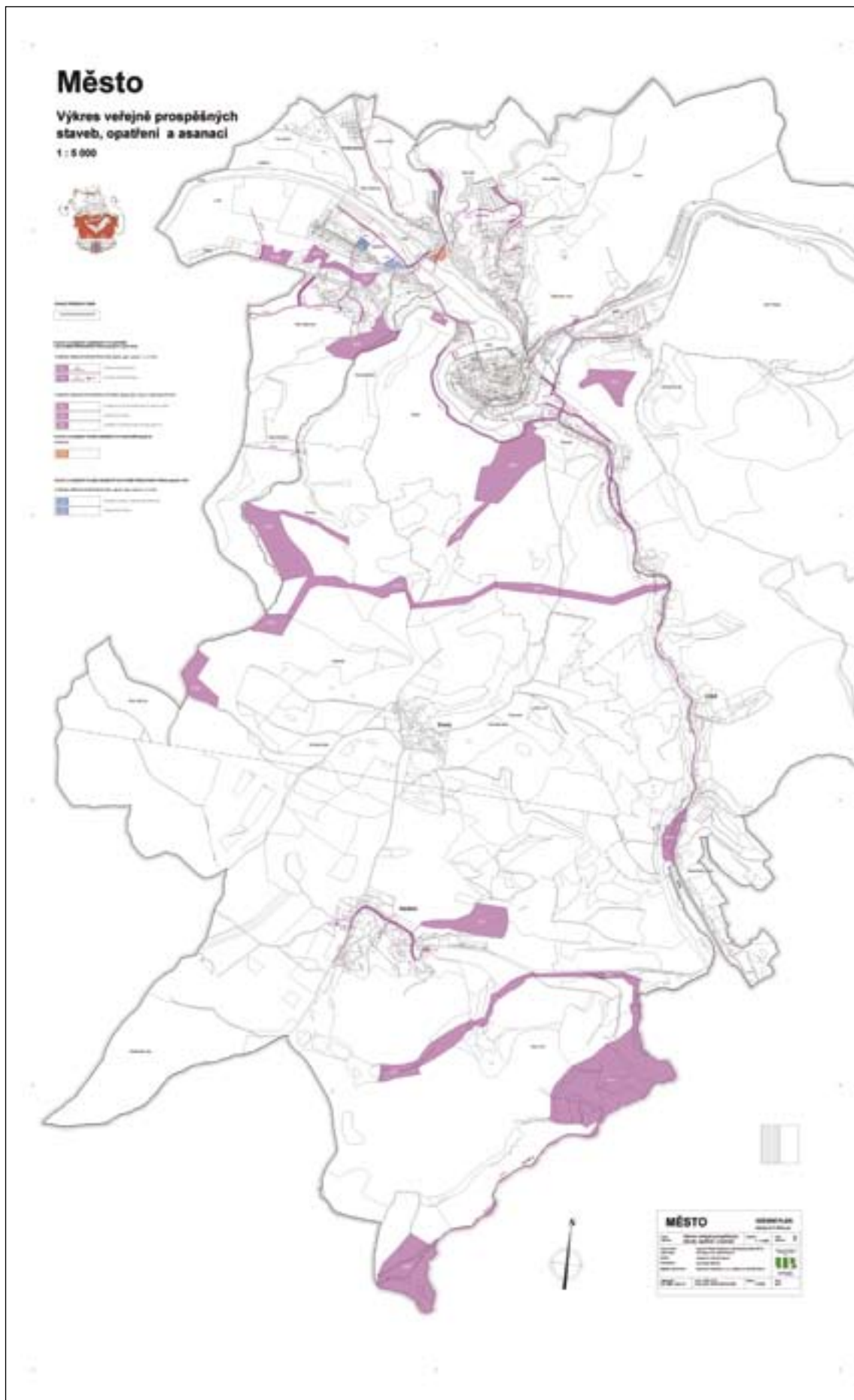

Legenda k hlavnímu výkresu.

5. Vyhodnocení předpokládaných důsledků navrhovaného řešení na zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkce lesa

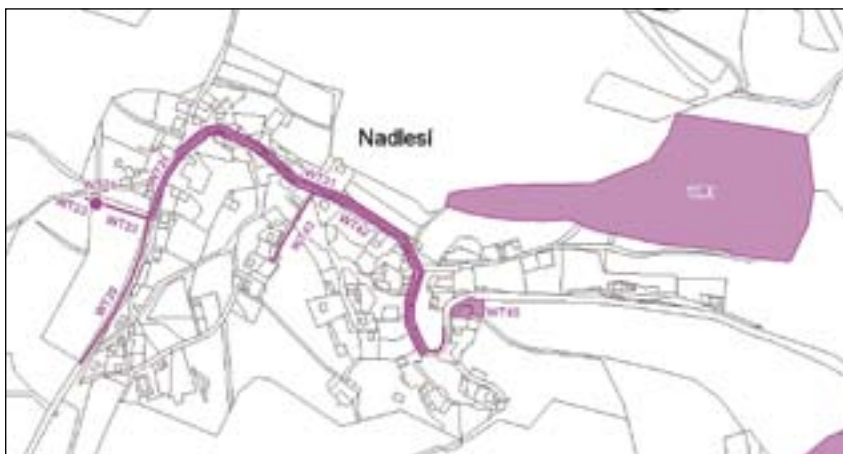
- kapitola obsahuje zdůvodnění záboru a kvantitativní a kvalitativní vyhodnocení záborů půdního fondu v souladu se zvláštními právními předpisy.

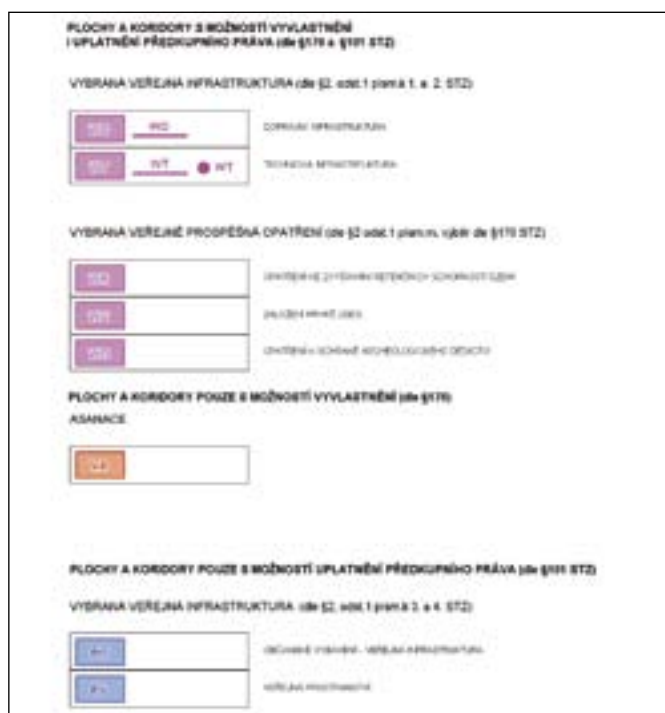

Výkres veřejně prospěšných staveb, opatření a asanací

Výkres veřejně prospěšných staveb, opatření a asanací – výřez

Legenda k výkresu veřejně prospěšných staveb, opatření a asanací

Odůvodnění – součástí zpracované pořizovatelem

§ 53, odst. 5 stavebního zákona

Součástí odůvodnění zpracované pořizovatelem je:

- výsledek přezkoumání souladu územního plánu podle odstavce 4, § 53 stavebního zákona
- s Politikou územního rozvoje ČR a územně plánovací dokumentací vydanou krajem (s využitím kapi-

toly 1. textu odůvodnění zpracované projektantem),

- s cíli a úkoly územního plánování, zejména s požadavky na ochranu architektonických a urbanistických hodnot v území a požadavky na ochranu nezastavěného území (s využitím kapitoly 3. textu odůvodnění zpracované projektantem),
- s požadavky tohoto zákona a jeho prováděcích právních předpisů,
- s požadavky zvláštních právních předpisů a se stanovisky dotčených orgánů podle zvláštních právních předpisů, popřípadě s výsledkem řešení rozporů,

- vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území (je přiloženo, pokud bylo zpracováno na základě požadavků zadání),
- stanovisko krajského úřadu k vyhodnocení vlivů na životní prostředí se sdělením, jak bylo zohledněno (s využitím kapitoly 4. textu odůvodnění, kterou je vhodné zpracovat v součinnosti projektanta s pořizovatelem),
- vyhodnocení účelného využití zastavěného území a vyhodnocení potřeby vymezení zastavitelných ploch (s využitím kapitoly 3. textu odůvodnění zpracované projektantem).

Na základě výsledků projednání zařadí pořizovatel do odůvodnění rozhodnutí o námitkách včetně samostatného odůvodnění rozhodnutí (viz § 172 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád). Rozhodnutí o námitkách zahrnuje i námitky uplatněné ke konceptu územního plánu.

Grafická část odůvodnění zpracovaná projektantem

Grafická část odůvodnění obsahuje zejména:

- koordinační výkres (je součástí modelového příkladu), viz § 2, odst. b) vyhlášky č. 500/2006 Sb.,
- výkres širších vztahů, dokumentující vazby na území sousedních obcí, popřípadě krajů a států (v modelovém příkladu není uveden, jeho pojetí se oproti předchozí právní úpravě nemění),
- výkres předpokládaných záborů půdního fondu (v modelovém příkladu není uveden, jeho pojetí se oproti předchozí právní úpravě nemění).

*Ing. arch. Vlasta Poláčková
UP-24, Praha*

*Odborná konzultace:
Ing. Tomáš Sklenář
Ministerstvo pro místní rozvoj*

Právní aspekty posuzování vlivů ÚPD na udržitelný rozvoj

– směrnice 2001/42/ES a její transpozice do české legislativy
(zákon o posuzování vlivů na životní prostředí, stavební zákon,
vzájemné vazby obou zákonů)

SEA směrnice je bezpochyby jedním z nejvýznamnějších horizontálních právních předpisů, které byly na úrovni Evropského společenství (ES) přijaty. Transpozice této směrnice je ve vnitrostátním řádu zajištěna především prostřednictvím Dílu 3 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Posuzování vlivů na životní prostředí (SEA) se podle směrnice provádí i u plánů a programů v oblasti územního plánování. Proto je stavební zákon se svou podrobnou procesní úpravou pořizování územně plánovací dokumentace (ÚPD) rovněž předpisem, který v oblasti územního plánování transponuje požadavky SEA směrnice. Úpravu stavebního zákona pak doplňuje zvláštní ustanovení § 10i zákona č. 100/2001 Sb., které se vztahuje výlučně na posuzování vlivů politiky územního rozvoje a územně plánovací dokumentace na životní prostředí.

Historické kořeny české právní úpravy SEA

Tzv. SEA směrnice (směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí) je jedním z klíčových předpisů ES v oblasti ochrany životního prostředí. Do českého právního řádu byla problematika upravená směrnicí vnesena již několik let před jejím přijetím. **Ustanovení § 14 zákona ČNR č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí** se inspirovalo prvními návrhy této směrnice z počátku 90. let, a ačkoli bylo velmi

stručné a upravovalo pouze několik základních povinností, položilo velmi solidní základy k pozdější transpozici. Toto ustanovení se vztahovalo zejména na koncepcce celostátní, tedy ty, které byly v zákonem vymezených oblastech předkládány a schvalovány na úrovni ústředních orgánů státní správy. Nicméně co se týče oblasti územního plánování, za koncepci ve smyslu tohoto zákona byla označena také územně plánovací dokumentace¹⁾. Poznámka pod čarou odkazovala přitom na ustanovení stavebního zákona (zákon č. 50/1976 Sb.), které upravovalo územně plánovací dokumentaci velkého územního celku, kterou tehdy pořizoval a schvaloval také ústřední orgán státní správy (Ministerstvo hospodářství, resp. poté Ministerstvo pro místní rozvoj). Situace se poněkud zkomplikovala se vznikem krajů k 1. lednu 2001, neboť od tohoto data pořizovaly územně plánovací dokumentaci velkého územního celku kraje v přenesené působnosti a schvalovaly ji kraje v samostatné působnosti (až na určité výjimky, které byly uvedeny ve stavebním zákoně). Od počátku roku 2001 až po pozbytí účinnosti zákona ČNR č. 244/1992 Sb. byla v otázce nutnosti podrobit územní plány velkých územních celků procesu SEA praxe jednotlivých krajských úřadů různá a na úrovni dotčených ministerstev (Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo pro místní rozvoj) se jednotný výklad přijmout nepodařilo²⁾.

Ačkoli ustanovení § 14 zákona č. 244/1992 Sb. nebylo (a ani nemohlo) být kompatibilní se SEA směrnicí, je nepochybné, že díky jeho aplikaci byla Česká republika na implementaci směrnice připravena lépe než mnohé tehdejší (z dnešního pohledu „staré“) členské země EU.

Podoba § 14 neutrpěla ani v roce 2001, kdy došlo v důsledku přijetí zákona č. 100/2001 Sb. k přesunutí celé oblasti EIA do tohoto nového právního předpisu a současně k legislativně poměrně neobvyklému řešení, kdy z původního zákona č. 244/1992 Sb. zůstalo pouze několik málo ustanovení a zákon nadále upravoval pouze posuzování „rozvojových koncepcí a programů“ (tomu byl přizpůsoben i nový název zákona). Již tehdy však bylo jasné, že se jedná o provizorní řešení, neboť SEA směrnice byla tou dobou v konečné fázi schvalovacího procesu a členské země měly zajistit její implementaci nejpozději do roku 2004.

Transpozice SEA směrnice v zákoně č. 100/2001 Sb.

Na první pohled se může zdát podivné, že zatímco směrnice EIA³⁾ pochází ve své první verzi již z první poloviny 80. let 20. století, SEA směrnice musela na své přijetí čekat

1) Vedle toho byl speciálně vyčleněn ještě směrný vodohospodářský plán podle vodního zákona z roku 1973.

2) Přes výkladové nejasnosti nicméně většina územních plánů velkých územních celků v procesu SEA posuzována byla.

3) Směrnice Rady 85/337/EHS o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí, v platném znění.

dalších více než 15 let. Důvodem není pouze to, že počátky institutu SEA lze hledat právě až v 80. letech (Nizozemí, Velká Británie), ale i fakt, že v 80. letech a 90. letech 20. století byl sice vývoj environmentální legislativy v jednotlivých členských zemích i na úrovni EHS poměrně rychlý, přesto členské státy nebyly ještě zcela ochotné omezit výsostnou pravomoc rozhodování svých orgánů ve strategických otázkách, a to nejen věcně (tj. zejména ve prospěch výraznějších ohledů na životní prostředí), ale i procedurálně (větší účastí veřejnosti a s tím související vyšší mírou informovanosti). Až s prosazením **principu integrace**⁴⁾ na komunitární úrovni byla otevřena cesta i pro strategické posuzování a jeho úpravu v klíčovém předpisu sekundárního práva – směrnici. Působnost směrnice 2001/42/ES však není omezena na oblast životního prostředí, nýbrž dotýká se všech oblastí, které nějakým způsobem úzce souvisí s jeho ochranou (doprava, energetika, zemědělství apod.). Problematika posuzování vlivů plánů a programů na životní prostředí je dále dílčím způsobem zmíněna ještě v některých dalších předpisech ES. Za nejvýznamnější lze z tohoto hlediska považovat posuzování vlivů na území evropsky významných lokalit a ptačích oblastí ve smyslu čl. 6 směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Toto posuzování se týká jak plánů a programů, tak i projektů.

Novela zákona č. 100/2001 Sb.⁵⁾, která transponovala požadavky směrnice 2001/42/ES a v souvislosti s tím definitivně ukončila platnost torzovitě podoby zákona č. 244/1992 Sb., byla ve Sbírce zákonů zveřejněna pod číslem 93 (**zákon č. 93/2004 Sb.**) a účinnosti nabyla dnem **1. 5. 2004**, shodou

okolností přesně v den přistoupení České republiky k EU. Obdobně jako směrnice podřadila plány a programy (koncepce) zpracovávané v oblasti územního plánování do působnosti zákona č. 100/2001 Sb. I přesto se při přípravě transpozice vycházelo z okolnosti, že územní plánování je zcela specifický nástroj regulace rozvoje území, který se značně odlišuje od jiných forem plánování činností člověka v prostoru – nejen tím, že četnost posuzování územních plánů a jejich změn je v porovnání s jinými koncepcemi dominující, ale zejména v důsledku funkce a povahy územního plánování a faktu, že ÚPD je i co do obsahové struktury a závaznosti do značné míry odlišná od ostatních koncepcí. Z těchto důvodů jsou nástroje územního plánování nepochybně nejvýznamnějšími koncepcemi ve smyslu zákona č. 100/2001 Sb.

Specifičnost územního plánování se historicky odráží i v tom, že pořizování, projednávání a schvalování ÚPD bylo podrobně upraveno již v předchozím stavebním zákoně (zde se jednalo o část první, oddíly 1–6). Proto zákon č. 100/2001 Sb. ve zvláštním ustanovení (§ 10i) upravil formou odchylek, resp. doplňujících ustanovení pouze postupy a instituty nezbytné k transpozici jednotlivých požadavků směrnice, které stavební zákon neřešil (např. mechanismus pro stanovení, zda v konkrétním případě jsou závažné vlivy na životní prostředí či nikoli). Nepodávalo se samostatné oznámení, neboť podkladem pro zjišťovací řízení byl návrh zadání ÚPD; veřejné projednání nebylo ve zvláštním ustanovení řešeno vůbec, neboť i pro účely SEA plně postačovala úprava tzv. veřejného jednání podle stavebního zákona apod.

Nový stavební zákon – od posuzování vlivů na životní prostředí k posuzování vlivů na udržitelný rozvoj?

Posuzování vlivů na životní prostředí je nástrojem spadajícím do tzv. horizontální ochrany životního prostředí, která představuje ochranu životního prostředí jako celku, tedy všech jeho složek dohromady a v jejich vzájemné interakci. V tomto smyslu je územní plánování jako soustavná a komplexní aktivita zajišťující účelné využití a prostorové uspořádání území také jedním z nejvýznamnějších horizontálních nástrojů ochrany životního prostředí. Vzájemné vazby úpravy (zejména územního plánování) uvedené ve stavebním zákoně a posuzování vlivů na životní prostředí podle zákona č. 100/2001 Sb. jsou proto velmi těsné. Navíc prostřednictvím postupů upravených stavebním zákonem dochází též značnou měrou k participaci občanů na rozhodovacích procesech – tedy k naplnění jednoho z nejdůležitějších požadavků směrnice 2001/42/ES, který je současně jedním z charakteristických rysů institutu SEA.

Stavební zákon⁶⁾ účinný od 1. 1. 2007 zavádí novou klasifikaci nástrojů územního plánování. Z hlediska pojmu „plány a programy“ podle směrnice 2001/42/ES, resp. z hlediska pojmu „koncepce“ podle zákona č. 100/2001 Sb. a působnosti obou předpisů jsou relevantními nástroji **politika územního rozvoje** jako celostátní dokument schvalovaný vládou a z ÚPD **zásady územního rozvoje** schvalované zastupitelstvem kraje a **územní plán** schvalovaný zastupitelstvem obce.⁷⁾ S touto změnou klasifikace nástrojů územního pláno-

4) Tato zásada byla do primárního práva zakotvena až na základě Amsterdamské smlouvy (1997) – podle čl. 6 je třeba požadavky ochrany životního prostředí integrovat do formulování všech politik a činností Společenství, a to s ohledem na podporu udržitelného rozvoje.

5) Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů; do dnešního dne byl novelizován celkem třikrát – poslední novelou je zákon č. 186/2006 Sb. (tzv. změnový zákon v souvislosti s přijetím stavebního zákona) účinný od 1. 1. 2007.

6) Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 68/2007 Sb.

7) Regulační plán, který stanoví podmínky pro provedení záměru podle přílohy č. 1 k zákonu č. 100/2001 Sb. se posuzuje jako záměr, tedy v procesu EIA (§ 10i odst. 2 zákona č. 100/2001 Sb.).

vání souvisela i celková změna znění § 10i zákona č. 100/2001 Sb. Zásadní změnou je to, že posouzení vlivů na životní prostředí je nově součástí **tzv. vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území**, což je – jak uvádí § 19 odst. 2 – „vyhodnocení vlivů politiky územního rozvoje, zásad územního rozvoje nebo územního plánu na vyvážený vztah územních podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území“. Náležitosti (rámcový obsah) vyhodnocení vlivů daného nástroje územního plánování na životní prostředí již nestanoví příloha č. 9 zákona č. 100/2001 Sb., nýbrž příloha ke stavebnímu zákonu. Z hlediska výsledku procesu SEA je nicméně důležité, že tzv. SEA stanovisko vydané příslušným úřadem bude i nadále samostatně předkládáno schvalujícímu orgánu, který je bude mít k dispozici⁸⁾.

Politika územního rozvoje a zásady územního rozvoje budou v procesu SEA s ohledem na jejich cíle a řešené území posuzovány vždy, neboť jsou plány a programy ve smyslu čl. 3 odst. 2 směrnice. Stanovisko bude v těchto případech vydávat Ministerstvo životního prostředí [§ 21 písm. l)]. Územní plány obcí pak stavební zákon, resp. § 10i odst. 3 zákona č. 100/2001 Sb. podřazuje ve smyslu směrnice pod plány a programy, které stanovují využití menších oblastí na místní úrovni. U nich směrnice vyžaduje posuzování vlivů na životní prostředí pouze tehdy, pokud členské státy stanoví, že mohou mít významné vlivy na životní prostředí (čl. 3 odst. 3). Tento

mechanismus upravuje § 10i odst. 3 věta druhá zákona č. 100/2001 Sb., podle níž při pořizování územního plánu stanoví orgán kraje na základě kritérií uvedených v příloze č. 8 k tomuto zákonu jako dotčený orgán ve smyslu stavebního zákona požadavek na zpracování vyhodnocení vlivů na životní prostředí – jedná se o **tzv. screening**⁹⁾; SEA směrnice jej vyžaduje ve svém čl. 3 odst. 6 – včetně konzultace s dotčenými orgány. Pokud bude vyhodnocení vlivů na životní prostředí zpracováváno, pak stanovisko bude vydávat orgán kraje v přenesené působnosti [§ 22 písm. e)], tedy krajský úřad.

Na základě § 10i odst. 3 věta první Ministerstvo životního prostředí a orgán kraje jako dotčené orgány¹⁰⁾ ve smyslu stavebního zákona při pořizování politiky územního rozvoje a územně plánovací dokumentace stanoví požadavky na obsah a rozsah vyhodnocení vlivů na životní prostředí včetně zpracování možných variant řešení, a pokud vyhodnocení vlivů na životní prostředí neobsahuje náležitosti podle stavebního zákona, jsou oprávněny požadovat jeho dopracování. Stanovení obsahu a rozsahu vyhodnocení se označuje jako **tzv. scoping** a obdobně jako u screeningu je jedním z požadavků SEA směrnice (čl. 5 odst. 4), opět včetně konzultace s dotčenými orgány¹¹⁾.

Zpracovatelem vyhodnocení vlivů na životní prostředí (tzv. SEA dokumentace) musí být vždy osoba k tomu oprávněná, tj. držitel autorizace v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí podle § 19 zákona č. 100/2001 Sb.

Hodnocení – pozitiva a negativa

Pozitivem výše popsané nové koncepce vztahu pořizování politiky územního rozvoje a ÚPD na straně jedné a posuzování vlivů na straně druhé je nepochybně v tom, že proces SEA se oproti předchozí právní úpravě ještě více „přimyká“ procesu pořizování těchto nástrojů územního plánování. Lze mít za to, že je tak splněna zásada SEA směrnice, že členské státy mají předcházet opakovanému posuzování (čl. 4 odst. 2), resp. obecněji zabraňovat nežádoucímu dublování několika procesů. Z tohoto hlediska je namístě připomenout, že obě směrnice v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí mají obdobné ustanovení dávající členským státům možnost volby, zda požadavky každé z obou směrnic zakomponují do stávajících postupů nebo zda k tomu účelu vytvoří postupy další, nové. Na rozdíl od oblasti EIA, kde již od roku 1992 existuje koncepce zcela samostatného procesu, který předchází vlastnímu povolovacímu řízení, je SEA směrnice transponována formou začlenění požadavků směrnice do postupů vedoucích k přijetí plánu a programu – v oblasti územního plánování tato skutečnost platí snad ještě více, než u obecné úpravy koncepcí podle Dílu 3 zákona č. 100/2001 Sb.

Z hlediska racionalizace veřejné správy a šetření prostředků daňových poplatníků jde tedy jistě o krok vpřed. Na druhou stranu přesně opačný efekt mohou mít některá

8) Tento princip původně v návrhu nebyl a do jednotlivých ustanovení (u politiky územního rozvoje, zásad územního rozvoje a územního plánu obce) byl doplněn až na základě zásadních připomínek Ministerstva životního prostředí.

9) Ačkoli měli předkladatelé zákona snahu vyhnout se termínu „zjišťovací řízení“ obvyklému u obecného posuzování (§ 10d), přesto se v § 10i odst. 3 zákona č. 100/2001 Sb. odkazuje na přílohu č. 8 k tomuto zákonu, která nese název „Kritéria zjišťovacího řízení“.

10) Nové znění § 10i, § 21 a 22 zákona č. 100/2001 Sb. i stavebního zákona se důsledně vyhýbá pojmu „příslušný úřad“ a implikuje tak, že tato materie je plně vydělena z obecných ustanovení Dílu 3

zákona č. 100/2001 Sb. Nicméně ani tento fakt neplatí stoprocentně, neboť např. ustanovení o způsobu posuzování (§ 10b) či o náležitostech SEA stanoviska (§ 10g) musí být alespoň přiměřeně aplikována.

11) Při projednávání návrhu směrnice v Evropském parlamentu prosazovaly nevládní organizace neúspěšně, aby byla v případě screeningu i scopingu konzultována také veřejnost.

konkrétní ustanovení zákona – např. § 47 odst. 3, podle něhož požadavek dotčeného orgánu na posouzení územního plánu na životní prostředí, resp. nevyloučení významného vlivu na lokality Natura 2000¹²⁾ má „lavinový efekt“ v tom smyslu, že v takovém případě nestačí pouze provedení SEA (posouzení vlivů na Naturu 2000 je jeho součástí), nýbrž pořizovatel musí uvést požadavek na vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území. Zde podle mého názoru existuje prostor pro neefektivní vynakládání finančních prostředků, což v kombinaci s rozpočtovými prostředky měst a obcí může snadno vést v praxi k „umravňování“ dotčeného orgánu (ať už SEA nebo OOP), aby si raději svůj požadavek na posuzová-

ní odpustil, neboť tím automaticky spouští celé nákladné vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území se všemi finančními požadavky na jeho provedení.

S tím souvisí i možné riziko nové koncepce, kdy posuzování vlivů na životní prostředí je součástí vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území a může tak být v praxi rozměňováno při reflektování hospodářského rozvoje a „soudržnosti společenství obyvatel území“, jak uvádí § 19 odst. 2. O úmyslech zákonodárce v tomto směru mohou leccos napovědět zásady uvedené v cílech a úkolech územního plánování (§ 18), kde je například vyzvednuta ochrana krajiny „jako podstatné složky prostředí života obyvatel a základu jejich totož-

nosti“ a role územního plánování při „sledování společenského a hospodářského potenciálu rozvoje“. Tato na první pohled vágní ustanovení mohou být v praxi interpretována ve prospěch antropocentrického pohledu, na úkor ochrany životního prostředí v procesu územního plánování.

Věřme však, že extrémní výklady a postupy v praxi nedojdou naplnění a stavební zákon se i přes obtíže při jeho přípravě a v prvních měsících své účinnosti stane právní normou, která naváže na velmi dobrou pověst České republiky v evropském měřítku v oblasti SEA. Ostatně tato reputace započala již před téměř 15 lety a bylo by škoda ji oslabit či dokonce přerušit.

*Mgr. Libor Dvořák
ředitel legislativního odboru
Ministerstvo životního prostředí*

12) Posouzení vlivů na území evropsky významné lokality a ptačí oblasti při pořizování politiky územního rozvoje a dalších nástrojů územního plánování je upraveno velmi nepřesně a mnohdy nejasně. Stavební zákon usiloval o „přetáhnutí“ této problematiky do svých ustanovení, avšak s ne příliš příznivým výsledkem. Navíc Česká republika nyní čelí ze strany

Evropské komise tzv. infringementu (řízení o porušení smlouvy o založení ES) pro nekompatibilitu zákona č. 114/1992 Sb. s čl. 6 směrnice 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, podle něhož je vždy nutno hledat řešení s menším negativním vlivem a i v případě jeho nalezení musí být provedena kompenzační

opatření. Zejména zásady územního rozvoje a územní plán jsou však plánovacími dokumenty, jejichž realizace se může nejvíc dotknout právě území zařazených do soustavy Natura 2000; i proto lze čekat, že tato úprava bude muset být v relativně krátkém horizontu opět měněna.

Úvod

Cílem tohoto dokumentu je seznámit čtenáře s celým procesem pořizování a tvorby územního plánu se zaměřením na dotčený orgán z hlediska zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „zákon o posuzování“), kterým je příslušný úřad, tj. v procesu pořizování územního plánu krajský úřad, odbor „životního prostředí“.

Musím bohužel poznamenat, že některé nesrovnalosti vztahu zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „zákon o ochraně přírody a krajiny“), konkrétně hodnocení vlivů na území Natura 2000 a zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (dále též jen „stavební zákon“), nebyly do současné doby vyřešeny.

Problematické a nevyřešené záležitosti jsou v textu označeny červeně.

Proces pořizování územního plánu

Zadání

V etapě zadání územního plánu (§ 47 stavebního zákona a § 10i odst. 3 zákona o posuzování) se pro orgán kraje jako dotčený orgán z hlediska zákona o posuzování oproti úpravě platné do 31. 12. 2006 mnoho nemění.

Do 31. 12. 2006 dle § 10i zákona o posuzování:

- odst. 2 citují: „Příslušný úřad provede zjišťovací řízení na základě návrhu zadání územně plánovací dokumentace a podle kritérií uvedených v příloze č. 8 k tomuto zákonu.“,
- odst. 3 citují: „Příslušný úřad ukončí zjišťovací řízení písemným závěrem, který je součástí stanoviska dotčeného orgánu státní správy k návrhu zadání územně plánovací dokumentace.“,
- odst. 4 citují: „Pokud příslušný úřad v závěru zjišťovacího řízení stanoví nutnost posuzování vlivů na životní prostředí, upřesní současně obsah a rozsah vyhodnocení vlivů na životní prostředí, včetně požadavků na zpracování možných variant konceptu řešení územně plánovací dokumentace.“.

Od 1. 1. 2007 není v § 10i zákona o posuzování již přímo uvedeno, že příslušný úřad provede zjišťovací řízení, které zakončí závěrem zjišťovacího řízení, které je součástí stanoviska dotčeného orgánu státní správy k návrhu zadání územního plánu obce, ale **dle § 10 odst. 3** zákona o posuzování, citují: „*Ministerstvo a orgán kraje jako dotčené orgány ve smyslu stavebního zákona při pořizování politiky územního rozvoje a územně plánovací dokumentace stanoví požadavky na obsah a rozsah vyhodnocení vlivů na životní prostředí včetně zpracování možných variant řešení, a pokud vyhodnocení vlivů na životní prostředí neobsahuje náležitosti podle stavebního zákona⁴⁰⁾**, jsou oprávněny požado-

vat jeho dopracování. Při pořizování územního plánu stanoví orgán kraje na základě kritérií uvedených v příloze č. 8 k tomuto zákonu jako dotčený orgán ve smyslu stavebního zákona požadavek na zpracování vyhodnocení vlivů na životní prostředí.“, je ve svém výsledku proces pořizování v etapě zadání pro tento orgán zcela shodný. Orgán kraje:

- 1. obdrží návrh zadání územního plánu,**
- 2. musí vydat stanovisko dotčeného orgánu k návrhu zadání ve lhůtě 30 dnů od obdržení návrhu zadání** (§ 47 odst. 2 stavebního zákona),
- 3. v tomto stanovisku** (§ 47 odst. 2 stavebního zákona a § 10i odst. 3 zákona o posuzování):
  - a) **stanoví, zda požaduje či nepožaduje zpracovat v následujících etapách pořizování územního plánu vyhodnocení vlivů na životní prostředí – scening**, a to na základě návrhu zadání územního plánu a kritérií uvedených v příloze č. 8 k zákonu o posuzování (ani stavební zákon ani zákon o posuzování vlivů neuvádí návrh zadání jako podklad pro toto stanovisko (oproti znění platnému do konce roku 2006), ale jelikož je krajskému úřadu návrh zadání doručen, pak z logiky věci je samozřejmě hlavním podkladem pro stanovisko). Pokud příslušný úřad (krajský úřad, odbor „životního prostředí“) stanoví, že územní plán (koncepte) nepodléhá posuzování vlivů na životní prostředí, je povinen uvést ve svém stanovisku („závěru zjišťovacího řízení“) důvody, pro které není posuzo-

*) Pozn.: Odkazy v citacích nejsou v článku uváděny.

vání požadováno. Apelujeme na příslušný úřad, aby posuzování vlivů vyžadoval opravdu pouze v odůvodněných případech, tzn. v těch případech, kdy by provedení koncepce mohlo závažně ovlivnit životní prostředí.

b) **stanoví požadavky na obsah a rozsah vyhodnocení vlivů na životní prostředí včetně zpracování možných variant řešení – scoping.** Ve svém stanovisku dotčeného orgánu může orgán kraje např.:

- požadovat řešení problému, střetu v území, záměru na provedení změny v území (tj. v etapě konceptu plochy, koridoru) variantně, neboť právě tento požadavek zavazuje pořizovatele, resp. zastupitelstvo obce uložit a uvést přímo v zadání požadavek na zpracování konceptu, který prověřuje variantní řešení územního plánu. Doporučujeme proto tento požadavek výslovně ve stanovisku zmínit. Nemusí být doprovázen přesným vymezením variant, ale stačí uvést konkrétní problém, střet, záměr, který požadují řešit variantně. K tomu lze připojit požadavky, které by měly jednotlivé varianty splňovat,
- požadovat ve vyhodnocení vlivů na životní prostředí u variantního řešení určení pořadí jednotlivých variant z hlediska vlivů na životní prostředí, ve kterém jsou jednotlivé varianty přípustné a za jakých podmínek jsou přípustné, včetně navržení a posouzení případných opatření, která by mohla těmto negativním (nepříznivým) vlivům předcházet, popř. je vyloučit, snížit, zmírnit nebo kompenzovat,
- požadovat ve vyhodnocení vlivů na životní prostředí vypracování kapitoly závěry a doporučení včetně návrhu stanoviska dotčeného orgánu ke koncepci (tato kapito-

la není součástí základního obsahu vyhodnocení vlivů na životní prostředí v příloze stavebního zákona) s uvedením zejména jasných výroků, zda lze z hlediska negativních vlivů na životní prostředí:

- s jednotlivou plochou či koridorem souhlasit, nebo souhlasit s podmínkami včetně jejich upřesnění, anebo nesouhlasit,
- s územním plánem jako celkem souhlasit, nebo souhlasit s podmínkami včetně jejich upřesnění, anebo nesouhlasit.

V případě vyhodnocení variant se může výrok lišit k jednotlivým variantám.

- Dále může uplatnit požadavky na některé kapitoly a výkresy územního plánu, ale vždy s ohledem na zákonné možnosti a také cíle a úkoly územního plánování a podrobnost územního plánu.

Při uplatňování všech požadavků, zejména poslední odrážky, je nutno si uvědomit, že některé výkresy již mohou být součástí např. územně analytických podkladů. V tom případě není vhodné tento požadavek uplatňovat.

c) **stanoví požadavky (jelikož dotčený orgán z hlediska zákona o posuzování vydává dle § 45i odst. 8 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „zákon o ochraně přírody a krajiny“) a § 48 odst. 7, resp. § 50 odst. 4 stavebního zákona stanovisko k vyhodnocení vlivů na území Natura 2000, může dle svého názoru uplatnit tento požadavek) na obsah a rozsah vyhodnocení vlivů na území Natura 2000 včetně zpracování variant řešení (takto je také pojat vztah zákona o ochraně přírody a krajiny a zákona o posuzování z hlediska jiných koncepcí než plynoucích ze stavebního zákona). Proto ve svém stanovis-**

ku dotčeného orgánu uplatní požadavek na:

- uvedení jasného výroku v závěru vyhodnocení vlivů na území Natura 2000, zda dle názoru autorizované osoby má územní plán negativní vliv na území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti,
- obdobné požadavky jako v požadavcích na vyhodnocení vlivů na životní prostředí [písmeno b)].
- **další požadavky, které mohou vyplývat z vyjasnění situace vztahu zákona o ochraně přírody a krajiny a stavebního zákona.**

Vzhledem ke skutečnosti, že bude na krajských úřadech vydáváno s největší pravděpodobností jedno stanovisko (tzv. „koordinované stanovisko“ dle § 4 odst. 6 stavebního zákona) odboru „životního prostředí“ za dotčené orgány z hlediska zákona o posuzování a zákona o ochraně přírody a krajiny zejména z hlediska evropsky významných lokalit a ptačích oblastí, doporučuji jejich těsnou spolupráci a využít zákonné možnosti stanovení obsahu a rozsahu vyhodnocení vlivů na životní prostředí, za jehož součást lze považovat (pokud nebyl vyloučen významný vliv) vyhodnocení vlivů na území Natura 2000 (hodnocení důsledků na evropsky významné lokality a ptačí oblasti). Toto doporučení uvádím z toho důvodu, že v zákonech není zmocnění pro dotčené orgány z hlediska zákona o ochraně přírody a krajiny (území Natura 2000) uplatňovat požadavky na obsah a rozsah vyhodnocení vlivů na území Natura 2000 (hodnocení důsledků na evropsky významné lokality a ptačí oblasti). Proto požadavky na obsah a rozsah musejí být uplatněny jako součást požadavků dotčeného orgánu z hlediska zákona o posuzování. Stejná spolupráce by měla probíhat také s příslušnými orgány ochrany přírody mimo krajský úřad (např. správy CHKO), které jsou také dotčenými orgány z hlediska zákona o ochraně přírody a krajiny (území Natura 2000).

Ad. 2. b) odrážka první

Je velmi důležité a vhodné identifikovat takové návrhy a požadavky včetně těch „naturových“, které bude nutno v navazující etapě řešit ve variantách. Není nutno stanovovat konkrétní varianty, ale stačí uplatnit požadavek na to, aby tento problém, střet či záměr na provedení změny v území byl řešen ve variantách. Může se objevit také upřesnění, jaké podmínky mají tyto varianty respektovat nebo jakým směrem by se měly ubírat. Mohlo by se stát, ale asi pouze ve výjimečných případech, že by byl pořízen přímo návrh územního plánu, jehož součástí by bylo vyhodnocení vlivů na životní prostředí, ale bez variant, protože tyto nebyly požadovány (ve stanovisku dotčeného orgánu se neobjevil jasně řečený požadavek na to, aby se nějaký problém, střet či záměr na provedení změny v území řešil ve variantách a nebyl uplatněn ani požadavek na zpracování konceptu územního plánu). Tento případ by byl pravděpodobněji pokud by byl vyloučen významný vliv na evropsky významné lokality a ptačí oblasti a u ostatních ploch a koridorů by nebylo (samozřejmě dle názoru pořizovatele anebo zastupitelstva obce) zapotřebí varianty zkoumat. Tím by byl splněn požadavek na zpracování vyhodnocení vlivů na životní prostředí, ale samo řešení by bylo invariantní.

Koncept

Znovu opakuji, že nadále zůstávají nezodpovězeny některé otázky týkající se zejména vyhodnocení vlivů na území Natura 2000. K těmto otázkám se nejsem oprávněn v tuto chvíli vyjadřovat.

Etapa konceptu územního plánu (§ 48 stavebního zákona a § 10i odst. 3 zákona o posuzování) doznala určitých změn oproti úpravě platné do 31. 12. 2006.

Do 31. 12. 2006 dle § 10i:

- odst. 6 citují: „Zpracovatel vyhodnocení vlivů na životní prostředí je povinen zpracovat toto vyhodnocení úplně, objektivně, v souladu se závěrem zjišťovacího řízení a přiměřeně v rozsahu přílohy č. 9 k tomuto zákonu.“

- odst. 8 citují: „Pořizovatel územně plánovací dokumentace předává pro účely vydání stanoviska příslušnému úřadu jedno její vyhotovení.“
- odst. 9 citují: „Na základě veřejného projednání konceptu řešení územně plánovací dokumentace, vyjádření k němu podaných a na základě návrhu souborného stanoviska^{4c)} příslušný úřad vydá stanovisko k vyhodnocení vlivů na životní prostředí. ~~Foto stanovisko je součástí stanoviska dotčeného orgánu státní správy ke konceptu řešení územně plánovací dokumentace.~~“ Poslední věta byla novelou č. 163/2006 Sb. vypuštěna.

Do konce minulého roku vydával příslušný orgán své stanovisko „na dvakrát“, když v zákonné lhůtě k vyjádření ke konceptu zhodnotil, zda vyhodnocení splňuje požadavky § 10i odst. 6 zákona o posuzování platného do 31. 12. 2006 (tj. zda je zpracováno úplně, objektivně, v souladu se závěrem zjišťovacího řízení a přiměřeně v rozsahu přílohy č. 9) a druhé již vlastní stanovisko ke koncepci dle § 10i odst. 9 zákona o posuzování později až na základě veřejného projednání konceptu, vyjádření k němu podaných a na základě návrhu souborného stanoviska. Navíc měl ještě právo obdržet od pořizovatele jedno pare konceptu pro účely vydání stanoviska (§ 10i odst. 8).

Jak jsme již předeslali na začátku, ztrácí **od 1. 1. 2007** dotčený orgán z hlediska zákona o posuzování částečně své „výsadní“ postavení mezi dotčenými orgány v procesu pořizování územního plánu:

1. Nevydává své stanovisko mimo zákonné lhůty plynoucí ze stavebního zákona.
  2. Pořizovatel nemá zákonnou povinnost předat pro účely vydání stanoviska jedno pare územního plánu.
- Další odlišností je skutečnost, že vyhodnocení se již nezpracovává (přiměřeně) dle přílohy č. 9 zákona o posuzování vlivů, ale dle přílohy stavebního zákona, která ale svou konstrukcí a obsahovou náplní vychází z přílohy č. 9 zákona o posuzování

a přizpůsobuje ji míře podrobnosti a obecnosti územního plánu. S vědomím a přiměřeně tomu, co posuzovatel vyhodnocuje, tzn. že jednotlivé plochy a koridory jsou územně promítnuty, by měl zpracovat vyhodnocení vlivů.

Příslušný úřad (krajský úřad, odbor „životního prostředí“), tj. dotčený orgán z hlediska zákona o posuzování:

1. dostává oznámení o veřejném projednání nejméně 30 dnů před jeho konáním

(§ 48 odst. 3 stavebního zákona, citují: „Pořizovatel oznámí místo a dobu veřejného projednání dotčeným orgánům, krajskému úřadu a sousedním obcím jednotlivě nejméně 30 dnů předem.“),

2. musí (dle § 48 odst. 3 stavebního zákona):

- a. uplatnit své stanovisko do 15 dnů ode dne veřejného projednání **nebo**
- b. doložit nejpozději při veřejném projednání závažné důvody, pro které se mu lhůta pro uplatnění stanoviska prodloužuje nejdéle o 30 dnů. V této prodloužené lhůtě pak může uplatnit své stanovisko. (Stavební zákon ukládá pořizovateli, že o prodloužení lhůty nerozhoduje, ale v případě závažných důvodů ji akceptuje.)

3. ve svém stanovisku ke konceptu územního plánu, jehož součástí je vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území (pokud dotčený orgán ve svém stanovisku k návrhu zadání uplatnil požadavek na posouzení územního plánu z hlediska vlivů na životní prostředí nebo pokud dotčený orgán nevyloučil významný vliv na evropsky významnou lokalitu či ptačí oblast), jehož součástí je vyhodnocení vlivů na životní prostředí (dle přílohy č. 5 vyhlášky č. 500/2006 Sb. a dle přílohy stavebního zákona) a vyhodnocení vlivů na území Natura 2000 (dle přílohy č. 5 vyhlášky č. 500/2006 Sb.):

- a. zhodnotí (dle § 10i odst. 3 zákona o posuzování, citují: „...pokud vyhodnocení vlivů na životní prostředí neobsahuje náležitosti podle stavebního zákona, jsou oprávněny požadovat jeho dopracování“), zda vyhodnocení vlivů

na životní prostředí obsahuje náležitosti podle přílohy stavebního zákona. V případě, že neobsahuje, je oprávněn požadovat jeho dopracování. Slovo dopracování je nutno chápat ve významu:

- požadovat doplnění „drobných“ nedostatků,
  - požadovat úplné přepracování vyhodnocení, v tomto případě je otázkou dalšího dohodování, co tento nesouhlas s konceptem znamená, popř. až řešení rozporu dle § 136 správního řádu. Podle mého názoru by mělo být vyhodnocení přepracováno a příslušná etapa, zde koncept územního plánu, znovu veřejně projednána. Takovému konfliktu by bylo vhodné předejít a proto doporučuji pořizovateli a dotčenému orgánu (příslušnému úřadu) včasnou vzájemnou komunikaci a např. přizvání příslušného pracovníka dotčeného orgánu ke kontrole při přebírání konceptu od projektanta. Tato spolupráce by měla být uplatněna i při vyhodnocení vlivů na území Natura 2000. Apeluji na pořizovatele zejména s odkazem na § 4 odst. 2 stavebního zákona – „*orgány územního plánování postupují ve vzájemné součinnosti s dotčenými orgány.*“
- b. zhodnotí, jak byly splněny požadavky uplatněné ve stanovisku k návrhu zadání – na obsah a rozsah vyhodnocení včetně požadavků na varianty, (včetně zhodnocení splnění případných požadavků na vyhodnocení vlivů na území Natura 2000), taktéž s možnostmi a důsledky dle bodu a.,
- c. může vyjádřit nesouhlas s konceptem územního plánu z hlediska možných negativních vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví, dále může navrhnout jeho doplnění, popřípadě navrhnout kompenzační opatření a opatření ke sledování vlivů provádění územního plánu na životní prostředí a veřejné zdraví (§ 10g odst. 2 zákona o posuzování), tzn. výrok, zda s konceptem územního plánu:

- i. souhlasí nebo,
- ii. souhlasí s podmínkami anebo,
- iii. nesouhlasí.

V případě vyhodnocení variant se může výrok lišit k jednotlivým variantám. Proto, pokud je vliv jednotlivých variant různý, doporučuji a je vhodné stanovit pořadí, ve kterém jsou jednotlivé varianty přípustné včetně navržených případných opatření, která by mohla těmto negativním (nepříznivým) vlivům předcházet, popř. je vyloučit, snížit, zmírnit nebo kompenzovat,

- d. stanoví, zda územní plán má či nemá negativní vliv na území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti (§ 45i odst. 8 zákona o ochraně přírody a krajiny a § 48 odst. 7 stavebního zákona), a to na základě vyhodnocení vlivů na území Natura 2000 (viz. také požadavky uplatněné k návrhu zadání) a spolupráce s příslušným orgánem ochrany přírody (nejlépe toho, který nevyloučil významný vliv),
- e. zhodnotí splnění dalších požadavků uplatněných k návrhu zadání.

Další kroky v procesu pořizování konceptu územního plánu, které se odehrávají již po vydání stanoviska dotčeného orgánu

§ 48 odst. 5 stavebního zákona
Pokud by vznikl během projednávání konceptu rozpor postupuje se podle § 136 odst. 6 správního řádu.

§ 48 odst. 6 stavebního zákona
Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území je projednáno Radou pro udržitelný rozvoj území, která sdělí své vyjádření k vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území s doporučením jedné varianty. Toto vyjádření nemá žádný vztah ani vliv na stanovisko dotčeného orgánu k vyhodnocení vlivů. Pro příslušný dotčený orgán se může jednat o poradní hlas stejně jako pro pořizovatele.

Ad 3. d.

§ 48 odst. 7 stavebního zákona a § 45i odst. 8 zákona o ochraně přírody a krajiny

Pokud příslušný úřad (krajský úřad odbor „životního prostředí“) ve svém stanovisku dotčeného orgánu (podle § 10i a § 22 zákona o posuzování)

k vyhodnocení vlivů na životní prostředí stanoví, že územní plán má negativní vliv na území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti (§ 48 odst. 7 stavebního zákona a § 45i odst. 8 zákona o ochraně přírody a krajiny) a tento negativní vliv nebyl předmětem posouzení zásad územního rozvoje a tudíž ani předmětem jejich projednávání, postupuje se podle § 37 odst. 5 stavebního zákona obdobně.

To znamená, jestliže má negativní vliv a neexistuje alternativní řešení bez tohoto negativního vlivu anebo alespoň s menším negativním vlivem, lze koncept, resp. návrh pokynů pro zpracování návrhu územního plánu přijmout (resp. schválit zastupitelstvem obce) jen z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu (který se má prokázat hlavně během veřejného projednávání konceptu) a jen tehdy, byla-li přijata kompenzační opatření k zajištění ochrany a celistvosti území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti (**Přesná podoba těchto kroků není v současné době zcela zřejmá.**), dohodnutá s Ministerstvem životního prostředí. Toto ministerstvo informuje o kompenzačních opatřeních Komisi.

Pro prioritní stanoviště a druhy jsou zákonná ustanovení ještě přísnější. Jde-li o negativní vliv na lokalitu s prioritními typy stanovišť nebo s prioritními druhy, lze koncept, resp. návrh pokynů pro zpracování návrhu územního plánu přijmout jen z důvodů veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti, nebo příznivých důsledků nesporného významu pro životní prostředí. Jiné naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu mohou být důvodem k přijetí návrhu jen na základě stanoviska Komise.

§ 49 stavebního zákona

Tento paragraf je myslím naprosto jasný. Pokyny se již nedohodují s dotčenými orgány, ale předkládají se rovnou zastupitelstvu obce ke schválení. V této chvíli nemůže dotčený orgán do pořizování územního plánu přímo zasáhnout.

(1) Na základě výsledku projednání konceptu územního plánu zpracovává pořizovatel ve spolupráci

s určeným zastupitelem návrh pokynů pro zpracování návrhu územního plánu, včetně návrhu rozhodnutí o výběru výsledné varianty řešení.

- (2) K návrhu pokynů pro zpracování návrhu územního plánu pořizovatel připojí odůvodnění, které obsahuje zejména
- vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území,
  - vyhodnocení souladů se stanovisky dotčených orgánů, stanoviskem krajského úřadu, popřípadě s výsledky řešení rozporů, politikou územního rozvoje a územně plánovací dokumentací vydanou krajem,
  - zdůvodnění výběru varianty řešení s přihlédnutím k vyhodnocení vlivů variant na udržitelný rozvoj území,
  - vyhodnocení, jak byly zohledněny námítky a připomínky.
- (3) Pokyny pro zpracování návrhu územního plánu schvaluje zastupitelstvo obce.

Návrh

Na základě ustanovení § 43 odst. 4 stavebního zákona se územní plán vydává formou opatření obecné povahy podle správního řádu.

Opatření obecné povahy je obecně upraveno v §§ 171–174 správního řádu (zejména řízení o návrhu opatření obecné povahy, jeho vydání a přezkoumání). Správní řád dává institutu opatření obecné povahy kostru, kterou je možno v zákonných mezích specifikovat, doplňovat speciálními ustanoveními zvláštního zákona, samozřejmě s respektováním obecné úpravy.

Této možnosti využili tvůrci stavebního zákona a poslední etapa pořizování, tj. návrh územního plánu, je projednávána na rozšířené a upřesněné kostře institutu opatření obecné povahy.

Projednávání návrhu územního plánu je rozděleno do dvou etap:

- společné jednání o návrhu územního plánu,
- řízení o územním plánu.

SPOLEČNÉ JEDNÁNÍ O NÁVRHU ÚZEMNÍHO PLÁNU

Jedná se o jednání, jehož se účastní pouze dotčené orgány, krajský úřad, obec, pro kterou se územní plán pořizuje, a sousední obce. V této fázi jsou v mnohém jednotlivé kroky dotčeného orgánu podobné těm v konceptu.

Příslušný úřad (krajský úřad, odbor „životního prostředí“), tj. dotčený orgán z hlediska zákona o posuzování:

1. dostává oznámení o společném jednání o návrhu územního plánu

(§ 50 odst. 2 stavebního zákona, citují: „Pořizovatel oznámí místo a dobu konání společného jednání o návrhu územního plánu nejméně 15 dnů předem jednotlivě dotčeným orgánům, krajskému úřadu, obci, pro kterou je územní plán pořizován, a sousedním obcím.“).

2. musí (dle § 50 odst. 2 stavebního zákona):

a. uplatnit své stanovisko do 30 dnů ode dne společného jednání

nebo

b. doložit nejpozději při společném jednání závažné důvody, pro které se mu lhůta pro uplatnění stanoviska prodlužuje nejdéle o 30 dnů. V této prodloužené lhůtě pak může uplatnit své stanovisko. (Stavební zákon ukládá pořizovateli, že o prodloužení lhůty nerozhoduje, ale v případě závažných důvodů ji akceptuje.)

3. ve svém stanovisku k návrhu územního plánu, jehož součástí

je vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území (v případě, že nebyla splněna podmínka v § 50 odst. 1 stavebního zákona anebo pokud v návrhu územního plánu jsou vymezeny plochy nebo koridory, které nebyly vyhodnoceny v konceptu), jehož částmi jsou vyhodnocení vlivů na životní prostředí (dle přílohy č. 5 vyhlášky č. 500/2006 Sb. a dle přílohy stavebního zákona) a vyhodnocení vlivů na území Natura 2000 (dle přílohy č. 5 vyhlášky č. 500/2006 Sb.):

a. zhodnotí (dle § 10i odst. 3 zákona o posuzování), zda vyhodnoce-

ní vlivů na životní prostředí obsahuje náležitosti podle přílohy stavebního zákona. V případě, že neobsahuje, je oprávněn požadovat jeho dopracování. Slovo dopracování je nutno chápat ve významu:

- požadovat doplnění „drobných“ nedostatků,
- požadovat úplné přepracování vyhodnocení, v tomto případě je otázkou dalšího dohodování, co tento nesouhlas s návrhem znamená. Dle mého názoru by mělo být vyhodnocení přepracováno a příslušná etapa, zde návrh územního plánu, znovu projednána. Takovému konfliktu by bylo vhodné předejít a proto doporučuji pořizovateli a dotčenému orgánu (příslušnému úřadu) včasnou vzájemnou komunikaci a např. přizvání příslušného pracovníka dotčeného orgánu ke kontrole při přebírání návrhu od projektanta. Tato spolupráce by měla být uplatněna i při vyhodnocení vlivů na území Natura 2000. Apeluji na pořizovatele zejména s odkazem na § 4 odst. 2 stavebního zákona – „orgány územního plánování postupují ve vzájemné součinnosti s dotčenými orgány“.

b. zhodnotí, jak byly splněny požadavky uplatněné ve stanovisku k návrhu zadání, popř. též ke konceptu – na obsah a rozsah vyhodnocení včetně požadavku na varianty, (včetně zhodnocení splnění případných požadavků na vyhodnocení vlivů na území Natura 2000), taktéž s možnostmi a důsledky dle bodu a.,

c. může vyjádřit nesouhlas s návrhem územního plánu z hlediska možných negativních vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví, dále může navrhnout jeho doplnění, popřípadě navrhnout kompenzační opatření a opatření ke sledování vlivů provádění územního plánu na životní prostředí a veřejné zdraví (§ 10g odst. 2 zákona o posuzování), tzn. výrok, zda s návrhem územního plánu:

- souhlasí nebo,
- souhlasí s podmínkami anebo,
- nesouhlasí.

V případě, že součástí návrhu je „nová“ plocha či koridor, včetně „nové“ varianty neprojednané a nevyhodnocené v konceptu, musí být zpracováno vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj. Vyhodnocení „nových“ ploch a koridorů musí být komplexně zapracováno do původního vyhodnocení, které bylo součástí konceptu včetně případného porovnání s variantami vyhodnocenými v konceptu. Dotčený orgán pak může vydat stanovisko nové, odlišné od stanoviska ke konceptu.

- d. stanoví, zda územní plán má či nemá negativní vliv na území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti (§ 45i odst. 8 zákona o ochraně přírody a krajiny a § 50 odst. 4 stavebního zákona), a to na základě vyhodnocení vlivů na území Natura 2000 (viz. také požadavky uplatněné k návrhu zadání, popř. stanovisko ke konceptu) a spolupráce s příslušným orgánem ochrany přírody (nejčastěji toho, který nevyloučil významný vliv),
- e. zhodnocení splnění dalších požadavků uplatněných k návrhu zadání, popř. konceptu.

Ad 3. d.

§ 50 odst. 4 stavebního zákona a § 45i odst. 8 zákona o ochraně přírody a krajiny

Pokud příslušný úřad (krajský úřad, odbor „životního prostředí“) ve svém stanovisku dotčeného orgánu k návrhu územního plánu dle bodu 3 odstavce d. (podle § 10i a § 22 zákona o posuzování) stanoví, že územní plán má negativní vliv na území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti (§ 50 odst. 4 stavebního zákona a § 45i odst. 8 zákona o ochraně přírody a krajiny) a tento negativní vliv nebyl předmětem posouzení zásad územního rozvoje a tudíž ani předmětem jejich projednávání, postupuje se podle § 37 odst. 5 stavebního zákona obdobně, jestliže tak nebylo učiněno u konceptu územního plánu.

To znamená, jestliže má negativní vliv a neexistuje alternativní řešení bez tohoto negativního vlivu anebo alespoň s menším negativním vlivem, lze návrh územního plánu přijmout (resp. vydat zastupitelstvem obce) jen z naléhavých důvodů převažujících

cího veřejného zájmu (který se má prokázat hlavně během projednávání územního plánu) a jen tehdy, byla-li přijata kompenzační opatření k zajištění ochrany a celistvosti území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti, (**Přesná podoba těchto kroků není v současné době zcela zřejmá.**) dohodnutá s Ministerstvem životního prostředí. Toto ministerstvo informuje o kompenzačních opatřeních Komisi.

Pro prioritní stanoviště a druhy jsou zákonná ustanovení ještě přísnější. Jde-li o negativní vliv na lokalitu s prioritními typy stanovišť nebo s prioritními druhy, lze návrh územního plánu přijmout jen z důvodů veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti, nebo příznivých důsledků nesporného významu pro životní prostředí. Jiné naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu mohou být důvodem k přijetí návrhu jen na základě stanoviska Komise.

§ 51 odst. 3 věta poslední stavebního zákona

Pokud by vznikl během společného jednání o návrhu územního plánu rozpor postupuje se podle § 136 odst. 6 správního řádu.

§ 50 odst. 3 stavebního zákona

Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území projedná Rada obcí, která sdělí své vyjádření k vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území sdělí do 30 dnů od předložení podkladů. Toto vyjádření nemá žádný vztah ani vliv na stanovisko dotčeného orgánu k vyhodnocení vlivů. Pro příslušný dotčený orgán se může jednat o poradní hlas stejně jako pro pořizovatele.

Od projednání návrhu v Radě obcí je možné upustit, pokud projednala koncept územního plánu a návrh územního plánu obsahuje variantu, kterou doporučila.

§ 51 stavebního zákona

Upravuje posouzení návrhu územního plánu krajským úřadem (dříve nadřízený orgán územního plánování) na základě návrhu územního plánu a zprávy o projednání návrhu územního plánu. Tato zpráva dle § 12 vyhlášky č. 500/2006 Sb. obsahuje mimo jiné:

- a) sdělení, jak byly zohledněny výsledky vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, pokud bylo požadováno v zadání územního plánu,
- b) sdělení, jak bylo zohledněno stanovisko Komise v případě negativních vlivů územního plánu na lokalitu s prioritními typy stanovišť nebo s prioritními druhy²,
- c) vyjádření Rady obcí, pokud bylo vydáno a stanovisko pořizovatele, jak bylo toto vyjádření zohledněno.

Po tomto posouzení zajistí pořizovatel úpravu územního plánu a to na základě výsledků společného jednání, zprávě o projednání návrhu územního plánu a stanoviska krajského úřadu dle § 51 stavebního zákona.

ŘÍZENÍ O ÚZEMNÍM PLÁNU

Stavební zákon vychází ze zásady, že do řízení o územním plánu vstupuje návrh územního plánu již projednaný a dohodnutý s dotčenými orgány (v případě rozporů dle § 136 správního řádu), a na základě toho také upravený. Celý průběh řízení o upraveném a posouzeném návrhu územního plánu (jako návrhu opatření obecné povahy) je obsažen v § 52 stavebního zákona. Hned věta první v odstavci 1 nařizuje veřejné projednání o upraveném a posouzeném návrhu územního plánu včetně odkazu na § 172 odst. 3 správního řádu.

Příslušný úřad (krajský úřad, odbor „životního prostředí“), tj. dotčený orgán z hlediska zákona o posuzování:

- 1. dostává nejméně 30 dnů předem oznámení o veřejném projednání o upraveném a posouzeném návrhu územního plánu** (§ 52 odst. 1 stavebního zákona, cituji: „O upraveném a posouzeném návrhu územního plánu se koná veřejné projednání^{(21)*}. Pořizovatel zajistí, aby po dobu 30 dnů ode dne doručení veřejné vyhlášky byl návrh územního plánu vystaven k veřejnému nahlédnutí u pořizovatele a v obci, pro kterou územní plán pořizuje. K veřejné-

mu projednání přizve jednotlivě obec, pro kterou je územní plán pořizován, dotčené orgány a sousední obce, a to nejméně 30 dnů předem.“).

2. musí (dle § 52 odst. 3 stavebního zákona) uplatnit na závěr veřejného projednání své stanovisko k připomínkám a námitkám vzneseným k upravenému a posouzenému návrhu územního plánu, jinak se k němu nepřihlíží. Tyto připomínky a námitky mohou být uplatněny nejpozději při veřejném projednání.

3. se ve svém stanovisku k připomínkám a námitkám vyjadřuje jen a pouze k těmto připomínkám a námitkám k upravenému a posouzenému návrhu územního plánu. Neúčast na veřejném projednání anebo neuplatněná stanoviska znamenají souhlas s námitkami v tomto případě již záleží

pouze na pořizovateli, jak navrhne rozhodnout o námitkách, resp. jak se vypořádá s připomínkami. Stavební zákon mlčky předpokládá, že pořizovatel bude mít na veřejném jednání všechny připomínky a námitky včetně těch, které byly uplatněny v zákonné lhůtě před veřejným projednáním. Doporučuji dotčenému orgánu prověřit tuto skutečnost dotazem vzneseným na veřejném projednání.

Pokud se některá fáze projednávání návrhu územního plánu nebude opakovat (viz § 53 odst. 2, 3 stavebního zákona), končí zde pro dotčený orgán pořizování územního plánu.

Na základě § 165 pořizovatel zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup údaje o vydaném územním plánu a místech, kde je možné do této územně plánovací dokumenta-

ce a do její dokladové dokumentace nahlížet; toto oznámí dotčeným orgánům jednotlivě. Pořizovatel rovněž zveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup zastupitelstvem obce schválenou zprávu o uplatňování územního plánu.

Dotčený orgán má dále již jen pravomoc svěřenou mu stavebním zákonem v § 4 odst. 5 kontrolovat dodržování podmínek uplatněných ve svém stanovisku, které se staly součástí opatření obecné povahy nebo jiného úkonu orgánu územního plánování.

*Ing. Vlastimil Smítka
Oddělení SEA
Odbor posuzování vlivů na životní prostředí a IPCC
Ministerstvo životního prostředí*

Praktické implementace principů udržitelného rozvoje v územním plánování Anglie a Německa

Úvod

Nový stavební zákon ustanovil kromě jiného povinnost vyhodnotit vlivy plánů a rozvojových programů na udržitelný rozvoj území. Tento požadavek vychází ze směrnice 2001/42/ES (*EC Directive on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment*). Cílem výzkumné práce, kterou na Ústavu urbanismu FA ČVUT zpracovával tým pod vedením prof. Karla Maiera, bylo ověřit praxi v aplikování principů udržitelného rozvoje v územním plánování evropských zemí.

Řešitelský tým přitom vycházel z rozrůzněnosti přístupů k plánování v Evropě, která je zapříčiněna historickými a kulturními danostmi, geografickými podmínkami, tradicemi ve využívání pozemků, stupněm urbanizace, ekonomickou situací a politickým či ideologickým směřováním.

Obecně lze v Evropě charakterizovat čtyři základní přístupy nebo tradice plánování.

První je regionálně hospodářský přístup. Územní plánování má velice široký záběr. Týká se to hlavně Francie a částečně Portugalska. U Francie hraje důležitou roli i urbanistické řešení (urban design).

Druhý je všeobecný integrovaný přístup, v Dánsku popisován jako „framework management“. V tomto případě je územní plánování velice systematizované ve struktuře dalších plánů od celostátní po místní úroveň. Více než ekonomické aspekty se sleduje koordinace v území (Holandsko). Tento systém vyžaduje so-

fistikované instituce a mechanismy a značný politický zájem na plánování. V těchto zemích jsou typické velké veřejné investice.

V severovýchodních zemích se plánování odehrává v obcích s vazbou na centrum, v Německu a Rakousku je to podobné, přičemž je zde výrazný vliv spolkových zemí.

Třetí je plánování využití území (land use management). Typickým představitelem je Británie. Zde jde především o kontrolu funkčního využití a jeho změnu. Většinu práce vykonávají místní úřady, přičemž centrální vláda má dohled. Podobný systém měla Belgie a Irsko, i když nyní se obě země spíše orientují na všeobecný přístup.

Poslední je čtvrtý tzv. urbanistický přístup, ve kterém je patrný silný vliv urbanismu (urban design, Städtebau) jako tvorby měst, vliv architektury a důraz na stavební řízení (building control). Tento přístup je charakteristický pro středomořské země. V nich existují přísná regulace v zónách a řada prováděcích vyhlášek. Zákony a normy však nejsou dobře provázány a zakotveny, rovněž je zde menší politická vůle k jejich dodržování, jak ze strany státu, tak veřejnosti. Tyto systémy jsou proto méně účinné.

Všechny členské země EU přejaly princip udržitelného rozvoje do svých národních právních úprav územního plánování. Princip udržitelného rozvoje v rozhodování o územním rozvoji se přitom aplikuje ve dvou odlišných polohách:

- Hodnocení strategií a (územních) plánů *ex ante*; v územním/prostorovém plánování jako součást ne-

bo jako protipól přípravy příslušné dokumentace. Toto hodnocení se provádí jako odhad (odtud anglické pojmenování *assessment*) budoucích důsledků vyplývajících z realizace zamýšlených akcí plánu respektive strategie.

- Hodnocení *ex post* na základě monitorování vývoje jednotlivých indikátorů/ukazatelů udržitelnosti. Toto hodnocení se provádí zpravidla periodicky v předem stanovených intervalech. Na rozdíl od hodnocení *ex ante* může hodnocení *ex post* využívat kvantitativních metod.

V této stati přiblížíme situaci v Německu a Anglii, jako příklady pojetí problematiky udržitelného rozvoje vrs. plánování ve dvou různých plánovacích systémech. (Obsah stati se liší od příspěvku předneseného na konferenci.)

Anglie důsledně vychází z dokumentů EU a aplikuje je v plánování a rozhodování o územním rozvoji na všech úrovních. Poměrně centralizovanému systému (územního) plánování odpovídá i spíše shora dolů rozpracovávaný systém aplikace principů udržitelného rozvoje.

Udržitelný rozvoj je nedílnou součástí reformní politiky Spolkové vlády Německa, která se dotýká všech oblastí národohospodářským plánováním počínaje, přes daňové zákony, vzdělání a výzkum až energetiky a nové orientace zemědělství.

1. Hodnocení strategií a plánů

1.1 Hodnocení strategií a plánů ex ante

Ve všech sledovaných členských zemích EU je součástí hodnotícího procesu nástrojů územního plánování hodnocení vlivů strategií a plánů prostorového/územního rozvoje (Strategic Environmental Assessment, SEA) podle směrnice 2001/42/ES. Způsob, jímž je princip udržitelného rozvoje v územním/prostorovém plánování uplatňován, není směrnicemi EU upraven.

K tomu, aby každý nově připravovaný místní nebo regionální prostorový/územní plán směřoval k udržitelnému rozvoji, slouží *ex ante* odhad/posouzení udržitelnosti v konceptu plánu a následný (během platnosti plánu) monitoring významných účinků tak, jak byly stanoveny v procesu odhadu udržitelnosti.

V Anglii i v Německu se sledování udržitelnosti integruje do procesu zpracování územně plánovací dokumentace (SEA popřípadě SA je součástí přípravy územního plánu či rozvojové strategie).

V Anglii na úrovni operativního rozhodování o konkrétních projektech – územním řízení, řízení o plánovacím povolení – se komplexní posuzování důsledků na udržitelnost provádí pouze u vybraných projektů jako odhad jejich důsledků na životní prostředí (Environmental Impact Assessment, EIA). Spojené království je také nejdále ze všech zemí EU v komplexním posuzování důsledků konkrétních projektů na udržitelnost ve smyslu všech tří pilířů. „Rozšířená“ podoba SEA pod názvem SA (Sustainability Assessment) se provádí též na některé rozsáhlejší projekty.

V Německu je SEA plně integrována do procesu prostorového/územního plánování. SEA je předepsána zákonem o posuzování vlivu na životní prostředí (UVP) pro všechny plány a programy v něm vyjmenované, tj.

včetně územních plánů a regulačních plánů. V případě územních a regulačních plánů mohou spolkové země upravit proces schvalování dokumentace SEA a plánu tak, aby se zabránilo duplicitám. Je rovněž možné v případě změn plánů a programů anebo u regulačních plánů od SEA upustit, pakliže zvláštní studie (Vorprüfung) nepotvrdí její nezbytnost. Jsou-li plány posouzeny a vyvolá-li investiční záměr dodatečně nové vlivy na životní prostředí, posuzují se pouze tyto nové vlivy, nikoli celá SEA znovu (§ 17, čl. 3).

Na úrovni Německa se SEA v plánování provádí na úrovni státu (Raumordnung des Bundes), spolkových zemí (Raumordnungsplan für das Landesgebiet) nebo regionů – regionální plány (Regionalplan). Povinnost je i u územních plánů a regulačních plánů obcí (viz příloha 3 zákona).

1.2 Monitoring a hodnocení udržitelnosti vývoje ex post

Monitoring udržitelnosti územního rozvoje zavedly všechny členské země EU na národní, regionální a lokální úrovni v souladu se směrnicí 2001/42/ES v pravidelných (ročních, dvouletých, výjimečně pětiletých) cyklech.

K tomu, aby bylo možno takto na základě monitoringu hodnotit udržitelnost vývoje, stanoví se soustavně sledované a jednotně stanovené ukazatele/indikátory, které mají vypovídací hodnotu o předmětu sledování z hlediska udržitelnosti, jejichž časové řady jsou tedy nositeli potřebné informace. Takto se z hlediska územního/prostorového plánování získá potřebná zpětná vazba o důsledcích přijatých rozhodnutí. Informaci z této zpětné vazby lze použít pro případnou korekci plánu. Jednotnost ukazatelů/indikátorů ve větším územním celku (v rámci celého státu popřípadě EU) umožňuje vzájemné porovnání mezi různými celky (městy, regiony, zeměmi), tzv. *benchmarking*. Tohoto postupu se s úspěchem používá například v případě iniciativy Evropských společných indikátorů

ECI pro města, začleněná v síti monitorujících měst.

Ve Spojeném království ke sledování udržitelnosti rozvoje v (územním) plánování na celostátní úrovni slouží řada tzv. „rámcových ukazatelů“. Na ně navazují ukazatele sledované na regionální úrovni: ty se sestávají ze společných závazných „jádrových“ ukazatelů a dalších ukazatelů odvozených z příkladů, jež jsou uvedeny v celoanglické směrnicí. Také pro místní plány jsou předepsány ukazatele, odpovídající v principu pojetí ukazatelů pro regionální úroveň.

Spojené království má přímé institucionální propojení mezi orgány, které zodpovídají za provádění monitoringu a orgány, které shromažďují potřebná data (statistika, rezortní informační systémy).

Spolková vláda Německa přijala v roce 2002 strategii udržitelného rozvoje v dokumentu „Perspektivy pro Německo“ s 21 cíli a indikátory. Stav problematiky se vyhodnocuje každé dva roky. V roce 2004 vyšla první průběžná hodnotící bilance. Monitoring se provádí také na úrovni spolkových zemí a municipalit, pakliže mají zaveden systém indikátorů.

2. Institucionální prostředí týkající se udržitelného rozvoje

2.1 Předpisy

Evropské země, pokud nemají legislativu upravenou během posledních tří až pěti let, s definicí termínu udržitelného rozvoje výslovně nepracují. Zákony operují s termíny „životní prostředí“, „lidská činnost“, „zemský povrch, nerosty, voda, ovzduší, živočišstvo, rostlinstvo a klima“, „hospodářství“ apod. Všechny tři základní složky udržitelného rozvoje jsou takto v tomto pojetí obsaženy.

Přímou definici termínu udržitelného rozvoje obsahuje ve Spojeném království i zákon o územním plánování a vyvlastňování (Planning and Compulsory Purchase Act, 2004). Zákon stanoví, že „pořizovatel musí postupovat tak, aby plán přispěl k dosažení udržitelného rozvoje“. Evropská směrnice 2001/42/ES byla přenesena do britského právního systému předpisem Environmental Assessment of Plans and Programmes Regulations, 2004.

Principy udržitelného rozvoje byly do územního plánování v Německu vneseny především zákonem o posuzování vlivů na životní prostředí (UVP – Gesetz) a strategií „*Perspektiven für Deutschland*“. Stavební zákon požadavky na vyváženost ekonomických, sociálních a ekologických pilířů obsahuje, i když pojem „udržitelný rozvoj“ nepoužívá.

Řízením a koordinací úkolů souvisejících s požadavky udržitelného rozvoje se v Německu zabývá několik institucí. Nejvýše stojí parlamentní výbor udržitelného rozvoje (Parlamentarische Beirat für Nachhaltige Entwicklung), který převzal praktickou stránku národní strategie. K dalším patří Výbor státního sekretáře pro udržitelný rozvoj (Staatssekretärsausschuss für Nachhaltige Entwicklung), tzv. „Zelený kabinet“, dále Lokale Agenda 21 a početné podnikatelské subjekty, které spojují ekonomické cíle se sociální a ekologickou odpovědností.

2.2 Zdroje politiky udržitelného rozvoje

2.2.1 Aplikace udržitelnosti rozvoje v strategických dokumentech

Obě země mají, vzhledem k tomu, že problematika je v pojetí udržitelného rozvoje relativně nová a z důvodů komplikovaného legislativního procesu, ošetřenu aplikací udržitelného rozvoje v různých strategických dokumentech, jejichž vypracování a schválení je na vládní úrovni.

dokument	země	rok přijetí	název
národní plány a strategie	Spojené království	1999, 2005	<i>UK Government Sustainable Development Strategy: Securing the Future</i> a další dílčí strategie
	Německo	2002	<i>Perspektiven für Deutschland</i>

Tab. 1: Přehled strategických dokumentů na celostátní úrovni

země	regionální	lokální
Spojené království	mají všechny regiony	má mnoho municipalit, využívají ECI, vazba na AG 21
Německo	mají všechny spolkové země	mají některé obce, často formou LA 21

Tab. 2: Přehled existence strategických dokumentů na regionální a lokální úrovni

V Anglii existuje vícero strategických dokumentů. Každý státní orgán ve Spojeném království má vlastní zodpovědnost za vlastní strategii. Současně se ale akceptuje nezbytnost periodicky vyhodnocovat, jak si země v této věci počíná. Vyhodnocení rámcových ukazatelů za Spojené království je každoročně publikováno.

O postupu realizace vládní strategie je podávána zpráva využívající všech rámcových ukazatelů a některých dalších ukazatelů týkajících se prioritních oblastí uvedených ve strategii. Na celostátním základě již pracuje Komise udržitelného rozvoje. Tato komise spolupracuje s Ministerstvem životního prostředí tak, aby obě instituce samy o sobě i společně účinně přispívaly k udržitelnému rozvoji.

Německá národní strategie udržitelného rozvoje „*Perspektiven für Deutschland*“ obsahuje obecné cíle dlouhodobě udržitelného rozvoje. Její propojení s územním plánováním je nepřímé. Strategie navíc není závazná, ale je referenčním dokumentem, který definuje pojmy vymezující udržitelný rozvoj. Byla schválena Spolkovou vládou v roce 2002. V roce 2004 vyšla první zpráva o plnění programu.

Strategie se chápe jako proces, nikoli jako dokument. Německá cesta je založena silně na pěstování spoluodpovědnosti občanů, na jejich participaci a na tradičně silném ekologickém uvědomění Němců. Cílem je zapojit do diskuse co nejširší

okruh aktérů počínaje státními institucemi, přes občanská sdružení, církve, obce, odborné komory, vysoké školy apod.

2.2.2 Strategické dokumenty na regionální a lokální úrovni

V Anglii existuje celá řada regionálních dokumentů (např. The Sustainable Communities Plan: *Building for the Future* (2002) – Plán pro udržitelná společenství: Budování pro budoucnost (2002) a navazující dokumenty pro každý region Anglie [ODPM*], *Sustainability Appraisal of Regional Spatial Strategies and Local Development Frameworks* (2005) – Hodnocení udržitelnosti Regionálních prostorových strategií a Rámců místního rozvoje (2005) [ODPM]). Většina je navzájem provázána tak, aby výsledky byly porovnatelné za celou zemi.

Většina spolkových zemí Německa má svůj vlastní systém indikátorů. To ovšem ztěžuje porovnávání údajů. Proto nabízí *Agentur für Nachhaltigkeit* (Agentura pro udržitelnost) systém indikátorů pro používání na lokální úrovni (<http://www.indikatorenportal.net/>). Agentura vydala katalog „*Města budoucnosti*“, ve kterém jsou popsány na základě praktických zkušeností ověřených v asi 50 městech hlavní indikátory. Hlavním kritériem byla jejich uchopitelnost a praktické využití.

*) Office of the Deputy Prime Minister – Úřad zástupce ministerského předsedy

	národní	regionální/spolkové země	lokální
Anglie	s	s	s
Německo	s	s	s

Tab. 3: Využití indikátorů na jednotlivých úrovních
s – systematický sběr indikátorů, jejich svázání s kritérii a cíli udržitelného rozvoje a jejich aplikace

země	orgán odpovědný za monitoring	periodicita monitoringu
Anglie	DEFRA Department for Environment, Food and Rural Affairs Regionální úřady prostorového plánování Místní plánovací úřady	pravidelně, každoročně
Německo	spolková vláda prostřednictvím výboru (tzv. Zelený kabinet)	dva roky

Tab. 4: Monitoring indikátorů

3. Indikátory udržitelného rozvoje

Anglie i Německo deklarují cíle udržitelného rozvoje spolu s indikátory, jejichž úlohou je vyhodnocovat plnění předem definovaných cílů.

3.1 Indikátory na celostátní úrovni

Příklad indikátoru a jeho zobrazení: Podíl podlahové plochy postavené v letech 2001–2003 ve Spojeném království

Zdroj: Ordnance Survey, Crown, 2004.

Indikátory udržitelného rozvoje byly nejdříve vytvořeny v rámci jednotlivých sektorů, zejména sektoru životního prostředí.

V Anglii je pravděpodobně nejvíce propracována vertikální standardizace indikátorů, kde je na celostátní úrovni vytvořena sada rámcových ukazatelů, částečně závazných a částečně směrných pro regionální a lokální úroveň.

Příklady indikátorů z Anglie, <http://www.communities.gov.uk/>

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

HLAVNÍ CÍL

Zlepšit celkovou vzdělanost a dovednosti obyvatelstva

INDIKÁTOR

Kvalifikace mladých lidí

PODROBNÁ KRITÉRIA

PRO ROZHODOVÁNÍ

Zlepší se kvalifikace mladých lidí?
Zlepší se kvalifikace a dovednosti dospělých?

PODROBNÝ INDIKÁTOR

Kvalifikace v 19 letech
16ti letí bez kvalifikace
Podíl 15ti letých na školách s dobrým prospěchem
Vzdělání dospělých
Podíl ekonomicky aktivních s kvalifikací

EKONOMICKÝ PILÍŘ

HLAVNÍ CÍL

Podpořit místní a do obce směřující investice

INDIKÁTOR

Podíl investic na HDP

PODROBNÁ KRITÉRIA

PRO ROZHODOVÁNÍ

Podpoří se místní podniky?
Zpřístupní se pozemky pro rozvoj podnikání?

země	zdroj indikátorů	popis indikátorů	odpovědná instituce	závaznost sledování a aplikace pro regionální nebo lokální úroveň
Spojené království	Úřad zástupce ministerského předsedy Office of the Deputy Prime Minister – ODPM	sada rámcových ukazatelů	Úřad zástupce ministerského předsedy	předepsané pro celé Spojené království
	DEFRA – Ministerstvo životního prostředí, výživy a venkova: Předepsané ukazatele pro regionální prostorové strategie	sada závazných „jádrových“ indikátorů/ukazatelů pro regionální prostorové strategie (Anglie)	regionální úřady prostorového plánování v Anglii	předepsané pro hodnocení regionálních prostorových strategií
	roční zprávy o udržitelnosti vypracované jednotlivými regionálními úřady prostorového plánování v Anglii	(další) významné ukazatele udržitelnosti	regionální úřady prostorového plánování v Anglii	na celoanglické úrovni příklady, podle nich si každý region vypracuje vlastní ukazatele pro hodnocení regionálních prostorových strategií
	DEFRA – Ministerstvo životního prostředí, výživy a venkova: předepsané ukazatele pro místní rozvojové rámce	sada předepsaných indikátorů/ukazatelů pro místní rozvojové rámce (Anglie)	místní plánovací úřady po celé Anglii	předepsané pro hodnocení místních rozvojových rámců (Anglie)
	ECI (Evropské společné ukazatele)	konkretizace ECI	všechny místní úřady (města a distrikty)	doporučené

Tab. 5: Uplatňované indikátory v Anglii

PODROBNÝ INDIKÁTOR

Nové podniky a ukončené podnikání

Obrat a počet zaměstnanců místních podniků

Dostupnost pozemků pro pracovní příležitosti

Počet vydaných územních rozhodnutí pro stavby pro podnikání

EKOLOGICKÝ PILÍŘ

HLAVNÍ CÍL

Snížit dopady dopravy na životní prostředí

INDIKÁTOR

Průměrná doba cesty podle účelu

PODROBNÁ KRITÉRIA

PRO ROZHODOVÁNÍ

Sníží se objem dopravy?

Sníží se počet dopravních nehod?

Zvýší se podíl cest vykonaných jinak než auty?

PODROBNÝ INDIKÁTOR

Dopravní zátěž na silnicích, roční průměrný dopravní tok na hlavních trasách na 1000 km

Hustota zástavby

Podíl dětí, které dojíždějí na základní školu a na střední školu různými dopravními prostředky

V Německu jsou indikátory na celostátní úrovni definovány v dokumentu „Perspektivy pro Německo“, která se zaměřuje na strategii prosazování politiky udržitelného rozvoje ve společnosti, definuje cíle a jim odpovídající indikátory, udává přehled o plnění politiky udržitelnosti. Ve zvláštní kapitole se věnuje vybraným aspektům udržitelného rozvoje (stárnutí populace, spotřeba a obnovitelné zdroje energie, energetická koncepce a šetrné zacházení s půdou).

3.2 Indikátory na regionální úrovni

Viditelný dopad na systematické používání a standardizaci indikátorů na lokální úrovni má ve všech zemích EU 15 projekt Jednotných evropských indikátorů (*European Common Indicators, ECI*), který byl dobrovolně aplikován v řadě municipalit. V Anglii je aplikace Evropských společných ukazatelů ECI celoplošná. Tyto indikátory přesahují svojí aplikací doměnu územního plánování.

Uplatňování indikátorů na regionální a lokální úrovni v Anglii souvisí s mírou kompetencí, které jsou těmto úrovním delegovány.

Ukazatele sledované na regionální úrovni (regionální úřad prostorového plánování) sestávají ze společných závazných „jádrových“ ukazatelů a dalších ukazatelů odvozených z příkladů, jež jsou uvedeny v celoanglické směrnici. Jádrová sada indikátorů je povinně aplikována

každým z devíti regionů Anglie. Kromě těchto obligatorních indikátorů si každý regionální úřad vybírá ze sady významných indikátorů, které pokrývají tři pilíře udržitelného rozvoje a jsou využity pro vyhodnocování dopadů regionálních prostorových strategií.

Rovněž na lokální úrovni jsou indikátory uplatňovány systematicky. Pro místní a regionální plány jsou předepsány ukazatele, odpovídající v principu pojetí ukazatelů pro regionální úroveň. Místní plánovací úřady vypracovávají roční monitorovací zprávy o místních rozvojových rámcích (*Local Development Frameworks*). K tomu se shromažďují ukazatele/indikátory, z nichž některé jsou předepsané jako závazné.

Poměrně velmi detailní definice jednotlivých ukazatelů slouží k tomu, aby bylo možno stav udržitelnosti sledovat v časových řadách a srovnávat

pilíř udržitelnosti	hlavní ukazatel/indikátor
sociální	<ul style="list-style-type: none"> ukončené vzdělání do 25. roku věku a počet žáků prvních ročníků počet přistěhovalců s nedokončenou docházkou výdaje na pomoc rozvojovým zemím import do EU z rozvojových zemí počet bytových vtloupaní spokojenost se zdravotním stavem přírůstek stavebních a dopravních ploch/pozemků nabídka míst celodenní péče (pečovatelská služba)
ekonomické	<ul style="list-style-type: none"> zůstatek na státním účtu podíl investičních výdajů hrubý národní produkt podíl ekonomicky aktivních obyvatel podíl ročních příjmů mužů a žen výdaje na vědu a výzkum ze soukromých a státních zdrojů
ekologické	<ul style="list-style-type: none"> stav populace vybraných živočišných druhů podíl ekologické zemědělské výroby a bilance dusíkatých přebytků znečištění ovzduší emise 6 plynů dle Kjótského protokolu dopravní zátěž a podíl železnice na nákladové dopravě podíl obnovitelných zdrojů na spotřebě energie výroba energií a surovin

Tab. 7: Indikátory z dokumentu *Perspektivy pro Německo*:

země	zdroj indikátorů	popis indikátorů	odpovědná instituce	závažnost sledování a aplikace pro regionální nebo lokální úroveň
Německo	Perspektivy pro Německo	obsahuje 21 cílů a indikátorů	Vládní výbor <i>Staatssekretärsausschuss für Nachhaltige Entwicklung</i> (tzv. Zelený kabinet)	nezávazné

Tab. 6: *Fungování systému indikátorů udržitelného rozvoje v Německu*

návat jednotlivá místa a regiony. Posuzování se tedy neděje vzhledem k předem stanoveným normativům, ale spíše se srovnává v časových a místních řadách. Každý podrobný ukazatel se opírá o obecně dostupné a soustavně aktualizované, institucionálně garantované zdroje dat.

V Německu se silnou regionální samosprávou nejsou ukazatele udržitelnosti pro regionální úroveň centrálně stanoveny a jednotlivé země, regiony a lokální samosprávy mají vlastní systémy monitoringu a aplikace indikátorů v územním plánování. Němci zatím neaplikují lokální indikátory systematicky, ale v závislosti na lokální iniciativě a ve vymezení specifických problémových okruhů, které jsou pro danou lokalitu kritické.

Některá města a aglomerace si vytvářejí vlastní sady indikátorů. Pro dokreslení uvádíme příklad hanzovního města Hamburku. Hamburk, jenž je současně městem a spolkovou zemí, má v rámci svého strategického plánu vytvořený systém monitorování indikátorů (indikátory vznikly v rámci projektu HEINZ 2005) s rovnoměrným zastoupením všech tří pilířů udržitelného rozvoje.

V Hamburku se problematika udržitelného rozvoje promítla do strategického plánu „Metropole Hamburk – rostoucí město“, který si klade za cíl mj. úsporné zacházení s půdou. S plánem je spojen vlastní monitorovací systém regionálních indikátorů.

Město pořádá každoročně konferenci o udržitelném rozvoji (Hamburger Konferenz über nachhaltige Entwicklung). Konference je platformou výměny názorů mezi politiky, úředníky, akademickými pracovníky a veřejností. V mezidobí pracují pracovní skupiny a grémia, občanská sdružení.

Hamburk je členem sdružení spolkových zemí v tzv. *Bund-Länder-arbeitsgemeinschaft Nachhaltige Entwicklung*, které sdružuje příslušné ministry životního prostředí.

4. Normativy

4.1. Normativní nástroje pro zajištění udržitelného územního rozvoje

Posledním sledovaným okruhem vztahujícím se k problematice udržitelného rozvoje v území respektive ve vztahu na územní/prostorové plánování jsou normativní nástroje uplatňované pro územní/prostorové plánování s dopady do operativní úrovně rozhodování o využití území. Tyto normativní nástroje vycházejí z poznání o kritických oblastech, kde je trend vývoje v konfliktu s principem udržitelného rozvoje. Jejich účelem je v konkrétním čase a v konkrétních podmínkách prostředí zajistit změnu dosud problematického trendu. Takovéto normativy specifikují a doplňují „standardní“ zásady uplatňované v územním/prostorovém plánování, které jsou považovány za základní postuláty celé této činnosti. Proto je někdy obtížné vést jasnou dělicí čáru mezi obecnějšími předpisy a standardy platnými pro urbanistické navrhování a specifickými normativními nástroji sledujícími jednotlivé cíle vedoucí k udržitelným formám územního rozvoje.

Je logické, že tyto nástroje byly zaznamenány v Anglii, kde je sledování udržitelnosti pevně institucionálně zakotveno, jak vyplývá z výše uvedeného textu. Příklady normativů jsou uvedeny v další kapitole.

V Německu konkrétní normativy při rozhodování o územním rozvoji nejsou. Těžiště prosazování udržitelného rozvoje spočívá vedle obecných předpisů a norem sledujících jednotlivé problémové okruhy udržitelnosti v participaci obyvatel a diskusi o udržitelnosti nad jednotlivými plány.

V strategickém plánu (Strategie für Deutschland) jsou nicméně obsaženy cíle, kterých by mělo z dlouhodobého hlediska být dosaženo. Pro oblast územního plánování je to především požadavek snížit zábor volných pozemků pro výstavbu do roku 2020 na maximálně 30 ha za den. Současný úbytek ploch činí 105 ha denně! V oblasti dopravy se za cíl do roku 2020 klade snížení objemu nákladové dopravy o 5 % a osobní o 20 % oproti roku 1999. Železniční doprava se má zdvojnásobit, lodní vzrůst o 40 %.

4.2. Příklady konkrétních normativů (požadavků/směrnic) k dosažení jednotlivých cílů udržitelného rozvoje v územním plánování

Nejsystematičtější přístup k tvorbě normativů prostorového plánování pro udržitelný rozvoj byl identifikován v Anglii.

Normativy pokrývají specifické problémové okruhy územního rozvoje: počet a struktura nových bytů, obytná hustota nové bytové zástavby, podíl výstavby na brownfields, výměra ploch určených pro nezastavitelné zelené pásy, těžba štěrkopísků a zástavba v území s rizikem záplav. Normativy jsou stanovovány pro jednotlivá období (výše normativních hodnot se tedy časem mění).

Do výčtu příkladů normativů nebyly začleněny nástroje pro regulaci umístování velkých investic regionálního či vyššího významu a dopadu (například předměstská velká nákupní centra), na která se v řadě zemí vztahují zvláštní směrnice.

Normativní nástroje pro zajištění udržitelného územního rozvoje vět-

Pilíř udržitelnosti	Indikátor	Podrobný indikátor
sociální	angažovanost	počet spolků
sociální	regionální zásobování	podíl domácích jablek
ekologický	efektivita zdrojů	HPD na zabranou plochu a jednotku spotřebované energie

Tab. 8: Příklady indikátorů v Hamburku

normativ	obsah	účel
dokončené byty	Počet (čistý přírůstek počtu) bytových jednotek vzniklých novou výstavbou nebo konverzí vychází z regionální prostorové strategie (RSS) nebo místních rozvojových rámců (LDF) s cílem vyrovnat nabídku a poptávku. (i) Nové bydlení by mělo nabízet různé velikosti bytů odpovídající potřebám regionu vyjádřeným v RSS a různé typy vlastnictví, přičemž by v průměru alespoň 30 % mělo představovat ekonomicky dostupné bydlení. (ii) Vyžaduje se, aby se zlepšovala dostupnost bydlení. Dostupnost bydlení se kvantitativně sleduje především prostřednictvím poměru mezi nejnižším kvantilem cen bydlení a nejnižším kvantilem příjmů.	vyrovnat nabídku a poptávku po bydlení – kvantitativně i kvalitativně
obytná hustota	Průměrná hustota nové bytové zástavby v každém regionu musí dosahovat alespoň stanovené hodnoty pro region. Rámcová politika stanoví, že průměrná obytná hustota nové bytové zástavby má být alespoň 30 bytů/ha, v Londýně 50 bytů/ha.	zvýšit obytné hustoty, a tím snížit potřebu území
brownfields	Alespoň 60% nové bytové zástavby musí být v současně zastavěném území (brownfield) nebo musí vzniknout konverzí stávajících budov.	minimalizovat zábory, lépe využít stávající infrastrukturu, podporovat regeneraci ve městech
zelené pásy	V období 2003–2007 nesmí v regionu dojít k poklesu výměry ploch určených pro nezastavitelné zelené pásy.	zachovat zelené pásy
šterk, písky	Regionální úřady plánování podle národní směrnice o šterkopiscích (<i>National Aggregate Supply Guidelines 2003</i>) tuto směrnici uplatňují v RSS. Obdobně se koordinují potřeby stavebních materiálů v plánovacích dokumentech těžby. Koordinace nabíhá s předpokladem úplného náběhu do konce roku 2008.	zajistit dodávky šterkopísků a stavebního kameniva pro novou výstavbu v souladu s principem udržitelnosti
riziko povodní	Snížit procentní podíl výstavby povolené proti stanovisku orgánu ochrany prostředí, s výhradami týkajícími se ochrany proti povodním.	snížit počet nových staveb v území s povodňovým rizikem

Tab. 9: Příklady normativů z Anglie

šinou vznikají pro dílčí problémové okruhy související s udržitelností rozvoje, kde byl zaznamenán negativní stav nebo neudržitelný trend. Lze tedy normativní nástroje k prosazení udržitelnosti v kritických oblastech považovat za jeden z konkrétních výstupů monitoringu a hodnocení udržitelnosti rozvoje *ex post*.

Použité zdroje:

Perspektiven für Deutschland, Berlin, 2002.
Securing the Future – UK Government sustainable development strategy, HM Government, 1999.
European Common Indicators, Ambiente Italia Research Institute, 2003.

<http://euronet.uwe.ac.uk/www.sustainable-cities.org/indicators/ECI%20Final%20Report.pdf>
www.gute-Beispiele.net
www.learnline.de
<http://www.indikatoren-portal.net/>

Ing. arch. Vít Řezáč
Ústav urbanismu FA ČVUT

Hodnocení udržitelnosti: zkušenosti z Velké Británie

Úvod

Hodnocení územních plánů z hlediska životního prostředí je ve Velké Británii prováděno od roku 1992. V roce 1999 byla vydána národní metodika, doporučující rozšířit environmentální hodnocení územních plánů také o témata sociální a ekonomická a provádět tak „hodnocení udržitelnosti“. Dokument byl následně aktualizován – nejnověji v roce 2005. Podle metodiky je cílem hodnocení udržitelnosti prosazovat udržitelný rozvoj pomocí integrace a zohlednění sociálních, environmentálních a ekonomických témat při přípravě strategických dokumentů. Hodnocení udržitelnosti je pro vybrané typy strategických a rozvojových dokumentů požadováno zákonem o plánování a vyvlastnění (Planning and Compulsory Purchase Act, 2004).

Významným vstupem do existující praxe byla implementace směrnice EU o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí (SEA směrnice), což bylo provedeno přijetím nařízení o environmentálním hodnocení plánů a programů (The Environmental Assessment of Plans and Programmes Regulation, 2004).

Hodnocení udržitelnosti Regionální prostorové strategie pro Yorkshire a Humber

Region Yorkshire a Humber leží v severovýchodní části Anglie na východním pobřeží. Z hlediska rozlohy je pátým největším regionem v Anglii s více než 5 mil. obyvatel. Na území jsou velká městská centra (Bradford, Leeds, Sheffield a Hull), nicméně

více než 80 % rozlohy regionu tvoří území venkovského charakteru.

Regionální prostorová strategie byla zpracovávána v letech 2004–2006 jako celková revize předchozího strategického dokumentu. Předmětem strategie je rozvoj regionu do roku 2021 zejména v oblasti ekonomické, bydlení, dopravy a životního prostředí, nicméně předmětem řešení jsou i další témata. Dokument představuje dlouhodobou rozvojovou strategii regionu s cílem napomoci zvýšení jeho konkurenceschopnosti, naplnění potřeb bydlení a řešení problémů v oblasti dopravy a životního prostředí – obsahem není lokalizace specifických území pro rozvoj, ale zejména širší územní vymezení společně s předpokládaným pohybem obyvatel mezi jednotlivými územními celky. Strategie vytváří rámec pro rozvojové dokumenty na místní úrovni.

Strategie byla předmětem kombinovaného posouzení, zahrnující jak SEA, tak hodnocení udržitelnosti. Oba postupy jsou vyžadovány příslušnou legislativou (viz Úvod). Hodnocení bylo řízeno regionálním shromážděním („regional assembly“¹⁾), a zpracováno konzultačními firmami. Významným vstupem byla doporučení řídicí skupiny, která byla ustanovena pro účely hodnocení a jejímiž členy byly organizace a instituce s působností v oblasti sociální, ekonomické a environmentální.

1) Regionální shromáždění sdružuje jednotlivé místní úřady v regionu (celkem 22) a dalších 15 partnerů v oblasti sociální, ekonomické a environmentální. Regionální shromáždění je odpovědné za vedení regionu, odsouhlasení strategických priorit regionu, řízení přípravy Integrovaného regionálního rámce, a za schvalování klíčových regionálních strategií. Více informací na <http://www.yhassembly.gov.uk>

Hodnocení probíhalo v průběhu všech fází přípravy dokumentu, lze jej rozčlenit do následujících fází:

1. Zpracování informací ke stanovení rozsahu a obsahu posouzení („scoping“), tj. informace o environmentálním, sociálním a ekonomickém kontextu, v rámci kterého měla být Strategie navržena.
2. Hodnocení Strategie v jednotlivých fázích její přípravy, a navrhování možných způsobů jak připravit Strategii více udržitelnou a přijatelnou z hlediska životního prostředí. *Pozn.: změny Strategie jako reakce na hodnocení jsou dokumentovány v hodnotící zprávě – jak za účelem prokázání dopadů hodnocení, tak v zájmu zlepšení transparentnosti procesu přípravy Strategie.*
3. Konzultace v jednotlivých fázích přípravy nově vznikající Strategie a zpracování doprovodných hodnotících zpráv.
4. Zohlednění hodnotících zpráv a výstupů konzultací při rozhodování a poskytování informací o průběhu hodnocení.
5. Monitoring vlivů implementace Strategie.

V rámci úvodní fáze („scoping“) byla shromážděna data a informace vztahující se k regionu. Na základě jejich analýzy byly identifikovány následující hlavní problémy regionu:

- Sociální nerovnosti
- Životní styl a doprava
- Nízká ekonomická prosperita regionu (v porovnání s ostatními regiony)
- Změny klimatu
- Biodiverzita
- Kapacita a poptávka po vodě
- Produkce odpadů
- Demografické trendy (stárnutí populace)

1.	Dobrá kvalita příležitostí zaměstnání dostupných pro všechny.
2.	Podmínky pro úspěšné podnikání, ekonomický růst a investice.
3.	Příležitosti pro vzdělávání vytvářející schopnosti a kapacity populace.
4.	Podmínky a služby pro dobré zdraví.
5.	Bezpečí a bezpečnost lidí a majetku.
6.	Aktivní společnost podílející se na rozhodování.
7.	Kulturní, památkové, volnočasové a rekreační aktivity pro všechny.
8.	Místní naplnění místních potřeb.
9.	Dopravní síť maximalizující dostupnost, ale minimalizující škodlivé vlivy.
10.	Kvalitní zastavěné prostředí a efektivní modely využití území, které dobře využívají opuštěné plochy, minimalizují cestování a podporují vyvážený rozvoj.
11.	Kvalitní bydlení dostupné všem.
12.	Druhově pestré a atraktivní přírodní prostředí.
13.	Minimální úroveň znečištění – pokud jsou environmentální dopady významným důsledkem navrhované aktivity, je nutné zvážit využití EIA.
14.	Minimalizovat emise skleníkových plynů a řídit reakci na účinky klimatických změn. Pokud jsou environmentální dopady významným důsledkem navrhované aktivity, je nutné zvážit využití EIA.
15.	Uváživé a efektivní využití energií a přírodních zdrojů s minimální produkcí odpadů.

Tabulka 1: Sada cílů pro hodnocení Strategie

• Venkovská a městská krajina

Součástí stanovení rozsahu a obsahu posouzení byl také návrh sady cílů – jako základní rámec pro hodnocení Strategie (viz Tabulka 1).

Pracovní verze Strategie byla hodnocena v několika fázích pomocí sady cílů. Hodnocení v každé fázi bylo provedeno dvakrát – poprvé neformálně za účelem poskytnutí úvodních doporučení a návrhů plánovacímu týmu, kdy bylo možné Strategii upravovat a měnit, podruhé formálně pro účely konzultací a projednání se zainteresovanými organizacemi, institucemi a osobami. Každé formální hodnocení bylo shrnuto v hodnotící zprávě.

Vlastní hodnocení jednotlivých témat, oblastí a priorit navrhovaných strategií bylo prováděno pomocí následující znakově – barevné stupnice:

Důležitou součástí hodnocení byly komentáře k hodnocení, zejména v případě identifikovaných možných negativních vlivů, a návrhy zmírňujících opatření. Na základě hodnocení jednotlivých témat, oblastí a priorit byly popsány možné celkové vlivy Strategie na jednotlivé cíle.

Na základě hodnocení byly identifikovány a okomentovány potenciální negativní vlivy Strategie např.:

- Letecká doprava je nejméně udržitelná forma dopravy, zvláště

tě vzhledem ke změnám klimatu. Lze předpokládat ztrojnásobení intenzity letecké dopravy v regionu. Rozvoj letišť je podporován vládou, místní úřady vnímají letiště jako příležitost pro další rozvoj. Strategie by měla zpochybnit vládní politiku a zamezit dalšímu rozšíření letiště, nicméně tak nečiní.

- Cíle v oblasti klimatických změn nebudou pravděpodobně při zvážení současných trendů dosaženy, Strategie nejde nad rámec národních standardů pro řešení tohoto problému.

Zároveň byly popsány konkrétní projekty, navrhované Strategií, které mohou mít závažné negativní vlivy (např. rozvoj letiště a přístavu), a předpokládané kumulativní vlivy Strategie s dalšími plány a programy např. nárůst automobilové a letecké dopravy, nárůst emisí skleníkových plynů, nárůst produkce odpadů a jeho ukládání na skládky.

Shrnutí

Je zřejmé, že problematika hodnocení udržitelnosti a SEA je významným tématem nejen pro odbornou veřejnost, ale tyto procesy jsou vnímány jako důležité ze strany regionálních a místních samospráv, připravujících strategické a rozvojové dokumenty. Pro celkovou efektivitu a dopad hodnocení je rozhodující nejen vyhodnocení samotné (tj. zpracování dokumentace), ale také procesní stránka věci – tj. zejména průběžná spolupráce a komunikace se zpracovatelem strategického dokumentu, poskytování vstupů do vznikající strategie a konzultace se zainteresovanými institucemi, organizacemi a veřejností.

++	pravděpodobně velmi pozitivní vlivy
+	pravděpodobně pozitivní vlivy
0,+/-	pravděpodobně neutrální vlivy, nebo jsou pozitivní vlivy vyváženy vlivy negativními
	bez vlivu
-	pravděpodobně negativní vlivy
--	pravděpodobně velmi negativní vlivy
I	mohou nastat pozitivní nebo negativní vlivy v závislosti na způsobu implementace

Zdroje informací

Informace a dokumenty, vztahující se k hodnocení udržitelnosti a SEA ve Velké Británii, respektive k popisovanému hodnocení Regionální územní strategie pro Yorkshire a Humber lze nalézt na následujících internetových stránkách:

Regionální shromáždění Yorkshire a Humber – Regionální územní strategie (<http://www.yhassembly.gov.uk/index.cfm?routine=content&channel=YHPlan&view=summary>)

Agentura životního prostředí UK – dobrá praxe SEA (<http://www.environment-agency.gov.uk/aboutus/512398/1504325/1504417/>)

Komunity a místní vláda (<http://www.communities.gov.uk>)

Levett-Therival sustainability consultants (<http://www.levett-therival.fsworld.co.uk/>)

Použité zdroje:

Yorkshire and Humber Assembly (2005): *Sustainability Appraisal (integrating Strategic Environmental Assessment) of the Yorkshire and Humber RSS*.

Office of the Deputy Prime Minister (2005): *Sustainability Appraisal of Regional Spatial Strategies and Local Development Documents*.

Office of the Deputy Prime Minister (2005): *A Practical Guide to the Strategic Environmental Assessment Directive*.

SMITH, S. P. – SHEATE, W. R. (2001). *Sustainability appraisal of English regional plans: incorporating*

the requirements of the EU Strategic Environmental Assessment Directive. Impact Assessment and Project Appraisal: 19 (4)

THERIVEL, R. – MINAS, P. (2002). *Ensuring effective sustainability appraisal*. Impact Assessment and Project Appraisal: 20 (2)

THERIVEL, R. – WALSH, F. (2007): *The strategic environmental assessment directive in the UK: 1 year onward*. Environmental Impact Assessment Review (in press).

Mgr. Martin Smutný

Ing. Jana Hrnčířová

Mgr. Michal Musil

Ing. Jana Svobodová

*Integra Consulting Services s. r. o.,
ve spolupráci s Riki Therivel
Levett-Therival sustainability
consultants, UK*

Hodnocení vlivů rozvoje území Plzeň-Jižní město na udržitelný rozvoj

Úvod

V souvislosti se vstupem nového stavebního zákona v platnost vyvstala otázka způsobu řešení problematiky vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území. Požadavky na vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území jsou definovány v novém stavebním zákoně (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu), obsah vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území je dán přílohou č. 5 vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti.

Udržitelný rozvoj území je v novém stavebním zákoně definován jako rozvoj spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích.

Cílem vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území je vyhodnotit vlivy na vyváženost vztahu územních podmínek pro příznivé životní prostředí, hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území.

Vzhledem ke krátké praxi není dosud ustálen způsob, kterým se vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území bude provádět. Tento příspěvek si klade za cíl seznámit veřejnost s metodickým přístupem k hodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, uplatňovaným v rámci projektu Hodnocení vlivů rozvoje území Plzeň-Jižní město na udržitelný rozvoj.

Obecná charakteristika

Hodnocení vlivů rozvoje území Plzeň-Jižní město na udržitelný rozvoj je pilotní projekt, který si klade za cíl navrhnout a v praxi ověřit metodiku pro hodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území. Metodika vychází ze zahraničních zkušeností a z metodik pro posuzování vlivů na životní prostředí. Navržený metodický postup zohledňuje požadavky nového stavebního zákona (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu) včetně požadavků příslušné prováděcí vyhlášky (vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti) a legislativy pro posuzování vlivů na životní prostředí (zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění).

Důležitým rysem této metodiky je společné posouzení všech tří pilířů udržitelného rozvoje tak, aby mohly být vzaty v úvahu a hodnoceny všechny vazby mezi jednotlivými pilíři.

Vzhledem k aktuálnosti problematiky a v kontextu probíhajících diskusí mezi odbornou veřejností může tento projekt přispět do diskuse o hodnocení vlivů na udržitelný rozvoj v České republice.

Charakter vyhodnocení

Předmětem vyhodnocení je rozvoj území Plzeň-Jižní město, území o rozloze téměř 650 ha, kde si město Plzeň klade za cíl navrhnout a realizovat vznik nové, urbanisticky hodnotné městské části s pestrou skladbou funkčního využití území. V současné době je znám vítězný návrh urbanis-

tické soutěže a v nejbližších týdnech budou zahájeny práce na úpravě a dopracování vítězného návrhu dle zadání města Plzeň.

Na základě zpracované územní studie bude následně navržena změna územního plánu města Plzně.

Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území Plzeň-Jižní město není v současné fázi řešeno v mezích výše uvedených zákonů, nicméně je zpracováváno tak, aby směřovalo k naplňování legislativních požadavků nového stavebního zákona včetně prováděcích vyhlášek a legislativy pro posuzování vlivů na životní prostředí. Ve fázi přípravy změny územního plánu bude toto vyhodnocení následně modifikováno ve vyhodnocení s náležitostími dle příslušné legislativy.

Důvodem včasného zahájení posouzení již ve fázi přípravy územní studie je snaha o optimalizaci a maximální provázání procesů zpracování územní studie a hodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území. Cílem je maximální využití odborných kapacit na straně zpracovatelů územní studie a zpracovatelů vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, minimalizace zdvojení činností a vzájemná diskuse nad problémy souvisejícími s rozvojem území.

Důležitou charakteristikou vyhodnocení je významné zapojení pracovníků příslušných úřadů s působností na území města Plzně (Útvar koncepce a rozvoje města Plzně, Magistrát města Plzně, Správa veřejného statku města Plzeň, Úřad práce Plzeň, atd.) do zpracování vyhodnocení. Na počátku projektu byla ustavena pracovní skupina, která čítá cca 25 členů a je koordinována zpracovatelem vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území. Činnost pracovní skupiny

je založena na pravidelných setkávání a samostatné činnosti jednotlivých členů.

Postup vyhodnocení

Postup vyhodnocení je navržen v následujících postupových krocích:

1. Stanovení témat udržitelného rozvoje

Cílem tohoto kroku je vymezit základní rámec pro vyhodnocení.

2. Analýza vývoje jednotlivých témat udržitelného rozvoje

V rámci vybraných témat byla provedena analýza minulých trendů a popis současného stavu. Zároveň byly identifikovány skutečnosti, které určují dané trendy.

3. Výběr klíčových témat udržitelného rozvoje pro dotčené území

Na základě analýzy trendů byla vybrána témata se silnou vazbou k rozvoji dotčeného území.

4. Analýza vazeb klíčových témat k existujícím relevantním strategickým dokumentům

Ke klíčovým tématům byly vybrány relevantní cíle ze strategických dokumentů města Plzně.

5. Hodnocení vlivů plánovaného rozvoje na klíčová témata udržitelného rozvoje

Návrh územní studie bude hodnocen vzhledem k dopadům z hlediska budoucího vývoje v jednotlivých tématech.

Současný stav

V současné době je téměř dokončena analýza trendů v rámci jednotlivých témat včetně určení determinant (tj. skutečností, které určují popsání trendů). Na základě analýzy trendů byla formulována doporučení pro rozvoj území Plzeň-Jižní město, která by měla být předána zpracovateli návrhu urbanistického řešení rozvoje území. Probíhá výběr klíčových témat včetně určení cílů stanovených na úrovni města.

Dosavadní výstupy

V současné době se dokončují následující kroky vyhodnocení:

- vymezení rámce udržitelného rozvoje, tj. výběr témat udržitelného rozvoje,
- analýza minulých trendů včetně současného stavu v rámci vybraných témat udržitelného rozvoje,
- určení determinant, tj. skutečností, které jsou příčinou popsání trendů,
- formulace doporučení pro rozvoj území Plzeň-Jižní město,
- výběr klíčových témat pro rozvoj území Plzeň-Jižní město.

Problémy a překážky

Od zahájení vyhodnocení zpracovatel řeší několik problémů. Jsou jimi zejména:

- začlenění odborníků pro oblast zdraví do pracovní skupiny,
- řešení tématu změny klimatu,
- sjednocení přístupů k tématům v jednotlivých pilířích,
- různá úroveň dostupných dat,
- absence koncepcí v sociálně-hospodářské oblasti,
- identifikace všech vazeb mezi jednotlivými tématy.

Zapojení veřejnosti

Vzhledem k závažnosti tématu a vzhledem k pojetí zapojení veřejnosti v novém stavebním zákoně je navrženo v rámci tohoto projektu několik kroků pro zapojení veřejnosti (internetová stránka, tiskové zprávy, anketa, setkání s veřejností). V rámci dosavadních příprav rozvoje území již některé kroky Útvar koncepce a rozvoje města Plzně realizoval.

Závěr

V současné době je vyhodnocení vlivů rozvoje území Plzeň-Jižní město na udržitelný rozvoj ve fázi zpracování, nicméně lze již v tomto okamžiku formulovat některá doporučení, která by neměla v dalších diskusích o hodnocení vlivů na udržitelný rozvoj mezi odbornou veřejností zapadnout. Zejména se jedná o nutnost provázání a současného hodnocení vlivů na všechny tři pilíře udržitelného rozvoje v rámci jednoho metodického postupu. Ukazuje se, že neméně důležité než hodnocení jednotlivých témat, je identifikace a vyhodnocení vzájemných vazeb jednotlivých témat v rámci udržitelného rozvoje. Velmi významným přínosem pro vyhodnocení je činnost pracovní skupiny tvořené pracovníky s odborností ve vybraných tématech a se znalostí místního prostředí. Tato pracovní skupina je významným odborným přínosem pro hodnocení a zároveň zvyšuje efektivitu práce a snižuje tak náklady na vyhodnocení.

*Ing. Jana Hrnčířová
Mgr. Martin Smutný
Ing. Jana Svobodová
Mgr. Michal Musil
Integra Consulting
Services s. r. o. Praha*

© Jihočeské letiště České Budějovice.

České Budějovice

NOVÉ NÁSTROJE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

**Sborník ze semináře – České Budějovice,
29. 3.–30. 3. 2007**

Vydal:

Ústav územního rozvoje
jako přílohu časopisu Urbanismus a územní rozvoj – číslo 3/2007
© ÚÚR, Jakubské náměstí 3, 601 00 Brno

Redakce a grafická úprava:

Tamara Blatová

Sazba:

© Artax, a. s., Žabovřeská 16, 616 00 Brno

Tisk:

© TAVA Graphical s.r.o., Sladovnická 4, 620 00 Brno

1. vydání, Brno 2007

